

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών & Κοινωνικών Επιστημών
Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων

Π.Μ.Σ. Διοίκηση Εκπαιδευτικών Μονάδων

Διπλωματική Εργασία

**Ευρωπαϊκή Εκπαιδευτική Πολιτική στον τομέα της Επαγγελματικής
Εκπαίδευσης και Κατάρτισης- Σύνδεση με την Αγορά Εργασίας και
την Απασχόληση**

Ανέργας Παναγιώτης- Καλαντζή Ευφροσύνη

Επιβλέπων Καθηγητής : Πιερράκος Γεώργιος

Αθήνα - Φεβρουάριος 2020

2.6.3	Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Πιστωτικών Μονάδων για την ΕΕΚ (ECVET)	57
2.6.4	EUROPASS	60
3ο Κεφάλαιο	Οι Δεξιότητες στο επίκεντρο – Στόχος η Απασχόληση	62
3.1	Νέο Θεματολόγιο Δεξιοτήτων	62
3.2	Ευρωπαϊκός Δείκτης Δεξιοτήτων(ΕΔΔ)	65
3.3	Πρωτοβουλίες και Προτάσεις Αναβάθμισης των Δεξιοτήτων	66
4ο Κεφάλαιο	Η Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση στο Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα	74
4.1	Δομές Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης στην Ελλάδα	74
4.2	Η εξέλιξη της Ελληνικής εκπαιδευτικής πολιτικής στον τομέα της ΕΕΚ.....	77
4.2.1	Περίοδος της Τουρκοκρατίας	77
4.2.2	Περίοδος 1828-1940	78
4.2.3	Περίοδος 1940 έως σήμερα	81
4.3	Εκσυγχρονισμός της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης.....	89
4.3.1	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την αναβάθμιση της ΕΕΚ και της μαθητείας.....	89
4.3.2	Συνοπτική παρουσίαση Μεταρρυθμίσεων που πραγματοποιήθηκαν	91
4.4	Αξιολόγηση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης της Ελλάδας	96
5ο Κεφάλαιο	Η Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση στη Γερμανία-Ευρωπαϊκές πρακτικές για την ενίσχυση της ΕΕΚ	100
5.1	Το Εκπαιδευτικό σύστημα στη Γερμανία	100
5.2	Δομές Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης στη Γερμανία.....	101
5.3	Αξιολόγηση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης της Γερμανίας.....	106
5.4	Ευρωπαϊκές πρακτικές για την ενίσχυση της ΕΕΚ.....	108
5.5	Σύγκριση της ΕΕΚ σε Γερμανία και Ελλάδα	110
5.6	Διαχρονική εξέλιξη του μαθητικού πληθυσμού της ΕΕΚ στην ΕΕ	112
6ο Κεφάλαιο	Προτάσεις – εκτιμήσεις για το μέλλον της ΕΕΚ μετά το 2020	115
6.1	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο-Εκσυγχρονισμός της ΕΕΚ στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	115
6.2	Η γνωμοδότηση της Συμβουλευτικής Επιτροπής της ΕΕ για την Επαγγελματική Κατάρτιση	116
6.3	Η εκτίμηση του Cedefop	118
Συμπεράσματα.....		121
Προτάσεις.....		125
Βιβλιογραφία.....		128

Περίληψη

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αναγνωρίζοντας ότι η επένδυση στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και τη δια βίου μάθηση, αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την επίτευξη βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης, προωθεί μεταρρυθμίσεις για την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης(EEK). Κύρια προτεραιότητα αποτελεί η βελτίωση της πρόσβασης σε ποιοτική εκπαίδευση και κατάρτιση, σε όλη τη διάρκεια του εκπαιδευτικού και επαγγελματικού βίου των ατόμων, για την εξασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και την αύξηση της απασχόλησης.

Στόχος της παρούσας μελέτης είναι η διαχρονική αποτύπωση και παρουσίαση των πρωτοβουλιών και των δράσεων που έχει αναλάβει η Ευρωπαϊκή Ένωση από την ίδρυση της έως σήμερα, για την ανάπτυξη και διαμόρφωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, ώστε να εξασφαλιστεί η επιτυχής σύνδεσή της με την αγορά εργασίας και τη μείωση της ανεργίας, καθώς και τις μεταρρυθμίσεις που προωθεί η Ελλάδα για την ενίσχυση της ελκυστικότητας της EEK από την ελληνική κοινωνία.

Από τη μελέτη προέκυψε ότι η ανάπτυξη των εγκάρσιων και των επαγγελματικών δεξιοτήτων, η προώθηση της μαθητείας, η ενεργός συμμετοχή στην διαμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών της EEK των επιχειρήσεων, των επιμελητηρίων και των κοινωνικών εταίρων, η ανάπτυξη κοινών ευρωπαϊκών μηχανισμών αξιολόγησης, πιστοποίησης και διασφάλισης της ποιότητας και η ενίσχυση της συμμετοχής στα ευρωπαϊκά προγράμματα κινητικότητας, αποσκοπούν στην αποτελεσματική σύνδεση της EEK με τις τρέχουσες και μελλοντικές ανάγκες της αγοράς εργασίας και στην ενίσχυση της απασχόλησης. Η Ελλάδα με το εθνικό στρατηγικό πλαίσιο για την Αναβάθμιση της EEK και της Μαθητείας, με το πρόγραμμα Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑΛ, με την θέσπιση του μηχανισμού διάγνωσης αναγκών της αγοράς εργασίας, με την υλοποίηση προγραμμάτων δια βίου μάθησης, έχει αναγνωρίσει την αξία της αρχικής και συνεχιζόμενης EEK για την ανάπτυξη της κοινωνίας και της ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας.

Λέξεις-κλειδιά: επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, δια βίου μάθηση, δεξιότητες, αγορά εργασίας, απασχόληση

Abstraction

The European Union recognizing that investment in education, training and lifelong learning is a prerequisite for achieving sustainable economic growth, is promoting reforms to upgrade and modernize vocational education and training (VET). The main priority is to improve access to quality education and training throughout the educational and professional life of individuals, to ensure social cohesion and increase employment.

The purpose of this study is to map and present the initiatives and actions taken by the European Union since its establishment to date, to develop and shape vocational education and training in order to ensure its successful connection to the labor market and the reduction of unemployment, as well as the reforms that Greece is promoting to enhance VET's attractiveness to Greek society.

The study showed that the development of transversal and professional skills, the promotion of apprenticeships, the active involvement of businesses, chambers and social partners in the formulation of VET programs, the development of common European mechanisms for evaluation, certification and quality assurance and enhancing participation in European mobility programs aim at effectively linking VET with current and future labor market needs and strengthening employment.

Greece with the National Strategic Framework for VET and Apprenticeship Upgrading, through the program A New Start in EPAL, through the introduction of the labor market needs diagnosis mechanism, through the implementation of lifelong learning programs has recognized the value of the initial and continuing VET, for society development and the competitiveness of the Greek economy.

Keywords: vocational education and training, lifelong learning, skills, labor market, employment

Εισαγωγή

Τις τελευταίες δεκαετίες αποτελεί προτεραιότητα για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η ανάπτυξη και η καθιέρωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Η συνεχής βελτίωση των γνώσεων, ικανοτήτων και δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού έχει καταλάβει στρατηγική θέση για την πλήρη απασχόληση, την ευημερία των πολιτών, την κοινωνική συνοχή και την ανάπτυξη της Ευρώπης. Με την εκδήλωση της οικονομικής και της χρηματοπιστωτικής κρίσης το 2010, χρειάστηκε να γίνει ανακατεύθυνση του ανθρώπινου δυναμικού σε νέες δεξιότητες, ώστε να αντιμετωπιστεί η ανεργία που πλήττει πολλές Ευρωπαϊκές χώρες. Με αυτές τις πολιτικές δράσεις, η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και η διά βίου μάθηση, αναδεικνύονται ως τις δύο πιο αξιόπιστες προσεγγίσεις των ευρωπαϊκών χωρών για την αντιμετώπιση κυρίως της νεανικής ανεργίας και την αύξηση της απασχόλησης. Με την παγκοσμιοποίηση της αγοράς και την ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας, οι ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές έχουν προσδώσει ένα νέο ρόλο στην Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση.

Σήμερα, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει φτάσει σε ένα στάδιο, όπου το θεσμικό υπόβαθρο της πολιτικής στον τομέα της εκπαίδευσης και κατάρτισης, επιτρέπει και προωθεί διάφορα προγράμματα δράσης για τη στήριξη της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, σε όλα τα στάδια της ζωής ενός ατόμου. Αυτές οι εξελίξεις έχουν οικονομικές ρίζες, καθώς η ανάπτυξη της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εκπαίδευση και την κατάρτιση έχει έντονα σηματοδοτηθεί από οικονομικούς στόχους. (Dehmel, 2005).

Η αύξηση της ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης για τους νέους και τους ενήλικες βρίσκεται στο επίκεντρο πολλών ευρωπαϊκών και εθνικών πρωτοβουλιών πολιτικής. Η αναβάθμιση των εκπαιδευτικών υπηρεσιών που προσφέρει η ΕΕΚ, στόχο έχει κυρίως τον εκσυγχρονισμό των επαγγελματικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων των πολιτών που σε συνδυασμό με τις βασικές δεξιότητες, θα τους προετοιμάσουν να αποκτήσουν τα απαραίτητα επαγγελματικά προσόντα για την ομαλή μετάβαση τους στην αγορά εργασίας. Είναι γνωστό ότι ο σχεδιασμός, η διαμόρφωση και οι κανονιστικές αρμοδιότητες της εκπαιδευτικής πολιτικής ανήκουν σύμφωνα με τις συνθήκες της Ε.Ε. στα κράτη-μέλη, όμως αυξάνεται διαρκώς η αναζήτηση κοινών σημείων αναφοράς, αρχών και καλών πρακτικών. Περισσότερο από ποτέ με την Ευρώπη να προσπαθεί να ανακάμψει από

την οικονομική κρίση, αποτελεί συνειδητή προτεραιότητα για την Ευρωπαϊκή Ένωση η πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση και κατάρτιση σε όλα τα στάδια του επαγγελματικού βίου των πολιτών, καθώς συνδέεται άμεσα με την ενίσχυση της απασχόλησης, την κοινωνική συνοχή και την οικονομική ανάπτυξη.

Η μελέτη αυτή στόχο έχει να αποτυπώσει διαχρονικά, την πολιτική, τις στρατηγικές πρωτοβουλίες και τις δράσεις που έχει αναλάβει η Ευρωπαϊκή Ένωση από την ίδρυση της έως σήμερα, για την ανάπτυξη και διαμόρφωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης(ΕΕΚ), καθώς και τις μεταρρυθμίσεις που προωθεί η Ελλάδα για την ενίσχυση της ελκυστικότητας της ΕΕΚ από την ελληνική κοινωνία. Στην Ελλάδα μέσω μια σειράς μεταρρυθμίσεων τα τελευταία χρόνια προωθείται η αναβάθμιση της ΕΕΚ, τόσο ακολουθώντας τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και τις καλές πρακτικές άλλων ευρωπαϊκών κρατών που έχουν αναπτύξει τα εκπαιδευτικά τους συστήματα στον τομέα της ΕΕΚ. Ειδικότερα τα θέματα που εξετάζονται αφορούν:

- την προσέγγιση και αποσαφήνιση των ευρωπαϊκών πολιτικών για την ΕΕΚ
- την παρουσίαση της προσαρμογής της πολιτικής της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης στην Ελλάδα στις μεταβολές που λαμβάνουν χώρα στην υπόλοιπη Ευρώπη
- την ανάπτυξη των δεξιοτήτων για την ομαλή μετάβαση από την ΕΕΚ στην αγορά εργασίας
- τα ευρωπαϊκά προγράμματα κινητικότητας και οι πρωτοβουλίες αύξησης της ελκυστικότητας τους
- τον ρόλο των ευρωπαϊκών οργανισμών και των μηχανισμών διασφάλισης της ποιότητας
- την υφιστάμενη κατάσταση της ΕΕΚ στην Ελλάδα
- τις μεταρρυθμίσεις και το μέλλον της ΕΕΚ στην Ελλάδα και την ΕΕ

Τα ερευνητικά ερωτήματα που αναλύονται διεξοδικά και επιτυγχάνουν τον κύριο στόχο της μελέτης είναι τα εξής:

- **Ποιες είναι οι πολιτικές πρωτοβουλίες της ΕΕ από την ίδρυση της μέχρι σήμερα στην Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση(ΕΕΚ);** Από την Συνθήκη της Ρώμης που

αναγνωρίστηκε η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και προβλήθηκε ως επένδυση σε ανθρώπινο κεφάλαιο, που εξασφάλιζε το κατάλληλο εργατικό δυναμικό για τις οικονομίες των κρατών μελών, έως το στρατηγικό πλαίσιο για την Ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΚ 2020) και την αναθεώρηση των στόχων για την ΕΕΚ για την περίοδο 2015-20(συνάντηση Υπουργών Παιδείας στη Ρίγα).

- **Πως η αποτελεσματικότερη λειτουργία της Δια Βίου Μάθησης-Εκπαίδευσης και Κατάρτισης μπορεί να συνδεθεί με την απασχόληση, τη μείωση της ανεργίας και του κοινωνικού αποκλεισμού.** Η συσχέτιση των προγραμμάτων σπουδών με την αγορά εργασίας, η μείωση της αναντιστοιχίας των δεξιοτήτων, η κινητικότητα εκπαιδευομένων και εκπαιδευτικών, η πιστοποίηση επαγγελματικών προσόντων, ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων.
- **Ποιες είναι οι καλές πρακτικές που εφαρμόζουν με επιτυχία άλλα κράτη-μέλη της ΕΕ στην αποδοχή και αναγνώριση της ΕΕΚ από τους πολίτες της;** Προηγμένες ευρωπαϊκές οικονομίες στηρίζουν την ΕΕΚ, αναγνωρίζοντας τον πολύπλευρο ρόλο της στην απασχόληση, στη μείωση της ανεργίας και στην εξασφάλιση της κοινωνικής συνοχής. Τα στοιχεία που έχουν μεταφερθεί στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.
- **Ποιο είναι το μέλλον της ΕΕΚ για την περίοδο μετά το 2020;** Οι πολιτικές πρωτοβουλίες και οι δράσεις που πρέπει να αναλάβουν τα κράτη με στόχο την ενίσχυση της ελκυστικότητας και της ποιότητας της ΕΕΚ. Οι μεταρρυθμίσεις που πρέπει να προωθηθούν για την αντιμετώπιση των μελλοντικών οικονομικών και κοινωνικών προκλήσεων.

Για τους στόχους της μελέτης αξιοποιήθηκαν και ερμηνεύτηκαν νομοθετικά κείμενα, εκθέσεις, ανακοινώσεις, ψηφίσματα και αναφορές των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και σχετικές μελέτες της ελληνικής και διεθνούς βιβλιογραφίας. Η υπηρεσία εκδόσεων της ΕΕ αποτέλεσε μια σημαντική πηγή ψηφιακών δεδομένων, σε επίσημες πληροφορίες και δεδομένα της ΕΕ. Επιπλέον αντλήθηκαν πληροφορίες από δημοσιεύσεις κοινωνικών εταίρων, φορέων της αγοράς εργασίας, ερευνητικών ιδρυμάτων της ΕΕ και της Ελλάδας, αποτελέσματα δράσεων και ευρωπαϊκών προγραμμάτων υποστήριξης της ΕΕΚ, πηγές από τον δικτυακό τόπο της Eurostat και μελέτες του ΟΑΣΑ. Σημαντικά στοιχεία αντλήθηκαν

επίσης από την ηλεκτρονική βιβλιοθήκη του Cedefop το Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης, όπου υπάρχουν άρθρα και μελέτες σχετικά με την προώθηση της ΕΕΚ και της διά βίου μάθησης.

Η μελέτη αποτελείται από την εισαγωγή, έξι κεφάλαια, τα συμπεράσματα, τις προτάσεις και τέλος την βιβλιογραφία.

Στην εισαγωγή παρουσιάζεται το κύριο αντικείμενο της μελέτης, καθορίζονται οι στόχοι και τα ερευνητικά ερωτήματα που διερευνώνται, παρουσιάζονται οι πηγές του ερευνητικού υλικού και η διάρθρωση των κεφαλαίων.

Στο 1^ο κεφάλαιο καταρχάς γίνεται αναφορά στα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στη συνέχεια αναπτύσσεται η χρονική πορεία της εκπαιδευτικής πολιτικής στον τομέα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης από την ίδρυση της ΕΟΚ έως σήμερα.

Στο 2^ο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι οργανισμοί, οι δράσεις και τα ευρωπαϊκά προγράμματα προώθησης και ενίσχυσης της ελκυστικότητας της ΕΕΚ από την ΕΕ, καθώς και τα κοινά θεσμικά μέσα αναγνώρισης και πιστοποίησης προσόντων.

Στο 3^ο κεφάλαιο αναλύεται ο ρόλος των δεξιοτήτων ως ένας καθοριστικός παράγοντας για την απασχόληση και την αγορά εργασίας και οι πρωτοβουλίες- προτάσεις αναβάθμισης των δεξιοτήτων.

Στο 4^ο κεφάλαιο περιγράφεται η διαχρονική πορεία της ΕΕΚ στην Ελλάδα καθώς και οι πρωτοβουλίες μεταρρύθμισης για τον εκσυγχρονισμό της, που έχουν αναληφθεί τα τελευταία χρόνια

Στο 5^ο κεφάλαιο αποτυπώνεται η δομή του εκπαιδευτικού συστήματος της ΕΕΚ στην Γερμανία οι ευρωπαϊκές πρακτικές ενίσχυσης της και παρουσιάζεται μια συγκριτική αξιολόγηση των εκπαιδευτικών συστημάτων Ελλάδας-Γερμανίας

Στο 6^ο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι προτάσεις και εκτιμήσεις για το μέλλον της ΕΕΚ μετά το 2020 από τους αρμόδιους οργανισμούς της ΕΕ.

1ο Κεφάλαιο Η εξέλιξη της Ευρωπαϊκής Εκπαιδευτικής πολιτικής στον τομέα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΚ)

1.1 Θεσμικά Όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Στην εκπαίδευση όπως και σε άλλους τομείς, η πολιτική, οι στρατηγικές και οι δράσεις της ΕΕ αποτυπώνονται και προωθούνται μέσω, εκθέσεων, αποφάσεων, ψηφισμάτων, οδηγιών, κανονισμών, συστάσεων, υπομνημάτων και ανακοινώσεων που προέρχονται από τα θεσμικά της όργανα.

Η δομή και λειτουργία της ΕΕ στηρίζεται στα θεσμικά όργανα τα οποία ιδρύθηκαν από τις ευρωπαϊκές Συνθήκες και κατατάσσονται σε δύο κατηγορίες τα διακυβερνητικά/διακρατικά όργανα και τα υπερεθνικά/υπερκρατικά. Τα διακυβερνητικά/διακρατικά όργανα συγκροτούνται από εκπροσώπους των κρατών-μελών όπως το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο της ΕΕ. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Δικαστήριο της ΕΕ, όπως και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανήκουν στην κατηγορία των υπερεθνικών οργάνων.

Το **Ευρωπαϊκό Συμβούλιο** αποτελεί το ανώτατο πολιτικό όργανο της ΕΕ, με κύριες αρμοδιότητες τη χάραξη της πολιτικής της, την προώθηση στρατηγικών αποφάσεων για την ανάληψη μελλοντικών πρωτοβουλιών σε θέματα ασφαλείας και εξωτερικής πολιτικής, αλλά και σε τομείς που τα κράτη έχουν κοινά συμφέροντα, δίχως όμως να έχει νομοθετική εξουσία. Θεσπίστηκε ως όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ με τη Συνθήκη να προβλέπει (άρθρο 4) «*ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δίνει στην Ένωση την αναγκαία ώθηση για την ανάπτυξή της και καθορίζει τους γενικούς πολιτικούς προσανατολισμούς της*». Απαρτίζεται από τους αρχηγούς των κρατών μελών και τον πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και συνέρχεται 4 φορές το χρόνο. (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2014)

Το **Συμβούλιο της ΕΕ**, από κοινού με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, είναι το βασικό όργανο λήψης αποφάσεων της ΕΕ και θεσπίζει τη νομοθεσία της ΕΕ, με βάση τις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Δεν έχει μόνιμα μέλη και στις συνεδριάσεις του αποτελείται από όλους τους αρμόδιους για κάθε τομέα πολιτική, υπουργούς των κρατών-μελών (10 διαφορετικές συνθέσεις) και τον αντίστοιχο επίτροπο. Οι υπουργοί που παρίστανται στις

συνεδριάσεις αυτές έχουν την εξουσία να δεσμεύουν την κυβέρνησή τους με τις ενέργειες που συμφωνήθηκαν στις συνεδριάσεις του Συμβουλίου. (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2014)

Το **Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο**, είναι το άμεσα εκλεγόμενο σώμα της ΕΕ, τα μέλη του οποίου εκλέγονται με άμεση καθολική ψηφοφορία από τους πολίτες της ΕΕ(Ευρωεκλογές) κάθε πέντε χρόνια και δικαίωμα ψήφου έχουν όλοι οι ευρωπαίοι πολίτες άνω των 18 ετών. Ασκεί από κοινού με το Συμβούλιο νομοθετική εξουσία, εποπτεύει όλα τα θεσμικά όργανα της Ένωσης και επιπλέον ασκεί δημοσιονομικές αρμοδιότητες εγκρίνοντας τον ετήσιο προϋπολογισμό της Ένωσης. Ο αριθμός των ευρωβουλευτών είναι συνολικά 751 μαζί με τον πρόεδρο και για κάθε χώρα ο αριθμός των ευρωβουλευτών είναι ανάλογος του πληθυσμού της, αλλά δεν μπορεί να είναι μικρότερος του 6 και μεγαλύτερος του 96. Οι βουλευτές συγκροτούν ομάδες με βάση την πολιτική τους τοποθέτηση και όχι την εθνικότητά τους. (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2014)

Η **Ευρωπαϊκή Επιτροπή**, είναι το πολιτικά ανεξάρτητο εκτελεστικό όργανο της ΕΕ για την εκπόνηση προτάσεων νέας ευρωπαϊκής νομοθεσίας, τις οποίες υποβάλλει για έγκριση στο Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο. Οι προτάσεις αυτές πρέπει να αποβλέπουν στην προώθηση των συμφερόντων της Ένωσης και των πολιτών της και όχι των συμφερόντων συγκεκριμένων χωρών ή κλάδων της οικονομίας. Διαχειρίζεται την εκτέλεση του προϋπολογισμού της ΕΕ των πολιτικών και των προγραμμάτων που εγκρίνονται από το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο. Η Επιτροπή εξασφαλίζει την ορθή εφαρμογή της ευρωπαϊκής νομοθεσίας από όλα τα κράτη-μέλη και εκπροσωπεί την ΕΕ στη διεθνή σκηνή. Αποτελείται από 28 επιτρόπους, ένας από κάθε χώρα της ΕΕ και από τον πρόεδρο της Επιτροπής, ο οποίος αποφασίζει το ποιος είναι αρμόδιος για κάθε τομέα πολιτικής. (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2014).

1.2 Η συνθήκη της Ρώμης(1957) - Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (Ε.Ο.Κ)

Στη Συνθήκη της Ρώμης το 1957, η επαγγελματική κατάρτιση αναγνωρίστηκε ως τομέας της κοινοτικής δράσης. Η συγκεκριμένη Συνθήκη ήταν ουσιαστικά το πρώτο βήμα για τις τρέχουσες δράσεις εκπαίδευσης και κατάρτισης. Αρκετά άρθρα της, περιλαμβάνουν δράσεις, οδηγίες και κανονισμούς στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Το άρθρο

41 της Συνθήκης πρότεινε συνεργασία στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης, το άρθρο 50 προέβλεπε προγράμματα ανταλλαγών για τους νέους και τους εργαζομένους και το άρθρο 57 πρότεινε την αμοιβαία αναγνώριση των διπλωμάτων και εξετάσεων, που στόχευαν στη βελτίωση της επαγγελματικής κατάρτισης (Philips & Ertl, 2003). Στο άρθρο 123 προβλέπεται η ίδρυση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) με σκοπό να βελτιωθούν οι δυνατότητες απασχόλησης, ενώ στο άρθρο 128 προβλέπεται η εφαρμογή πολιτικής επαγγελματικής εκπαίδευσης με τον καθορισμό των γενικών αρχών μιας κοινής επαγγελματικής πολιτικής. Σύμφωνα με τη Συνθήκη της Ρώμης, η τότε ΕΟΚ δεν διατηρούσε αρμοδιότητες συνολικά για το χώρο της εκπαίδευσης, παρά μόνο για το χώρο της επαγγελματικής κατάρτισης (Σταμέλος & Βασιλόπουλος, 2004).

Σύμφωνα με τη Συνθήκη, η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση προβλήθηκε, ως επένδυση σε ανθρώπινο κεφάλαιο και υπηρετούσε το στόχο της εξασφάλισης του κατάλληλου εργατικού δυναμικού, για τις οικονομίες των κρατών μελών. Συμπεριλήφθηκε επίσης, στις δράσεις που δικαιούνταν χρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο(ΕΚΤ), με στόχο την ενίσχυση της παραγωγικότητας, τη δυνατότητα επανένταξης στην απασχόληση, τη γεωγραφική και επαγγελματική κινητικότητα των εργαζομένων. Το ΕΚΤ στη διάρκεια της ενοποιητικής διαδικασίας υποστήριξε τις δράσεις που σχετίζονταν με την επαγγελματική κατάρτιση και τον επαγγελματικό προσανατολισμό, στηρίζοντας την γρήγορη προσαρμογή των εργαζομένων στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς εργασίας. (Μπουτσιούκη, 2017) Προβλεπόταν ακόμη, η συμμετοχή των κοινοτικών οργάνων στην έκδοση οδηγιών, σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση διπλωμάτων και πιστοποιητικών με στόχο τη διευκόλυνση των μετακινήσεων των εργαζομένων. Θα δινόταν έτσι η δυνατότητα μέσω της εφαρμογής κοινής πολιτικής, στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, για να αναπτυχθούν αρμονικά τόσο οι εθνικές οικονομίες όσο και η κοινή αγορά. (Treaty establishing the European Economic Community(EEC), 1957).

1.3 Γενικές αρχές για μια κοινή πολιτική στην επαγγελματική κατάρτιση. Απόφαση Συμβουλίου (1963)

Υπήρχε γενική παραδοχή ότι το άρθρο 128 της συνθήκης της Ρώμης, δεν έδινε τη δυνατότητα στην κοινότητα να παρεμβαίνει και να δεσμεύει τα κράτη-μέλη για μία κοινή

πολιτική στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Με την απόφαση του Συμβουλίου το 1963, διατυπώθηκαν οι γενικές αρχές ώστε να οικοδομηθεί μία κοινή πολιτική επαγγελματικής κατάρτισης, αποτελώντας την αφετηρία για την εξέλιξή της στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής πολιτικής. Η Απόφαση του Συμβουλίου διατύπωσε δέκα βασικές αρχές (Council of the European Communities, 1963), που υποχρέωνε την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να τις τηρήσουν, προσδοκώντας την συνεργασία και την σύγκλιση των πολιτικών επαγγελματικής κατάρτισης. Ειδικότερα πρότεινε:

1. Κάθε κράτος μέλος να καταρτίζει προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης διασφαλίζοντας την υλοποίησή τους, σύμφωνα με τις γενικές αρχές μιας κοινής πολιτικής.
2. Η κοινή πολιτική πρέπει να αποβλέπει για τους νέους, στην πρόσβαση στην επαγγελματική κατάρτιση αποκτώντας τις γνώσεις και ικανότητες για την άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας. Προτάθηκε η επιμόρφωση και βελτίωση των γνώσεων, για την ανάπτυξη του αναγκαίου εργατικού δυναμικού που θα ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της τεχνολογικής προόδου.
3. Αναδείχθηκε η αναγκαιότητα να προβλεφθούν οι ποσοτικές και ποιοτικές ανάγκες του εργατικού δυναμικού τόσο σε εθνικό όσο και σε κοινοτικό επίπεδο. Παράλληλα θα πρέπει να αναπτυχθεί ένα σύστημα πληροφόρησης και επαγγελματικής συμβουλευτικής κυρίως για τους νέους αλλά και τους ενήλικους, ώστε τα άτομα να μπορούν να επιλέξουν το κατάλληλο επάγγελμα, βασιζόμενοι στις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις ικανότητές τους.
4. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα έπρεπε να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην προώθηση της κοινής πολιτικής επαγγελματικής κατάρτισης, προτείνοντας στα κράτη μέλη κατάλληλα μέτρα, να συμμετέχει σε σχετικές μελέτες και έρευνες, να καταγράφει τα υπάρχοντα εκπαιδευτικά μέσα και να υποστηρίζει τη συνεργασία των κρατών. Επίσης η Επιτροπή θα έπρεπε να αναλάβει δράσεις, για την προώθηση της γεωγραφικής και της επαγγελματικής κινητικότητας των εργαζομένων.
5. Η βελτίωση των εκπαιδευτικών συστημάτων, ήταν ένα ζήτημα που θα έπρεπε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ενισχύσει μέσω της διάδοσης και ανταλλαγής μεταξύ των κρατών τεχνογνωσίας και εκπαιδευτικού υλικού, που αφορούσε την επαγγελματική κατάρτιση.

6. Οι καλές πρακτικές που εφαρμόζουν κάποια κράτη στην επαγγελματική κατάρτιση θα πρέπει να διαδοθούν.
7. Η ενίσχυση και η κατάρτιση του εκπαιδευτικού προσωπικού, με απώτερο σκοπό τη βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης.
8. Ο καθορισμός ενός κοινού πλαισίου για την πρόσβαση στις διάφορες βαθμίδες της κατάρτισης καθώς και στον τρόπο αξιολόγησης των εκπαιδευομένων, με απώτερο σκοπό την αμοιβαία αναγνώριση των πιστοποιητικών και άλλων τίτλων της επαγγελματικής κατάρτισης από τα κράτη μέλη.
9. Ανάληψη πρωτοβουλίας από κοινού από την Επιτροπή και τα κράτη μέλη, για την εκπόνηση σεμιναρίων κατάρτισης στις τεχνολογικές εξελίξεις με στόχο την αντιμετώπιση εξειδικευμένων αναγκών που σχετίζονται με τα χαρακτηριστικά ορισμένων επαγγελμάτων.
10. Όλες οι προηγούμενες αρχές θα πρέπει να εφαρμοστούν αφού ληφθούν υπόψη οι ιδιαιτερότητες κάποιων ειδικών κατηγοριών ατόμων ή σε κάποιους τομείς δραστηριοτήτων, με στοχευόμενες παρεμβάσεις. Οι δράσεις που θα αναληφθούν για την υλοποίηση των κοινών στόχων μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο κοινής χρηματοδοτήσεως.

1.4 Πολιτικές πρωτοβουλίες και δράσεις μέχρι τη Συνθήκη του Μάαστριχτ

Με δεδομένο ότι η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση αποτελούσε αρμοδιότητα των επιμέρους κρατών-μελών και παρέμενε αυστηρά εθνική υπόθεση, το μοντέλο παρεμβάσεων που υιοθετήθηκε στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα τις δεκαετίες '70 και '80 περιλάμβανε την ενθάρρυνση των εθνικών δράσεων, με παράλληλη θέσπιση ενιαίων ευρωπαϊκών γενικών αρχών και παρεμβάσεων με εξειδικευμένα μέτρα υπέρ συγκεκριμένων ομάδων-στόχων.

Μέχρι το 1976, ο κύριος προσανατολισμός της Ένωσης στην επαγγελματική κατάρτιση συνδέεται με το γεγονός, ότι τα ιδρυτικά κράτη-μέλη καθόρισαν αρχικά την οικονομική και την κοινωνική ολοκλήρωση ως εξίσου σημαντικές. Μια από τις βασικές διαπιστώσεις της ΕΟΚ το 1972, είναι να εδραιωθεί ως κυρίαρχη τάση η συνεχής εκπαίδευση που θα αποτελέσει θεμελιώδη παράγοντα για μελλοντικές αλλαγές στον χώρο της εκπαίδευσης

(Γκόβαρης & Ρουσσάκης, 2008). Στο πλαίσιο αυτού του αρχικού στόχου της κοινωνικής ολοκλήρωσης, ο οποίος ατόνησε στη συνέχεια λόγω μεταστροφής του ενδιαφέροντος στην οικονομική ολοκλήρωση, η επαγγελματική κατάρτιση θα λειτουργούσε ως βασικός μοχλός κοινωνικής ενσωμάτωσης, ειδικότερα για τους νέους. Με τη μετατόπιση στο οικονομικό πεδίο, η επαγγελματική κατάρτιση ενσωματώνεται στη λογική του στόχου ενίσχυσης της διεθνούς ανταγωνιστικότητας των προϊόντων, μέσω της ποιοτικής βελτίωσης της εργασίας (Πεσμαζόγλου, 1987).

Η δεκαετία του 1980 αποτελεί μία σημαντική περίοδο αλλαγών στην εξέλιξη της εκπαιδευτικής πολιτικής της κοινότητας. Η νέα Ευρωπαϊκή Επιτροπή -που προέκυψε το 1981-, με απόφαση της αναγνωρίζει την άμεση σύνδεση της εκπαίδευσης με την απασχόληση και την αγορά εργασίας και προωθεί την ενίσχυση πολιτικών για την επαγγελματική κατάρτιση. Αυτή η σύνδεση αποτελεί και μία άμεση απάντηση της Επιτροπής, στα οξυμένα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα που αντιμετώπιζαν εκείνη την εποχή τα κράτη μέλη, όπως η ανεργία, η υποαπασχόληση και η γήρανση του πληθυσμού. Έτσι αποφάσισε να ασχοληθεί πιο ενεργά με τους τομείς της κατάρτισης και της εκπαίδευσης και να ενοποιήσει τις δύο πολιτικές της που λειτουργούσαν ως χωριστά και ανεξάρτητα τμήματα στην Επιτροπή μέχρι το 1981¹.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υπήρξε αρωγός της προσπάθειας της Επιτροπής να αναβαθμίσει το ρόλο της εκπαίδευσης ασκώντας πίεση προς την Επιτροπή για την ανάληψη πρωτοβουλιών και τη διαμόρφωση μιας ευρείας και ολοκληρωμένης στρατηγικής. Η διεύρυνση αυτής της εκπαιδευτικής πολιτικής επιβεβαιώθηκε με την έκθεση της συνόδου της Επιτροπής και των υπουργών Παιδείας της κοινότητας στις 22 Ιουνίου 1981. (Συμβούλιο των ΕΚ, 1981). Η έκθεση είχε ως αντικείμενο τα προβλήματα που παρουσίαζαν τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης των κρατών μελών της κοινότητας και αποτελεί το πρώτο κείμενο της κοινότητας, στο οποίο καταγράφεται αλλαγή στον εκπαιδευτικό προσανατολισμό σε σχέση με τις προηγούμενες δεκαετίες. Επίσης καθορίζονται οι άξονες και οι κατευθύνσεις προς τις οποίες πρέπει να στραφεί η κοινή πλέον εκπαιδευτική πολιτική. Παράλληλα θέτει την εκπαίδευση μέσα στο πλαίσιο των οικονομικών αλλαγών,

¹ Από το 1957 σύμφωνα με το άρθρο 128 της συνθήκης της Ρώμης η κατάρτιση αποτελούσε τμήμα της 5ης γενικής διεύθυνσης για την κοινωνική πολιτική. Η εκπαίδευση αναγνωρίστηκε και αναβαθμίστηκε με την απόφαση των υπουργών Παιδείας το 1973 και αποτέλεσε τμήμα της 12ης γενικής διεύθυνσης αρμόδιας για τον τομέα επιστήμη και έρευνα. Το 1981 η Επιτροπή ένωσε τα δύο τμήματα σε ένα ενιαίο στην 5η Γενική Διεύθυνση για την κοινωνική πολιτική.

των τεχνολογικών εξελίξεων και των κοινωνικών προκλήσεων που παρατηρούνται στο παγκόσμιο επίπεδο για τις δεκαετίες του 1980 και 1990. Τα σημαντικότερα σημεία της έκθεσης είναι η επισήμανση για άμεση σύνδεση της εκπαίδευσης με την απασχόληση, η σύγκλιση των πολιτικών και η πρόταση για παρέμβαση στην αναθεώρηση του προϋπολογισμού του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, με βάση τις συνδυασμένες πολιτικές σε θέματα εκπαίδευσης και κατάρτισης. Επιπλέον γίνεται η πρώτη αναφορά σε λέξεις κλειδιά όπως, ευρεία δυνατή μόρφωση, γενική καλλιέργεια, ενίσχυση μαθηματικών και θετικών επιστημών, συνεχής εκπαίδευση, νέες τεχνικές πληροφόρησης, ευελιξία και κινητικότητα στην αγορά εργασίας (Πασιάς, 2006,σ.283-284). Η έκθεση αποτέλεσε τη βάση πάνω στην οποία στηρίχθηκαν μία σειρά από δράσεις την περίοδο 1982-1986 με έμφαση στην επαγγελματική εκπαίδευση και στις νέες τεχνολογίες πληροφόρησης. Χαρακτηριστικό είναι ότι την περίοδο αυτή, χρηματοδοτήθηκαν κυρίως προγράμματα που αφορούσαν τις σχέσεις εκπαίδευσης και απασχόλησης, κυρίως στον χώρο της μετα-υποχρεωτικής και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε μικρότερο ποσοστό σε αυτόν της γενικής και της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Ο Πασιάς(2006) αναφέρει χαρακτηριστικά, ότι αυτός είναι και ο λόγος που πολλοί *«ταυτίζουν την εκπαιδευτική πολιτική της Κοινότητας με μια πολιτική για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση»*.

Το 1988 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με ανακοίνωσή της προκρίνει την ενίσχυση της Ευρώπης στους τομείς της ανταγωνιστικότητας, της καινοτομίας και της ευημερίας. Αυτό θα επιτευχθεί με την αποδοτική χρήση του ανθρώπινου δυναμικού, την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, την προσαρμοστικότητα των εργαζομένων στις νέες απαιτήσεις και την αποτελεσματική εκμετάλλευση της αγοράς ως οικονομική βάση της Ευρώπης. Έτσι στη βάση αυτών των αμιγώς οικονομικών προσδοκιών, ήταν που η εκπαίδευση και η κατάρτιση τέθηκαν βαθμιαία στο επίκεντρο της πορείας για την ευρωπαϊκή ανάπτυξη. (Νιάνιας, 1989:299-300)

Το 1989 στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο παρουσιάστηκε ο Κοινοτικός Χάρτης Θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων των Εργαζομένων (Commission of the European Communities, 1989). Ένα κείμενο-δήλωση των ηγετών 11 κρατών-μελών, που δημιουργήθηκε ως το αποτέλεσμα της αναγνώρισης της ανάγκης για συνεχή βελτίωση του εργασιακού περιβάλλοντος καθώς και των προσόντων των εργαζομένων, προωθώντας εργασιακά δικαιώματα, χωρίς όμως να είναι δεσμευτικό για την εφαρμογή του από τα κράτη μέλη

(Μπουτσιούκη, 2017). Μεταξύ άλλων αναφέρονταν το δικαίωμα της ελεύθερης μετακίνησης των εργαζομένων με την δημιουργία θεσμικού πλαισίου αναγνώρισης επαγγελματικών δικαιωμάτων, η δυνατότητα πρόσβασης των εργαζομένων σε επαγγελματική εκπαίδευση καθ' όλη τη διάρκεια του επαγγελματικού τους βίου και για πρώτη φορά γίνεται διάκριση μεταξύ της αρχικής και συνεχιζόμενης εκπαίδευσης.

1.5 Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Μάαστριχτ 1992)

Παρά το γεγονός ότι η επαγγελματική κατάρτιση καθορίστηκε ως ένας από τους τομείς κοινοτικής δράσης με τη Συνθήκη της Ρώμης το 1957, η εκπαίδευση αναγνωρίστηκε επισήμως ως τομέας αρμοδιότητας της ΕΕ με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ το 1992 (Ευρωπαϊκή Ένωση, 1992).

Εκτός από την εδραίωση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, η Συνθήκη υπήρξε καθοριστική για τον επαναπροσδιορισμό της θέσης της εκπαίδευσης, στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών πολιτικών. Θεσμοθετήθηκε ουσιαστικά η εκπαιδευτική πολιτική ως βασική διάσταση των πολιτικών δράσεων της νέας οντότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (Μπουτσιούκη, 2017). Το νομικό πλαίσιο της εκπαιδευτικής πολιτικής της Κοινότητας διατυπώνεται στον Τίτλο VIII της Συνθήκης «Κοινωνική Πολιτική, Παιδεία, Επαγγελματική Εκπαίδευση και Νεολαία» και περιλαμβάνει τρία κεφάλαια: 1^ο) Κοινωνικές διατάξεις, 2^ο) Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 3^ο) Παιδεία, Επαγγελματική Εκπαίδευση και Νεολαία (άρθρα 126 και 127). Οι διατάξεις της Συνθήκης για την παιδεία, την εκπαίδευση και την κατάρτιση εφαρμόζονται, σε συνδυασμό και με άλλες επιμέρους διατάξεις, που αναφέρονται στους σκοπούς, στις αρχές, στα όργανα και στις διαδικασίες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Διατάξεις για την παιδεία, την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση διατυπώνονται και στα τρία κεφάλαια του Τίτλου VIII. Αυτό υποδηλώνει ότι η Ευρωπαϊκή Εκπαιδευτική Πολιτική δεν στοχεύει μόνο στην εκπαίδευση των ατόμων, ούτε χρησιμοποιεί την εκπαίδευση και την κατάρτιση ως μέσο για την επίτευξη των κεντρικών οικονομικών στόχων της Ένωσης, όπως είναι ο ανταγωνισμός και η οικονομική ανάπτυξη. Η ενσωμάτωση της εκπαιδευτικής πολιτικής στον ίδιο τομέα με την κοινωνική πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, παρέχει μια ευρύτερη κοινωνική και πολιτική διάσταση στην κοινοτική εκπαιδευτική πολιτική (Τσαούσης Δ. , 2005). Σύμφωνα με τη Συνθήκη τα κράτη μέλη

διατηρούσαν την αρμοδιότητα για το περιεχόμενο της διδασκαλίας και την οργάνωση των εκπαιδευτικών συστημάτων τους, ταυτόχρονα με την προτροπή για στενότερη συνεργασία μεταξύ των κρατών-μελών, ενισχύοντας έτσι την ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης, ως μέσο εμβάθυνσης της ευρωπαϊκής ενοποίησης.

Το άρθρο 126 παρ.1 αναφέρει «η κοινότητα συμβάλλει στην ανάπτυξη Παιδείας υψηλού επιπέδου, ενθαρρύνοντας τη συνεργασία μεταξύ κρατών μελών και αν αυτό απαιτείται, υποστηρίζοντας και συμπληρώνοντας τη δράση τους, σεβόμενοι ταυτόχρονα πλήρως την αρμοδιότητα των κρατών μελών για το περιεχόμενο της διδασκαλίας και την οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος καθώς και την πολιτιστική και γλωσσική τους πολυμορφία.». Στο άρθρο 126 παρ.2 επιπλέον αναπτύσσονται οι στόχοι των προβλεπόμενων δράσεων για τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης : α) η εκμάθηση και η διάδοση των γλωσσών των κρατών μελών, β) η ενθάρρυνση της κινητικότητας των σπουδαστών και των καθηγητών, γ) η προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, δ) η ανάπτυξη της ανταλλαγής πληροφοριών και κοινών εμπειριών σχετικά με τα εκπαιδευτικά συστήματα των κρατών μελών, και ε) η ανάπτυξη της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Στο άρθρο 127 τονίζεται η σπουδαιότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, που συνεχίζει και στην παρούσα Συνθήκη να βρίσκεται σε απόλυτη συμφωνία με τους οικονομικούς της στόχους. Αποκτούσε έτσι σημασία η διασφάλιση της συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών ακαδημαϊκών φορέων και επιχειρήσεων για τη διαμόρφωση αποτελεσματικής κατάρτισης. Στη Συνθήκη γίνεται για πρώτη φορά λόγος των εννοιών της τυπικής και άτυπης επαγγελματικής εκπαίδευσης. Η τυπική εκπαίδευση παρέχεται μέσω των επίσημων φορέων εκπαίδευσης κάθε κράτους μέλους που χορηγούν επαγγελματικούς η/και ακαδημαϊκούς τίτλους σπουδών. Η άτυπη επαγγελματική εκπαίδευση αφορά την παροχή υπηρεσιών εκπαίδευσης και κατάρτισης, που δεν οδηγούν σε ακαδημαϊκό ή επαγγελματικό τίτλο και που προσφέρονται υπό την εποπτεία κρατικών ή εξουσιοδοτημένων από το κράτος φορέων, με αρμοδιότητες συντονισμού και ελέγχου. Η άτυπη εκπαιδευτική πολιτική στόχο έχει να εντάξει και να επανεντάξει στην απασχόληση άτομα που έχουν οδηγηθεί στην ανεργία, κυρίως λόγω των ραγδαίων τεχνολογικών εξελίξεων. Κύρια επιδίωξη της άτυπης εκπαίδευσης, είναι να λειτουργήσει διορθωτικά και επικουρικά και μερικές φορές περιστασιακά, αλλά αυτό δεν πρέπει να αποκλείει τον έλεγχο της ποιότητας της προσφερόμενης εκπαίδευσης καθώς και την πιστοποίηση των φορέων

που την παρέχουν. Η πιστοποίηση αυτή δημιουργεί με τη σειρά της προσδοκίες και προβολή δικαιωμάτων, τα οποία λογικά επικαλούνται όσοι προσέφυγαν στις υπηρεσίες αυτές με την ελπίδα αποτελεσματικής αντιμετώπισης των προβλημάτων τους και εξόδου τους από την κατάσταση ή τον κίνδυνο του κοινωνικού αποκλεισμού (Τσαούσης Δ. , 2005).

Σύμφωνα με το άρθρο 127 «*Η κοινότητα εφαρμόζει πολιτική επαγγελματικής εκπαίδευσης, η οποία στηρίζει και συμπληρώνει τις δράσεις των κρατών-μελών, σεβόμενη ταυτόχρονα πλήρως την αρμοδιότητα των κρατών μελών για το περιεχόμενο και την οργάνωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης*». Στην παρ.2 του άρθρου 127, αναφέρονται οι στόχοι της Κοινότητας ως προς την πολιτική επαγγελματικής εκπαίδευσης, και συγκεκριμένα: α) η διευκόλυνση της προσαρμογής της επαγγελματικής εκπαίδευσης στις μεταλλαγές της βιομηχανίας, β) η βελτίωση της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και συνεχούς κατάρτισης για να διευκολύνεται η επαγγελματική ένταξη και επανένταξη στην αγορά εργασίας, γ) η διευκόλυνση της πρόσβασης στην επαγγελματική εκπαίδευση και η ενίσχυση της κινητικότητας εκπαιδευτικών και εκπαιδευόμενων, ιδίως των νέων, δ) η τόνωση της συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων στον τομέα της κατάρτισης και ε) η ανάπτυξη μηχανισμών ανταλλαγής πληροφοριών και εμπειριών για τα κοινά προβλήματα των συστημάτων κατάρτισης των κρατών-μελών.

Σύμφωνα με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, η εκπαιδευτική πολιτική της ΕΕ επικεντρώνεται σε τέσσερις κύριους άξονες δράσης: α) προώθηση της κινητικότητας των φοιτητών και μαθητών μεταξύ των κρατών-μελών καθώς και της συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών ιδρυμάτων β) υποστήριξη της άτυπης εκπαιδευτικής πολιτικής με προγράμματα ένταξης και επανένταξης στην αγορά εργασίας γ) σύνδεση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με την αγορά εργασίας δ) συμβατότητα, σύγκλιση και διαφάνεια των ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών συστημάτων (Σταμέλος & Βασιλόπουλος, 2004).

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ αποτελεί ορόσημο για την Ευρωπαϊκή Εκπαιδευτική Πολιτική καθώς μέχρι την υπογραφή της, τα ευρωπαϊκά όργανα δεν είχαν αρμοδιότητα σε θέματα εκπαίδευσης και ο ρόλος τους ήταν καθαρά συντονιστικός της συνεργασίας των κρατών μελών. Με την υπογραφή της Συνθήκης, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ έχουν αποκτήσει θεσμικό υπόβαθρο και κατά συνέπεια, έχουν το δικαίωμα να αναλαμβάνουν δράσεις στην εκπαιδευτική πολιτική (Τσαούσης Δ. , 1996).

1.6 Λευκή Βίβλος για την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση «Οι προκλήσεις και η αντιμετώπισή τους για τη μετάβαση στον 21ο αιώνα»

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 1993 προχωρά στη έκδοση της Λευκής Βίβλου, ενός κειμένου που έχει βασικούς στόχους την αντιμετώπιση της οικονομικής ύφεσης και της ανεργίας που είχε αρχίσει να παίρνει ανησυχητικές διαστάσεις. (Commission of the European Communities, 1993).

Στο κείμενο εξηγούνται οι λόγοι αύξησης της ανεργίας τη στιγμή που καταγράφεται οικονομική μεγέθυνση των ευρωπαϊκών οικονομιών. Το ζητούμενο ήταν η ενίσχυση της απασχόλησης, μέσω της ανάπτυξης και της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας σε ένα περιβάλλον παγκοσμιοποίησης πλέον της αγοράς. Προβάλλεται η ανάγκη της ενδυνάμωσης της οικονομικής ανάπτυξης με την συνεργασία των κρατών-μελών, για μια ενιαία οικονομική πολιτική που δεν υπήρχε μέχρι τότε. Παράλληλα θα πρέπει να εξαλειφθεί το φαινόμενο ανάπτυξη χωρίς αύξηση της απασχόλησης (Μπουτσιούκη, 2017)

Στη Λευκή Βίβλο δίνεται έμφαση στην αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων, οι οποίοι εισέρχονται για πρώτη φορά στην αναζήτηση απασχόλησης και δεν διαθέτουν εξειδικευμένες δεξιότητες και προσόντα. Συγκεκριμένα η Επιτροπή έθετε ως βασικό στόχο την ανάπτυξη εκπαιδευτικών συστημάτων, τα οποία θα παρέχουν στους νέους κατάλληλη εκπαίδευση, ώστε να αποκτήσουν δεξιότητες και να ενταχθούν ομαλά στην εργασιακή αγορά. Συνδέθηκε για πρώτη φορά η εκπαίδευση ως μοχλός ενίσχυσης της απασχόλησης με την οικονομική ανάπτυξη (Παπαδάκης & Σπυριδάκης, 2010). Στη παρούσα οικονομική συγκυρία αναγνωρίστηκε ο ρόλος της εκπαίδευσης ως ένα μέσο που θα μπορούσε να δώσει λύσεις.

Στην ενότητα για την απασχόληση περιλαμβάνεται το κεφάλαιο με τίτλο «Προσαρμογή συστημάτων παιδείας και επαγγελματική εκπαίδευση», το οποίο αναφέρεται βασικά στη σύνδεση της εκπαίδευσης με την οικονομία. Στο κεφάλαιο αυτό αναγνωρίζεται ο ιδιαίτερος ρόλος της παιδείας και δίνεται έμφαση στην αξιοποίηση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, της αρχικής και δια βίου εκπαίδευσης σε συνδυασμό όμως με μέτρα σε άλλους τομείς της πολιτικής. Απώτεροι πάντα στόχοι ήταν: η αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, η αντιμετώπιση της ανεργίας, η κοινωνική συνοχή

και η εξάλειψη του κοινωνικού αποκλεισμού. Προτείνονται παρεμβάσεις επενδύοντας κυρίως στους ανθρώπινους πόρους μέσω της απόκτησης βασικών δεξιοτήτων -κυρίως των νέων- σε νέους τεχνολογικούς τομείς, προώθηση των προγραμμάτων μαθητείας για απόκτηση εργασιακής εμπειρίας, της συνεχιζόμενης κατάρτισης και της δια βίου μάθησης. Δίνεται έτσι η δυνατότητα με την συμμετοχή των ατόμων σε αυτές τις μαθησιακές δράσεις να βελτιώσουν τις ευκαιρίες τους για απασχόληση. Κρινόταν απαραίτητο να συμμετέχουν οι επιχειρήσεις στις διαδικασίες σχεδιασμού των προγραμμάτων κατάρτισης, με τις δημόσιες αρχές να καθορίζουν τις βασικές αρχές της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Επίσης το εκπαιδευτικό σύστημα κατάρτισης θα πρέπει να προβλέπει τις τεχνολογικές εξελίξεις, ώστε να προσαρμόζεται κάθε φορά στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας και να εφοδιάζει τα άτομα με νέες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες.

Η Λευκή Βίβλος δεν επιδίωκε τη διαμόρφωση κοινοτικής πολιτικής για την καταπολέμηση της ανεργίας, διότι η Κοινότητα δεν διέθετε τέτοια αρμοδιότητα². Μπορούσε όμως να κατευθύνει τις εθνικές πολιτικές ώστε να προσαρμόσουν τα εκπαιδευτικά τους συστήματα - κυρίως της επαγγελματική εκπαίδευσης και κατάρτισης-με κύριο στόχο την ενίσχυση της απασχόλησης.

1.7 Η Στρατηγική της Λισαβόνας 2000-2010

Το Μάρτιο του 2000 στη Λισαβόνα συνήλθαν οι αρχηγοί των κρατών μελών και κυβερνήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με θέμα την πορεία που θα έπρεπε να ακολουθήσουν μέχρι το 2010, προκειμένου να γίνει η Ευρωπαϊκή Ένωση «*η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία της γνώσης ανά την υφήλιο ικανή για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή*». Ο στόχος αυτός αποτέλεσε το νέο στρατηγικό στόχο για τη δεκαετία 2000-2010 ,για την Ευρωπαϊκή Ένωση γνωστό ως η «Στρατηγική της Λισαβόνας» (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2000)

² Η Κοινότητα, σύμφωνα με το άρθρο 118 παρ. 2 της Συνθήκης της Ρώμης, μπορεί να υποβάλλει μόνο εκθέσεις και μελέτες, να διατυπώνει γνώμες και να προτείνει στα κράτη-μέλη πολιτικές και πιθανόν να τις κατευθύνει.

Η αύξηση της ανταγωνιστικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Στο νέο οικονομικό περιβάλλον που είχε ήδη αρχίζει να διαμορφώνεται λόγω της διεθνοποίησης και παγκοσμιοποίησης, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα έπρεπε να διατηρήσει την ανταγωνιστικότητά της στο οικονομικό επίπεδο, έναντι των κύριων ανταγωνιστών της παγκοσμίως. Θα πρέπει να παραμείνει ανταγωνιστική έναντι οικονομιών με υψηλή τεχνολογία και αυτών που έχουν αξιοποιήσει τις τεχνολογίες πληροφορικής και διαδικτύου, όπως οι ΗΠΑ και η Ιαπωνία, καθώς και αυτές των ανερχόμενων ασιατικών οικονομιών, που στηρίζουν τις επιδόσεις τους κυρίως στους χαμηλούς μισθούς των εργαζομένων. Βασικός στόχος επομένως για την αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων για την οικονομική πολιτική και την πολιτική απασχόλησης για την επόμενη δεκαετία, είναι η ανάπτυξη μιας οικονομίας και κοινωνίας βασιζόμενη στη γνώση. Αναγνωρίστηκε η μετάβαση πλέον από την κοινωνία της παραγωγής στην κοινωνία της γνώσης. Ένας τεταρτογενής τομέας παραγωγής αναπτύσσεται ταχύτατα, περιλαμβάνοντας τους τομείς έρευνας και ανάπτυξης, τεχνολογίας του διαδικτύου και των επικοινωνιών, της ενημέρωσης και των συμβουλευτικών υπηρεσιών προσφέροντας στην κοινωνία, αυτό που έχει πλέον ανάγκη όσο τίποτε άλλο την γνώση και κυρίως τις δυνατότητες εφαρμογής στην παραγωγή και στις υπηρεσίες. Όπως αναφέρουν οι (Γκόβαρης & Ρουσσάκης, 2008), το περιεχόμενο της έννοιας της «κοινωνίας της γνώσης» δεν μπορεί να περιοριστεί στην οικονομική της διάσταση, δεδομένου ότι η γνώση δεν είναι μόνο ένας παράγοντας οικονομικής αλλά και κοινωνικο-πολιτιστικής εξέλιξης.

Τα εκπαιδευτικά συστήματα δεν θα πρέπει να είναι προσανατολισμένα μόνο στη μετάδοση πληροφοριών και στείρων γνώσεων καθώς είναι δεδομένο, ότι αυτά δεν θα επαρκούν στη διάρκεια του βίου των ατόμων. Στη νέα παγκοσμιοποιημένη κοινωνία θα πρέπει να καλλιεργούνται οι ατομικές ικανότητες για αποτελεσματική χρήση της γνώσης και να δίνεται συνάμα η ελευθερία πρόσβασης στη δια βίου μάθηση. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στα συμπεράσματα της Προεδρίας της ΕΕ, *«η Ένωση απαιτείται να θέσει ένα στρατηγικό στόχο και να συμφωνήσει σε ένα τολμηρό πρόγραμμα για την ανάπτυξη γνωστικών υποδομών, την ενίσχυση της καινοτομίας και της οικονομικής μεταρρύθμισης και τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας και εκπαίδευσης»*.

Τα κράτη-μέλη στους τομείς της εκπαίδευσης, της κατάρτισης, της νεολαίας και του πολιτισμού διαμορφώνουν τα ίδια την πολιτική που ακολουθούν. Για την κοινή πρόοδο και την αποτελεσματική υλοποίηση των στόχων της Στρατηγικής της Λισαβόνας προτάθηκε η

δημιουργία μιας μεθόδου συντονισμού των κρατών-μελών από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, η «Ανοικτή Μέθοδος Συντονισμού». Η μέθοδος θα λειτουργήσει ως μέσο διάδοσης βέλτιστων πρακτικών και θα παρέχει ένα πλαίσιο συνεργασίας και σύγκλισης των στόχων, μεταξύ των χωρών της ΕΕ. Ειδικότερα περιλαμβάνει:

- την χάραξη κατευθυντήριων γραμμών για την Ένωση σε σχέση με συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα, για την επίτευξη των στόχων της βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα,
- καθορισμό κοινά συμφωνημένων ποσοτικών και ποιοτικών δεικτών,
- μεταφορά των ευρωπαϊκών κατευθυντήριων γραμμών στις εθνικές και περιφερειακές πολιτικές με τον καθορισμό ειδικών στόχων και τη θέσπιση μέτρων, λαμβάνοντας υπόψη τις εθνικές και περιφερειακές ιδιομορφίες,
- περιοδική παρακολούθηση, αξιολόγηση και επανεξέταση

Η διακυβερνητική συνεργασία που επιτυγχάνεται μέσω αυτής της μεθόδου δεν υποχρεώνει τα κράτη-μέλη να ακολουθήσουν τους στόχους που τίθενται από κοινού, αλλά μπορεί μέσω της διαδικασίας εκμάθησης από βέλτιστες πρακτικές ομότιμων να οδηγήσει σε πραγματικές κοινές πολιτικές (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2000).

Επένδυση στη γνώση και στον άνθρωπο

Σύμφωνα με το κείμενο που υπέγραψαν οι Ευρωπαίοι ηγέτες, η επένδυση στη γνώση προϋποθέτει την αναγνώριση ότι το ανθρώπινο κεφάλαιο αποτελεί ένα ιδιαίτερο σημαντικό στοιχείο στο οποίο θα πρέπει να επικεντρωθούν οι εθνικές πολιτικές. Η επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο και η οικοδόμηση ενός ενεργούς κράτους πρόνοιας, θα μπορέσουν να επιτύχουν την εδραίωση της νέας οικονομίας και να εξασφαλίσουν την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή. Τα ευρωπαϊκά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης θα πρέπει να εκσυγχρονιστούν και να προσαρμοστούν στις νέες απαιτήσεις της γνώσης. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αναγνώρισε, ότι η εκπαίδευση και η κατάρτιση κατέχουν πρωταρχικό ρόλο στην μετάβαση σε μια οικονομία και κοινωνία βασισμένες στη γνώση. Προτεραιότητα θα πρέπει να δοθεί στη Δια Βίου Μάθηση, παρέχοντας προγράμματα κατάρτισης σε νέους, ανέργους και ομάδες ατόμων που κινδυνεύουν να αποκλειστούν από την αγορά εργασίας, καθώς οι γνώσεις και δεξιότητες τους θεωρούνται παρωχημένες, λόγω της εξέλιξης της τεχνολογίας. Αυτό θα επιτευχθεί με την κατάρτιση των ατόμων στις νέες τεχνολογίες κυρίως σε θέματα

τεχνολογιών πληροφορικής & επικοινωνίας(ΤΠΕ) και πρόσβασης και αξιοποίησης του διαδικτύου. Ο εκσυγχρονισμός των δεξιοτήτων, η επέκταση της Δια Βίου Μάθησης, καθώς και το δικαίωμα ισότιμης πρόσβασης σε μια ποιοτική εκπαίδευση και κατάρτιση είναι αποφασιστικής σημασίας παράγοντες για την νέα εποχή. Οι πολίτες θα μπορέσουν να προετοιμαστούν κατάλληλα για την αντιμετώπιση των αλλαγών στις εργασιακές συνθήκες και για τις απαιτήσεις της νέας οικονομίας. Τα μέτρα που προτείνει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στα κράτη-μέλη και στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την επίτευξη των στόχων στην εκπαίδευση και κατάρτιση, για τη ζωή και την εργασία στην κοινωνία της γνώσης αφορούν:

- αύξηση των κατά κεφαλή επενδύσεων σε ανθρώπινο δυναμικό,
- συνέχιση των σπουδών της ηλικιακής ομάδας 18-24,
- μετατροπή των σχολείων και των κέντρων κατάρτισης σε πολυλειτουργικά κέντρα μάθησης με σύνδεση στο διαδίκτυο,
- θέσπιση συνεργασιών μεταξύ σχολείων, κέντρων κατάρτισης, επιχειρήσεων και ερευνητικών ιδρυμάτων,
- θέσπιση ενός ευρωπαϊκού πλαισίου βασικών δεξιοτήτων της δια βίου μάθησης(ξένες γλώσσες, επιχειρηματικότητα, κοινωνικές δεξιότητες) και ενός ευρωπαϊκού διπλώματος βασικών δεξιοτήτων πληροφορικής,
- προώθηση της κινητικότητας σπουδαστών και εκπαιδευτικών μέσω των κοινοτικών προγραμμάτων
- ανάπτυξη κοινής μορφής ευρωπαϊκών βιογραφικών σημειωμάτων

Τέλος το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί το Συμβούλιο (Παιδείας) *«να επιδοθεί σε γενικότερο προβληματισμό σχετικά με τους συγκεκριμένους μελλοντικούς στόχους των εκπαιδευτικών συστημάτων, και να υποβάλει εκτενέστερη έκθεση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο την άνοιξη του 2001».*

Η τεχνολογική πρόκληση

Για την μετάβαση σε μια ψηφιακή οικονομία βασιζόμενη στη γνώση το Συμβούλιο με την Επιτροπή, καλούνται να καταρτίσουν ένα ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης για μια ηλεκτρονική Ευρώπη(e-Europe). Στη νέα κοινωνία της Πληροφορίας, οι πολίτες πρέπει να διαθέτουν τις δεξιότητες που απαιτούνται, προσφέροντας τους φθηνές και σύγχρονες υποδομές καθώς και την ηλεκτρονική πρόσβαση στις πληροφορίες. Η διάδοση του διαδικτύου με γρήγορες

συνδέσεις σε επιχειρήσεις και σπίτια, οι κινητές επικοινωνίες και η εξάπλωση του ηλεκτρονικού εμπορίου είναι οι τομείς που θα πρέπει η ΕΕ να επικεντρώσει το ενδιαφέρον της, ώστε να μπορέσει να είναι ανταγωνιστική. Ειδικότερα το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προτρέπει τα κράτη-μέλη από κοινού με τη Επιτροπή να αναλάβουν δράσεις όσον αφορά:

- στη δημιουργία νομοθεσίας για το ηλεκτρονικό εμπόριο που αποτελεί προϋπόθεση για την αύξηση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών
- στη δημιουργία κανονιστικού πλαισίου λειτουργίας των κινητών συστημάτων επικοινωνίας καθώς και φιλελευθεροποίηση των τηλεπικοινωνιών
- πρόσβαση στο διαδίκτυο και σε πολυμέσα για όλα τα σχολεία της ΕΕΚ
- μείωση στη δαπάνη χρήσης του διαδικτύου
- διασφάλιση γενικευμένης ηλεκτρονικής πρόσβασης στις δημόσιες υπηρεσίες

«Η στροφή προς μια ψηφιακή οικονομία βασιζόμενη στη γνώση και χαρακτηριζόμενη από νέα αγαθά και υπηρεσίες θα αποτελέσει ισχυρή κινητήρια δύναμη για την οικονομική αύξηση, την ανταγωνιστικότητα και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, πέραν δε τούτου, θα είναι ικανή να βελτιώσει την ποιότητα ζωής των πολιτών και το περιβάλλον». (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2000)

Με τη στρατηγική της Λισαβόνας στο τομέα της ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής επιχειρήθηκε η σύνδεση της εκπαίδευσης, με την επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό, με την οικονομική ανάπτυξη, την απασχόληση, την κοινωνική ένταξη και συνοχή. Επισημάνθηκε η σημασία της δια βίου εκπαίδευσης για την απόκτηση και διεύρυνση γνώσεων, ικανοτήτων και ενδιαφερόντων, η αναβάθμιση της παρεχόμενης εκπαίδευσης στον τομέα των ΤΠΕ και των ευρωπαϊκών γλωσσών.

1.8 Ανάλυση δράσεων για την επίτευξη των στόχων της Στρατηγικής της Λισαβόνας

«Οι συγκεκριμένοι μελλοντικοί στόχοι των εκπαιδευτικών συστημάτων»

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή λαμβάνοντας υπόψη την οδηγία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου «να επιδοθεί σε γενικότερο προβληματισμό σχετικά με τους συγκεκριμένους μελλοντικούς στόχους των εκπαιδευτικών συστημάτων, επικεντρωμένο σε κοινά μελήματα...» (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2000) καθώς και με τη συζήτηση του Συμβουλίου Παιδείας τον Νοέμβριο του 2000, συντάσσει τον Ιανουάριο του 2001 την έκθεση «Οι συγκεκριμένοι μελλοντικοί στόχοι

των εκπαιδευτικών συστημάτων» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2001). Η έκθεση αρχικά αναλύει τα βασικά στοιχεία της συνεισφοράς των κρατών-μελών που αναφέρονται:

- στην ανάγκη αύξησης της παρεχόμενης ποιότητας εκπαίδευσης των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης
- στην πρόσβαση στη μάθηση σε όλα τα στάδια της ζωής του ατόμου και την ανάπτυξη της δια βίου μάθησης
- όλοι οι νέοι να έχουν αποκτήσει δεξιότητες στις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών(ΤΠΕ)
- σχολεία και κέντρα κατάρτισης ανοιχτά στον κόσμο και σύνδεση με την τοπική κοινωνία
- στη διασφάλιση της ποιότητας με τη βέλτιστη χρήση του ανθρώπινου δυναμικού και των οικονομικών πόρων

Επιπλέον στην έκθεση προτείνεται στο Συμβούλιο πέντε κύριοι τομείς εργασίας όπου θα πρέπει να επικεντρωθούν τα κράτη-μέλη με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Μεταξύ αυτών προτείνεται α) να καταστεί η δια βίου μάθηση προσβάσιμη και πιο ελκυστική β) η δυνατότητα πρόσβασης στη τριτοβάθμια εκπαίδευση από την επαγγελματική εκπαίδευση γ) ΤΠΕ για όλους, εξοπλισμός σχολείων, κατάρτιση εκπαιδευτικών (στην Ελλάδα υλοποιήθηκε η πράξη Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης σε βασικές δεξιότητες των τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών-ΤΠΕ) δ) αύξηση κινητικότητας και ανταλλαγών ε) προσφορά ανοικτής εκπαίδευσης και κατάρτισης στο τοπικό περιβάλλον, στην Ευρώπη και τον κόσμο και ενίσχυση δεσμών της ΕΕΚ με τις επιχειρήσεις. Η έκθεση στη συνέχεια, προτείνει την συνεργασία των κρατών μελών χρησιμοποιώντας την ανοικτή μέθοδο συντονισμού που προτάθηκε στη Λισσαβώνα.

«Οι συγκεκριμένοι μελλοντικοί στόχοι των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης»

Στις 14 Φεβρουαρίου 2001, το Συμβούλιο Παιδείας με την έκθεση του προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο: «Οι συγκεκριμένοι μελλοντικοί στόχοι των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης» (Συμβούλιο Παιδείας, 2001) προτείνει να καθοριστούν για τα επόμενα δέκα χρόνια οι στόχοι που θα επιτρέψουν σε όλους τους ευρωπαίους πολίτες, να συμμετάσχουν στη νέα κοινωνία της γνώσης. Υιοθετώντας πλήρως τις απόψεις της έκθεσης της Επιτροπής του προηγούμενου μήνα εστίασε το ενδιαφέρον του στους εξής στόχους:

- βελτίωση της ποιότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης
- διευκόλυνση της πρόσβασης όλων στην εκπαίδευση και κατάρτιση
- άνοιγμα της εκπαίδευσης και κατάρτισης στον κόσμο

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη συνεδρίαση του στη Στοκχόλμη στις 23-24 /3 /2001 επικύρωσε την έκθεση αναγνωρίζοντας την σπουδαιότητα των στόχων της. Η έκθεση αποτελούσε την σύγκλιση των κρατών μελών σε μια κοινή πολιτική για την επόμενη δεκαετία σε θέματα, διασφάλισης ποιότητας και πρόσβασης, περιεχομένου, εξωστρέφειας και αποτελεσματικότητας των εκπαιδευτικών συστημάτων (Μπουτσιούκη, 2017).

1.8.1 Το πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010»(ΕΚ2010)

Τον Μάρτιο του 2002, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης ενέκρινε ένα πρόγραμμα εργασιών με ορίζοντα το 2010 για την εφαρμογή των 3 παραπάνω στόχων, και ζήτησε στενότερη συνεργασία στους τομείς της τριτοβάθμιας και της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Το πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010» αποτελεί το στρατηγικό πλαίσιο αναφοράς, για την ανάπτυξη των πολιτικών εκπαίδευσης και κατάρτισης σε κοινοτικό επίπεδο και θέτει ως στόχο να γίνουν τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ευρώπη, «ένα ποιοτικό σημείο αναφοράς παγκοσμίως έως το 2010». (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2002)

Προτείνει να αναληφθούν πρωτοβουλίες που αφορούν :

- την καθιέρωση εργαλείων που να εξασφαλίζουν την διαφάνεια διπλωμάτων, πιστοποιητικών και επαγγελματικών προσόντων
- την βελτίωση βασικών δεξιοτήτων εστιάζοντας στις ξένες γλώσσες και την πιστοποιημένη ψηφιακή γνώση
- την εξερεύνηση τρόπων διασύνδεσης και αδελφοποίησης σχολείων ανά την Ευρώπη
- την προώθηση της ευρωπαϊκής διάστασης στην εκπαίδευση

Στις 19 Δεκεμβρίου 2002 το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενέκρινε το σχέδιο ψηφίσματος της 12/11/2002 και εξέδωσε το τελικό ψήφισμα-που δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σχετικά «*Με την προαγωγή της ενισχυμένης ευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης*». (Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2002). Το ψήφισμα σημειώνει την ανάγκη

πρόσβασης σε υψηλής ποιότητας αρχική ΕΕΚ και την δυνατότητα εκσυγχρονισμού των δεξιοτήτων μέσω της δια βίου μάθησης. Τονίζει ότι η ανάπτυξη στενότερης ευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα της ΕΕΚ είναι απαραίτητη, για μια ευρωπαϊκή αγορά εργασίας ανοικτή σε όλους, διασφαλίζοντας την επιτυχή διεύρυνση της ΕΕ.

1.8.2 Η Διαδικασία της Κοπεγχάγης

Η διακήρυξη της Κοπεγχάγης γνωστή και ως «Διαδικασία της Κοπεγχάγης» στις 29-30/11/2002, ουσιαστικά υποστηρίζει και έχει επηρεαστεί από τις δεσμεύσεις που αναλήφθηκαν από το Συμβούλιο της ΕΕ το αμέσως προηγούμενο χρονικό διάστημα και αφορούσαν την προαγωγή της ευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα της ΕΕΚ. Η συνεργασία αυτή, κυρίως στοχεύει στην αύξηση της κινητικότητας και της διευκόλυνσης της πρόσβασης στη δια βίου μάθηση. Οι κύριες προτεραιότητες για την ΕΕΚ επιδιώκουν:

- ενίσχυση της ευρωπαϊκής διάστασης στην ΕΕΚ, προωθώντας την κινητικότητα και την ανάπτυξη συνεργασιών με απώτερο στόχο τη προβολή και αναγνώριση της ευρωπαϊκής εκπαίδευσης στον τομέα της ΕΕΚ διεθνώς
- αύξηση της διαφάνειας στην ΕΕΚ μέσω της ορθολογικής ανάπτυξης εργαλείων και δικτύων πληροφόρησης, ενσωματώνοντας σε ένα ενιαίο πλαίσιο, το Ευρωπαϊκό βιογραφικό σημείωμα, τα διπλώματα, το κοινό ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς για τις γλώσσες. Ενίσχυση επίσης της συμβουλευτικής, του προσανατολισμού και της πληροφόρησης των κρατών μελών σε θέματα της ΕΕΚ, ώστε να υποστηριχθεί η κινητικότητα των Ευρωπαίων πολιτών
- ανάπτυξη κοινών εργαλείων για την αναγνώριση ικανοτήτων-προσόντων, την κοινή διαδικασία πιστοποίησης γνώσεων καθώς και ένα σύστημα μεταφοράς πιστωτικών μονάδων για την ΕΕΚ. Σημαντική κρίθηκε η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων σε αυτές τις διαδικασίες, με τη διαμόρφωση αυτών των κοινών αρχών να ισχύσουν και για την μη τυπική και άτυπη μάθηση
- διασφάλιση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης μέσω της συνεργασίας και της ανταλλαγής μεθόδων και πρακτικών καθώς και με την λήψη πρωτοβουλιών για την ανάπτυξη του εκπαιδευτικού προσωπικού της ΕΕΚ

Η επιτυχία των στόχων θα προέλθει από την ενίσχυση της συνεργασίας χωρίς αποκλεισμούς, των κρατών μελών, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, των υποψήφιων προς ένταξη χωρών και των κοινωνικών εταίρων. Η συνεργασία αυτή θα πρέπει να έχει αποδώσει έως το 2010 και θα πρέπει να ξεκινά από τη βάση των συστημάτων και οι πρωτοβουλίες που θα αναληφθούν να εστιάζουν στις ανάγκες των πολιτών και των οργανισμών. (The Copenhagen Declaration, 2002)

1.8.3 Παρακολούθηση της υλοποίησης της Διαδικασίας της Κοπεγχάγης και του προγράμματος «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010»

Καθορισμός επιπέδων αναφοράς μέσω ευρωπαϊκών επιδόσεων

Οι υπουργοί Παιδείας τον Μάιο του 2003 (Συμπεράσματα Συμβουλίου Παιδείας, 2003) συμφώνησαν στον καθορισμό μιας σειράς επιπέδων αναφοράς μέσω ευρωπαϊκών επιδόσεων (Benchmarks) στην εκπαίδευση και κατάρτιση, λαμβάνοντας υπόψη το σημείο αφετηρίας των επιμέρους κρατών-μελών, που θα χρησιμοποιηθούν ως εργαλεία για την παρακολούθηση της υλοποίησης του προγράμματος EK2010. Τα κριτήρια αναφοράς-δείκτες για την Ευρωπαϊκή Ένωση, με στόχο το 2010 αφορούν:

- την μείωση του αριθμού των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση, ώστε περισσότερα άτομα να μπορούν να συμμετέχουν στην διά βίου μάθηση, με στόχο το μέσο ευρωπαϊκό ποσοστό να διαμορφωθεί κάτω του 10%
- αύξηση κατά 15% τουλάχιστον των αποφοίτων σχολών μαθηματικών, θετικών επιστημών και τεχνολογίας και παράλληλα μείωση της ανισορροπία μεταξύ των φύλων καθώς έχει διαπιστωθεί ότι οι γυναίκες επιλέγουν σχετικά λιγότερο από τους άνδρες τις σπουδές σε αυτούς τους τομείς
- την ολοκλήρωση της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης τουλάχιστον από το 85% των ατόμων ηλικίας 22 ετών, προσφέροντας τη δυνατότητα για την επιτυχή είσοδο στην αγορά εργασίας, αλλά και τη δυνατότητα πρόσβασης των σπουδαστών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση
- το ποσοστό των παιδιών ηλικίας 15 ετών, με χαμηλές επιδόσεις ανάγνωσης/κατανόησης θα πρέπει να έχει μειωθεί τουλάχιστον κατά 20% σε σύγκριση με το έτος 2000

- το μέσο επίπεδο συμμετοχής στη δια βίου μάθηση πρέπει να φθάνει τουλάχιστον 12,5% του πληθυσμού των ενηλίκων σε ηλικία εργασίας (25 έως 64 ετών), καθώς στην κοινωνία της γνώσης ο καθένας πρέπει να εκσυγχρονίζει και να συμπληρώνει τις γνώσεις, τις ικανότητες και τις δεξιότητές του σε όλη τη διάρκεια της ζωής του, με στόχο την προσωπική του ανάπτυξη και την βελτίωση της επαγγελματικής του θέσης.

Οι επενδύσεις στην εκπαίδευση και την κατάρτιση θεωρήθηκε ότι αποτελούν μια αποδοτική μακροπρόθεσμη επένδυση και ότι θα έχει θετικές επιπτώσεις σε διάφορες πολιτικές προκλήσεις, όπως η κοινωνική συνοχή, ο διεθνής ανταγωνισμός και η βιώσιμη ανάπτυξη.

Ενδιάμεση έκθεση για την εφαρμογή του προγράμματος «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010».

Τον Μάρτιο του 2004, το Συμβούλιο και η Επιτροπή -ανταποκρινόμενοι στο αίτημα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Βαρκελώνης- υπέβαλαν μια κοινή έκθεση με θέμα την εφαρμογή του προγράμματος «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010». Η έκθεση αποτιμά την κατάσταση, εντοπίζει τις προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπισθούν και προτείνει μέτρα που πρέπει να ληφθούν επείγοντως, για να επιτευχθεί ο συμφωνημένος στόχος της ανάδειξης των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης της Ευρώπης, ως ποιοτικό σημείο αναφοράς παγκοσμίως (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2004)

Στην έκθεση διαπιστώνεται ότι μέσα σε δύο μόλις έτη από την υιοθέτηση του προγράμματος «ΕΚ2010», δεν είναι δυνατή η ακριβής αποτίμηση της προόδου που έχει πραγματοποιηθεί, αλλά έχουν εντοπιστεί οι κύριοι τομείς που θα πρέπει να επικεντρωθούν οι μεταρρυθμίσεις σε σχέση με τους στόχους που έχουν καθοριστεί. Οι διαθέσιμες εκθέσεις και δείκτες συντείνουν στο ίδιο συμπέρασμα, πως πρέπει να επιταχυνθεί ο ρυθμός των μεταρρυθμίσεων και να αναληφθούν δράσεις στους ακόλουθους τρεις τομείς προτεραιότητας:

- Εστίαση των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων στους νευραλγικούς για την κοινωνία της γνώσης τομείς. Πρέπει επείγοντως να γίνουν περισσότερες, αποτελεσματικότερες και ουσιαστικότερες επενδύσεις στο ανθρώπινο κεφάλαιο. Αυτό προϋποθέτει υψηλότερο επίπεδο δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων, ιδίως στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, την εκπαίδευση των ενηλίκων και τη συνεχιζόμενη

επαγγελματική κατάρτιση, τόσο σε εθνικό όσο και σε κοινοτικό επίπεδο. Η αύξηση της ελκυστικότητας του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού με την παροχή κινήτρων όπως υψηλότερες αμοιβές, επιμόρφωση, εργασιακές συνθήκες, θα συμβάλλει στην βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισαβόνας είχε ζητήσει «ουσιαστική ετήσια αύξηση των κατά κεφαλήν επενδύσεων σε ανθρώπινο δυναμικό».

- Ουσιαστική πραγμάτωση της διά βίου μάθησης. Απαιτούνται ριζικές μεταρρυθμίσεις στον τομέα της εκπαίδευσης και της δια βίου μάθησης καθώς και συνεκτικές και συντονισμένες εθνικές στρατηγικές για την εφαρμογή τους. Απώτερος στόχος είναι ο εφοδιασμός όλων των πολιτών με τις βασικές ικανότητες που χρειάζονται, εστιάζοντας στην εκμάθηση δύο ή περισσότερων γλωσσών πέραν της μητρικής, στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, στις τεχνολογικές γνώσεις και στις δεξιότητες στον τομέα των ΤΠΕ, μέσα σε ένα περιβάλλον ανοικτό ελκυστικό και προσιτό σε όλους. Η ανάπτυξη κοινών ευρωπαϊκών αναφορών και αρχών, που θα εφαρμόζονται ανάλογα με τις εθνικές συγκεκριμένες συνθήκες των κρατών μελών, συμβάλλουν στην οικοδόμηση αμοιβαίας εμπιστοσύνης και στην προώθηση των μεταρρυθμίσεων.
- Οικοδόμηση μιας Ευρώπης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Κρίθηκε αναγκαία η ανάπτυξη ενός ευρωπαϊκού πλαισίου που να συνιστά ένα κοινό σημείο αναφοράς για την αναγνώριση των προσόντων και ικανοτήτων, ώστε η ευρωπαϊκή αγορά απασχόλησης να μπορεί να λειτουργήσει αποτελεσματικά και ευέλικτα, καθώς έτσι διασφαλίζεται η ισότητα των ευκαιριών στην απασχόληση σε ολόκληρη την Ευρώπη. Τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να λάβουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να αυξηθεί η κινητικότητα για εκπαιδευτικούς και διδακτικούς σκοπούς και να παρέχουν την αναγκαία χρηματοδοτική στήριξη, κυρίως στο πλαίσιο των κοινοτικών προγραμμάτων. Παρότι μέσω των κοινοτικών δράσεων και προγραμμάτων, έχει σημειωθεί πρόοδος όσον αφορά την ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης, επιβάλλεται η ενίσχυση της. Τα εκπαιδευτικά συστήματα θα πρέπει να προετοιμάσουν τους μαθητές τους, εφοδιάζοντας τους με γνώσεις και ικανότητες ώστε να αποτελέσουν τους μελλοντικούς πολίτες της Ευρώπης.

Η παρακολούθηση και η αξιοποίηση των υπαρχόντων δεικτών και η δημιουργία νέων, στόχο είχε να καταγράψει την πρόοδο που έχει επιτευχθεί και να εντοπίσει τομείς που μέσα από παρεμβάσεις θα πρέπει να αναπτυχθούν περαιτέρω. Στο παράρτημα της έκθεσης παρουσιάζονται στοιχεία της Eurostat από την «Έρευνα σχετικά με το εργατικό δυναμικό» για το 2002 που αποτυπώνουν την τρέχουσα κατάσταση, όσον αφορά τα επίπεδα αναφοράς-δείκτες που είχαν προταθεί από το Συμβούλιο για παρακολούθηση. Στην έκθεση προτείνεται για την συνέχιση της υλοποίησης του προγράμματος «ΕΚ2010», το Συμβούλιο και η Επιτροπή να υποβάλλουν ανά διετία, κοινή έκθεση σχετικά με την πορεία και τους στόχους των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης που έχουν επιτευχθεί.

Ανακοινωθέν του Μάαστριχτ

Στις 14 Δεκεμβρίου 2004, στο Μάαστριχτ, οι αρμόδιοι υπουργοί για την ΕΕΚ των 32 ευρωπαϊκών χωρών, οι Ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συμφώνησαν να ενισχύσουν τη συνεργασία τους, με σκοπό τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων ΕΕΚ, για να μπορέσει η Ευρώπη να γίνει η πιο ανταγωνιστική οικονομία, προσφέροντας σε όλους τους Ευρωπαίους, τα προσόντα και τις ικανότητες που χρειάζονται, για την πλήρη ενσωμάτωσή τους στην αναδυόμενη κοινωνία της γνώσης, συμβάλλοντας σε περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας. Αναγνωρίστηκε η επιτυχία της Διαδικασίας της Κοπεγχάγης, στην αύξηση της προβολής και στην βελτίωση του προφίλ της ΕΕΚ σε ευρωπαϊκό επίπεδο. (Maastricht Communiqué, 2004)

Για πρώτη φορά προτάθηκαν ειδικές προτεραιότητες που πρέπει να ληφθούν σε εθνικό επίπεδο για την προώθηση της ΕΕΚ. Οι προτεραιότητες αφορούσαν :

- τη χρήση κοινών σημείων αναφοράς και αρχών για τη στήριξη της μεταρρύθμισης και την ανάπτυξη συστημάτων και πρακτικών ΕΕΚ, όπως για παράδειγμα όσον αφορά την διαφάνεια (Eurorpass), την δια βίου μάθηση και την διασφάλιση της ποιότητας
- την αύξηση των δημόσιων ή και ιδιωτικών επενδύσεων στην ΕΕΚ καθώς και την αξιοποίηση των πόρων των ευρωπαϊκών ταμείων
- την περαιτέρω ανάπτυξη των συστημάτων ΕΕΚ για την κάλυψη των αναγκών ατόμων και ομάδων που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση, ιδίως των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο, των ατόμων με χαμηλή ειδίκευση, των μεταναστών, των ατόμων με αναπηρία και τους ανέργους

- την ανάπτυξη και εφαρμογή ανοικτών μαθησιακών προσεγγίσεων, την συμβουλευτική υποστήριξη και την ενθάρρυνση της μετακίνησης μεταξύ διαφορετικών επιπέδων εκπαίδευσης
- την συνεργασία όλων των βασικών εταίρων σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο για την διαμόρφωση της παρεχόμενης ΕΕΚ, με την έγκαιρη αναγνώριση των αναγκών σε δεξιότητες
- την αξιοποίηση των ΤΠΕ στην μαθησιακή διαδικασία και την συνεχή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών για να μπορούν να ανταποκριθούν στο ρόλο τους, λόγω της εξέλιξης της ΕΕΚ.

Ανακοινωθέν του Ελσίνκι

Η παρακολούθηση και η αξιολόγηση της Διαδικασίας της Κοπεγχάγης συνεχίστηκε και στις 05/12/2016 στο Ελσίνκι οι υπουργοί Παιδείας, επανεξέτασαν τις προτεραιότητες και έθεσαν τις νέες στρατηγικές για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της ΕΕΚ για τα επόμενα δύο έτη. Το ανακοινωθέν (The Helsinki Communiqué, 2006) που ακολούθησε επικεντρώθηκε στους ακόλουθους τομείς προτεραιότητας:

- έμφαση στην ελκυστικότητα και ποιότητα της ΕΕΚ
- περαιτέρω ανάπτυξη και αξιοποίηση κοινών ευρωπαϊκών μέσων για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Ειδικότερα να προωθηθεί το ευρωπαϊκό πλαίσιο επαγγελματικών προσόντων(EQF), το ευρωπαϊκό σύστημα πιστωτικών μονάδων για την ΕΕΚ(ECVET), το ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς για τη διασφάλιση της ποιότητας στην ΕΕΚ(EQAVET) και του ενιαίου πλαισίου για τη διαφάνεια των επαγγελματικών προσόντων και ικανοτήτων(EUROPASS)
- αξιοποίηση των στατιστικών για την ΕΕΚ μέσω σταθερών και συγκρίσιμων δεδομένων και δεικτών που αναδεικνύουν καλές πρακτικές
- ενεργός συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών, κυρίως των κοινωνικών εταίρων στις δραστηριότητες για την εφαρμογή της διαδικασίας της Κοπεγχάγης.

Ανακοινωθέν του Μπορντό

Πλησιάζοντας χρονικά την ολοκλήρωση της Στρατηγικής της Λισαβόνας και του προγράμματος ΕΚ2010, το ανακοινωθέν του Μπορντό από τους υπουργούς Παιδείας (The

Bordeaux Communiqué, 2008) στις 26/12/2008, επικεντρώθηκε στον εκσυγχρονισμό και στην βελτίωση των συστημάτων της ΕΕΚ και στην διαμόρφωση ενός μελλοντικού προγράμματος για μετά το 2010. Η ανακοίνωση εστίασε:

- στην εφαρμογή από τα εθνικά εκπαιδευτικά συστήματα, του ECVET και του EQAVET στην ΕΕΚ, εργαλεία που θα προωθήσουν την συνεργασία μεταξύ των κρατών-μελών και την κινητικότητα των ατόμων μέσα από κοινά μαθησιακά αποτελέσματα και προσόντα
- στην υποστήριξη και διεύρυνση των δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών
- στην ενίσχυση των δεσμών μεταξύ της ΕΕΚ και της αγοράς εργασίας
- στην παγίωση των διαδικασιών της ευρωπαϊκής συνεργασίας

1.9 Το πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2020»(ΕΚ2020)

Το Συμβούλιο της ΕΕ στις 12/05/2009 αναγνωρίζοντας την ανάγκη για ένα ενημερωμένο στρατηγικό πλαίσιο, για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, το οποίο θα διαδεχόταν το πρόγραμμα «Εκπαίδευση και κατάρτιση 2010» (ΕΚ 2010), πρότεινε για την επόμενη δεκαετία την υλοποίηση του προγράμματος «Εκπαίδευση και κατάρτιση 2020» (ΕΚ 2020). Το Συμβούλιο αναγνώρισε την πρόοδο που σημειώθηκε στην εκπαίδευση και κατάρτιση με την εφαρμογή του προγράμματος ΕΚ2010, προωθώντας τους στόχους της στρατηγικής της Λισαβόνας για την οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση. Παράλληλα τονίζεται ότι η ευρωπαϊκή συνεργασία στο επικαιροποιημένο στρατηγικό πλαίσιο θα πρέπει να συνεχιστεί, καλύπτοντας όλο το φάσμα των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, δίνοντας έμφαση και προτεραιότητα στη δια βίου μάθηση. Στα συμπεράσματα του Συμβουλίου, προτείνονται τέσσερις στρατηγικοί στόχοι που τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης θα πρέπει να επιτύχουν (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2009) :

1. Υλοποίηση της δια βίου μάθησης και κινητικότητας.
2. Βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης και κατάρτισης.
3. Προαγωγή της ισοτιμίας, της κοινωνικής συνοχής και της ενεργού συμμετοχής στα κοινά.

4. Ενίσχυση της δημιουργικότητας, της καινοτομίας και του επιχειρηματικού πνεύματος σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης

Σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Συμβουλίου για την επίτευξη των παραπάνω στόχων, η συνεργασία θα πρέπει να παράγει σαφή αποτελέσματα τα οποία θα δημοσιοποιούνται μέσω κοινών εκθέσεων του Συμβουλίου και της Επιτροπής, όπου θα αξιολογείται η πρόοδος του στρατηγικού πλαισίου. Με τις εκθέσεις αυτές ανά περιόδους ως το 2020, θα μπορούν να επαναξιολογούνται οι διαδικασίες υλοποίησης, να επανεξετάζονται τα αποτελέσματα, να διαδίδονται οι καλές πρακτικές και να καθορίζονται νέοι τομείς προτεραιότητας για την νέα περίοδο ανάλογα με τις τυχόν σημαντικές εξελίξεις στην Ευρώπη. Τα κράτη μέλη εφαρμόζοντας την ανοικτή μέθοδο συντονισμού, να μπορούν βάσει των εθνικών προτεραιοτήτων να λαμβάνουν μέτρα σε εθνικό επίπεδο για την επίτευξη των στόχων του προγράμματος. Παράλληλα για την παρακολούθηση της προόδου και την τεκμηριωμένη χάραξη πολιτικής προτείνονται μια σειρά επιπέδων αναφοράς μέσω ευρωπαϊκών επιδόσεων –ευρωπαϊκών κριτηρίων αξιολόγησης. Για τα κράτη-μέλη αυτά τα κριτήρια δεν θεωρούνται στόχοι, αλλά βάσει των εθνικών προτεραιοτήτων και των οικονομικών εξελίξεων, θα πρέπει να εξετάζεται κατά πόσο μπορούν να συμβάλλουν στην συλλογική επίτευξη των ευρωπαϊκών κριτηρίων αξιολόγησης μέσω εθνικών ενεργειών.

Τα κριτήρια αυτά έχουν αρκετά κοινά στοιχεία με αυτά του προγράμματος «ΕΚ2010», με αναθεώρηση σε κάποια από αυτά των ποσοστών που απαιτούνται, αλλά έχουν προστεθεί και νέα. Με τη δια βίου μάθηση να αποτελεί την κύρια προτεραιότητα του προγράμματος «ΕΚ 2020», το αναθεωρημένο ποσοστό συμμετοχής των ενηλίκων ιδίως δε των ανειδίκευτων, στη δια βίου μάθηση ανέρχεται στο 15% . Θεσπίστηκαν επιπλέον τα παρακάτω κριτήρια:

- το 95% των παιδιών ηλικίας μεταξύ τεσσάρων ετών και της ηλικίας έναρξης της υποχρεωτικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης θα πρέπει να συμμετέχει στην προσχολική εκπαίδευση
- το ποσοστό παιδιών ηλικίας 15 ετών που παρουσιάζουν ανεπαρκείς επιδόσεις στην ανάγνωση, τα μαθηματικά και τις φυσικές επιστήμες θα πρέπει να είναι χαμηλότερο του 15%
- το ποσοστό όσων εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και κατάρτιση θα πρέπει να είναι χαμηλότερο του 10%

- το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 30-34 ετών με μορφωτικό επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης θα πρέπει να είναι τουλάχιστον 40%
- τουλάχιστον το 20% των αποφοίτων της ανωτέρας εκπαίδευσης και το 6% των ατόμων ηλικίας 18 έως 34 ετών με αρχική επαγγελματική κατάρτιση θα πρέπει να έχει κάνει σπουδές ή κατάρτιση στο εξωτερικό³
- το ποσοστό των εργαζόμενων αποφοίτων (20 έως 34 ετών που έχει ολοκληρώσει επιτυχώς τη δευτεροβάθμια ή τριτοβάθμια εκπαίδευση) που ολοκλήρωσε την εκπαίδευση πριν από 1 έως 3 έτη πρέπει να ανέρχεται τουλάχιστον στο 82%

Προτάθηκε η δημιουργία κριτηρίου που θα αφορά την μαθησιακή κινητικότητα, αναγνωρίζοντας την προστιθέμενη αξία της καθώς και ενός κριτηρίου σχετικά με την απασχολησιμότητα, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι μελλοντικές προκλήσεις της αγοράς εργασίας.

1.10 Ανακοινωθέν της Μπριζ «Οι υπουργοί Παιδείας στηρίζουν τη στρατηγική της Επιτροπής για την επαγγελματική κατάρτιση»

Συνεδριάζοντας στην Μπριζ, στις 07/12/2010 οι υπουργοί Παιδείας 33 ευρωπαϊκών χωρών, μαζί με εκπροσώπους εργοδοτών και ενώσεων εργαζομένων και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, επιβεβαίωσαν τους κοινούς στόχους για την ΕΕΚ για την επόμενη δεκαετία, και πρότειναν ένα σχέδιο δράσης για τα ερχόμενα τέσσερα έτη (Bruges Communiqué, 2010). Το ανακοινωθέν της Μπριζ αποτελεί την τελευταία αναθεώρηση της διαδικασίας της Κοπεγχάγης για ευρωπαϊκή συνεργασία στην ΕΕΚ.

Σε μια εποχή που η Ευρώπη προσπαθεί να ανακάμψει από μια σοβαρή οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση, με τα ποσοστά ανεργίας να είναι υψηλά -ιδίως μεταξύ των νέων³- η ανάγκη μεταρρύθμισης των οικονομιών και των κοινωνιών αποτελεί πρωταρχικό μέλημα. Σε αυτή την κατεύθυνση χρειάζονται ευέλικτα και υψηλής ποιότητας συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης που να ανταποκρίνονται στις σημερινές και μελλοντικές ανάγκες του αύριο. Προτάθηκαν έτσι για την επόμενη δεκαετία οι στρατηγικοί στόχοι που θα πρέπει να υλοποιηθούν:

³ Τα στοιχεία του Σεπτεμβρίου 2010 για τα 27 κράτη μέλη της ΕΕ ανέφεραν γενικό ποσοστό ανεργίας 9,6% και ποσοστό ανεργίας των νέων 20,3% (πηγή: Eurostat)

- Βελτίωση της ποιότητας της ΕΕΚ ώστε να γίνει μια ελκυστική επιλογή μάθησης με δράσεις που αφορούν την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, την παροχή πληροφόρησης σε μαθητές και γονείς, την βελτίωση των υλικοτεχνικών υποδομών.
- Ανάπτυξη ευρύτερης συνεργασίας με τις επιχειρήσεις, τα προγράμματα σπουδών να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, προώθηση της μαθητείας.
- Διευκόλυνση της μετάβασης από την εκπαίδευση στην εργασία, με ολοκληρωμένες υπηρεσίες καθοδήγησης και συμβουλευτικής και προγράμματα αγωγής σταδιοδρομίας. Ενίσχυση της συμμετοχής στην συνεχιζόμενη ΕΕΚ μέσω της ενδοεπιχειρησιακής κατάρτισης.
- Προώθηση της διεθνοποίησης της ΕΕΚ με την ενίσχυση της κινητικότητας των εκπαιδευτικών και την τοποθέτηση εκπαιδευομένων στην διεθνή αγορά εργασίας.
- Προώθηση της καινοτομίας, της δημιουργικότητας και της επιχειρηματικότητας, καθώς και της χρήσης των ΤΠΕ.
- Ενθάρρυνση της απόκτησης νέων δεξιοτήτων είτε μέσω της συνεχιζόμενης κατάρτισης είτε μέσω της συνέχισης των σπουδών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ισοτίμη πρόσβαση για όλους με ιδιαίτερη μέριμνα για τα άτομα με χαμηλή ειδίκευση και τις ευπαθείς ομάδες.
- Ενίσχυση της συνεργασίας στους τομείς της διαφάνειας, της αναγνώρισης των προσόντων, της διασφάλισης της ποιότητας και της κινητικότητας. Αποστολή στην Eurostat συγκρίσιμων δεδομένων για την αξιοποίηση τους, με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας της ΕΕΚ
- Εξασφάλιση χρηματοδότησης της ΕΕΚ από τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά ταμεία

Τέλος σύμφωνα με το ανακοινωθέν, πρέπει να καταρτιστεί νέος κατάλογος βραχυπρόθεσμων παραδοτέων μέχρι το 2014, βάσει των προαναφερθέντων στρατηγικών στόχων.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Παιδεία κα. Βασιλείου υποδεχόμενη με ικανοποίηση το ανακοινωθέν του Μπριζ δήλωσε χαρακτηριστικά, ότι η ΕΕΚ πρέπει να συμβάλλει στην απασχολησιμότητα και στην οικονομική ανάπτυξη επικροτώντας την στρατηγική που επιδιώκει να καταστήσει την ΕΕΚ μια σύγχρονη, συνειδητή και ελκυστική μαθησιακή επιλογή.

Στο ανακοινωθέν της Μπριζ, όπως αναφέρει η Μπουτσιούκη(2017), «η οργάνωση των προτεραιοτήτων παρουσιάζει χαρακτηριστική διαφοροποίηση από τα προηγούμενα ανακοινωθέντα, καθώς αυτές εμφανίζονται ομαδοποιημένες σε γενικότερες κατευθυντήριες γραμμές.

1.11 Συμπεράσματα της Ρίγα – Ευρωπαϊκή συνεργασία στην ΕΕΚ 2015-2020

Στο πλαίσιο της διαδικασίας της Κοπεγχάγης, οι αρμόδιοι υπουργοί για την ΕΕΚ από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τις υποψήφιες προς ένταξη χώρες και τις χώρες του ΕΟΧ⁴, οι ευρωπαϊκοί κοινωνικοί εταίροι (ETUCE, BusinessEurope, UEAPME, CEEP) και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συναντήθηκαν στη Ρίγα στις 20 Ιουνίου 2015. Σκοπός της συνάντησης, ήταν η αποτίμηση της επίτευξης των στόχων της περιόδου 2011-2014 -όπως είχαν προταθεί στο ανακοινωθέν της Μπριζ- καθώς και στις προτεραιότητες που θα έπρεπε να επικεντρωθούν για την περίοδο έως το 2020. (Riga Conclusions, 2015)

Αναγνωρίστηκαν κατ' αρχάς σαφή σημάδια προόδου τα προηγούμενα τέσσερα χρόνια, στην προσπάθεια εκσυγχρονισμού της ΕΕΚ. Πολλές χώρες προχώρησαν σε συστημικές μεταρρυθμίσεις, στην αναβάθμιση των προγραμμάτων σπουδών, στην ανάπτυξη των εθνικών πλαισίων επαγγελματικών προσόντων(NQF) και στην προώθηση της διά βίου μάθησης. Διαπιστώθηκε ότι ενώ οι περισσότερες εθνικές ατζέντες έχουν επικεντρωθεί να καταστήσουν την ΕΕΚ πιο περιεκτική όσον αφορά τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης και την προώθηση της περαιτέρω μάθησης των ατόμων, που απειλούνται να μείνουν εκτός της αγοράς εργασίας, δόθηκε λιγότερη προσοχή στην προώθηση της ΕΕΚ στους τομείς της δημιουργικότητας, της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας, που θα μπορούσαν να συμβάλλουν στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων και στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Στη συνάντηση ορίστηκαν οι νέες προτεραιότητες- λιγότερες σε αριθμό-, τα πέντε μεσοπρόθεσμα παραδοτέα για την ΕΕΚ, γνωστά ως «Συμπεράσματα της Ρίγα» και αφορούσαν:

⁴ Ο Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος (ΕΟΧ) δημιουργήθηκε το 1994 για να επεκτείνει την ισχύ των διατάξεων της ΕΕ για την εσωτερική αγορά της στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ). Στον ΕΟΧ ανήκουν η Νορβηγία, η Ισλανδία και το Λιχτενστάιν. Οι σημερινές χώρες της ΕΖΕΣ δεν επιθυμούν να προσχωρήσουν στην ΕΕ. Η νομοθεσία της ΕΕ για την εσωτερική αγορά γίνεται μέρος της νομοθεσίας των χωρών ΕΟΧ, εφόσον αυτές συμφωνήσουν να την ενσωματώσουν στο δίκαιό τους. Η μεταφορά και η επιβολή της παρακολουθείται, στη συνέχεια, από ειδικά όργανα της ΕΖΕΣ και από μία Μικτή Κοινοβουλευτική Επιτροπή. (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 1994)

- Προώθηση της μάθησης στον χώρο εργασίας σε όλες τις μορφές της, με ιδιαίτερη έμφαση στα προγράμματα μαθητείας με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, των επιχειρήσεων, των επιμελητηρίων και των παρόχων ΕΕΚ, καθώς και την προώθηση της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας.
- Περαιτέρω ανάπτυξη μηχανισμών διασφάλισης ποιότητας της παρεχόμενης ΕΕΚ, που πρέπει να εξασφαλίζεται σε όλα τα στάδια της ΕΕΚ από τον σχεδιασμό, τη διδασκαλία, την αξιολόγηση, έως και την πιστοποίηση, σύμφωνα με το ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς για τη διασφάλιση της ποιότητας (EQAVET).
- Ενίσχυση της δυνατότητας πρόσβασης στην ΕΕΚ και στην απόκτηση επαγγελματικών προσόντων για όλους, μέσω πιο ευέλικτων και διαπερατών συστημάτων, με ταυτόχρονη προώθηση του επαγγελματικού προσανατολισμού. Προετοιμασία των συστημάτων για την πιστοποίηση της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης.
- Περαιτέρω ενίσχυση των βασικών ικανοτήτων⁵ στα προγράμματα σπουδών της ΕΕΚ και παροχή πιο αποτελεσματικών ευκαιριών για την απόκτηση ή την ανάπτυξη αυτών των δεξιοτήτων μέσω της αρχικής και συνεχιζόμενης ΕΕΚ.
- Ανάληψη δράσεων για την συνεχή επαγγελματική εξέλιξη των εκπαιδευτικών, εκπαιδευτών και συμβούλων της ΕΕΚ τόσο στο σχολικό περιβάλλον όσο και σε χώρους εργασίας.

1.12 Η Ατζέντα 2030 των Ηνωμένων Εθνών : Στόχος «Ποιοτική Εκπαίδευση» και η ΕΕ

Το Σεπτέμβριο του 2015, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη έλαβε μία απόφαση που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μία ιστορική συμφωνία που θα επηρεάσει τη ζωή εκατομμύριων ανθρώπων. Η Ατζέντα 2030 των Ηνωμένων Εθνών, με την υιοθέτηση 17 Στόχων, οποίοι εκφράζουν τις σύγχρονες παγκόσμιες προκλήσεις γνωστοί ως

⁵ Σύμφωνα με τη σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου οι 8 βασικές ικανότητες της δια βίου μάθησης είναι: 1.Επικοινωνία στη μητρική γλώσσα 2.Επικοινωνία σε ξένη γλώσσα 3.Μαθηματική ικανότητα και ικανότητες στην επιστήμη και την τεχνολογία 4.Ψηφιακή ικανότητα 5.Μεταγνωστικές ικανότητες (learning to learn) 6.Κοινωνικές ικανότητες και ικανότητες που σχετίζονται με την ιδιότητα του πολίτη 7.Αίσθημα πρωτοβουλίας και επιχειρηματικότητα 8.Πολιτιστική γνώση και έκφραση. (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2006)

«Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης» αποτελεί το νέο παγκόσμιο πλαίσιο για τη βιώσιμη ανάπτυξη, προκειμένου να ανταποκριθούν αποτελεσματικά όλες οι χώρες στα παγκόσμια προβλήματα.

Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της έχοντας δεσμευτεί να συμμετέχουν σε αυτό το παγκόσμιο πλαίσιο, έχουν αναλάβει ενεργό ρόλο στη μεγιστοποίηση της προόδου επίτευξης αυτών των στόχων. Η Eurostat υποστηρίζει και παρακολουθεί τη διαδικασία προόδου υλοποίησης των στόχων για την ΕΕ, με την τακτική υποβολή εκθέσεων (Eurostat, 2019).

Η ΕΕ έχει θεσπίσει ποσοτικούς δείκτες για την παρακολούθηση της προόδου, οι οποίοι είναι ευθυγραμμισμένοι με τους παγκόσμιους δείκτες του ΟΗΕ, αλλά προσαρμοσμένοι στις ευρωπαϊκές πολιτικές και συνθήκες. Στην σχετική έκθεση της Eurostat για το 2019, όσο αφορά την πρόοδο που έχει σημειώσει η ΕΕ για την επίτευξη του στόχου 4 για «Ποιοτική Εκπαίδευση» -σύμφωνα με τα επίπεδα αναφοράς που έχουν τεθεί με το πρόγραμμα ΕΚ2020-, διαπιστώνει

- το 2018 επιτεύχθηκε ο στόχος 40% των ατόμων ηλικίας 30-34 ετών να έχουν ολοκληρώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση
- η συμμετοχή του 95% των παιδιών ηλικίας μεταξύ τεσσάρων ετών και της ηλικίας έναρξης της υποχρεωτικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, στην προσχολική εκπαίδευση έχει επιτευχθεί από το 2016
- τα αποτελέσματα της εκπαίδευσης, όπως μετρούνται από τις επιδόσεις των μαθητών - με το διεθνές πρόγραμμα αξιολόγησης PISA-, για την ανάγνωση, τα μαθηματικά και τις φυσικές επιστήμες, εξακολουθούν να απέχουν πολύ από τον αντίστοιχο στόχο της ΕΕ
- η ΕΕ βρίσκεται σε καλό δρόμο για να επιτύχει το στόχο αναφοράς, για τους πρόσφατα απασχολούμενους πτυχιούχους
- το ποσοστό των νέων εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης εξακολούθησε να μειώνεται και έφτασε στο 10,9% το 2017 έναντι 13,2% το 2012, που ήταν το υψηλότερο επίπεδο.
- το 2017, το 57% του πληθυσμού της ΕΕ ηλικίας 16-64 ετών διέθετε τουλάχιστον τις βασικές ψηφιακές δεξιότητες
- χρειάζεται να καταβληθεί μεγαλύτερη προσπάθεια για την μείωση του ποσοστού των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση

- εξαιτίας της στασιμότητας του ποσοστού των ενηλίκων που συμμετέχουν στη δια βίου μάθηση, το σημείο αναφοράς της αύξησης του ποσοστού αυτού στο 15% έως το 2020 πιθανότατα δεν θα επιτευχθεί.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται συνοπτικά οι πρωτοβουλίες της ΕΕ στον τομέα της εκπαιδευτικής πολιτικής στην ΕΕΚ ανά θεματικό πεδίο και για τέσσερις χρονικές περιόδους από την ίδρυση της ΕΟΚ έως σήμερα.

Θεματικό Πεδίο	1957-1991: Ίδρυση της ΕΟΚ ως τη Συνθήκη του Μάαστριχτ	1992-1999: Συνθήκη του Μάαστριχτ , Λευκή Βίβλος	2000-2009: Στρατηγική Λισαβόνας - Διαδικασία Κοπεγχάγης- ΕΚ2010	2010 - σήμερα : το Πρόγραμμα ΕΚ2020
Η Ευρωπαϊκή διάσταση	• αναγνώριση της επαγγελματικής κατάρτισης ως τομέα της κοινοτικής δράσης	• αναγνώριση της εκπαίδευσης ως τομέα αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης	• ανάπτυξη μιας κοινωνίας και οικονομίας βασιζόμενη στη γνώση • ενίσχυση της ευρωπαϊκής διάστασης της ΕΕΚ μέσω κοινοτικών δράσεων και προγραμμάτων	• ευέλικτα και υψηλής ποιότητας συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης • αναγνώριση της συμβολής της ΕΕΚ στην απασχολησιμότητα και την οικονομική ανάπτυξη
Συνεργασία των κρατών-μελών	• προώθηση κοινής πολιτικής για τη ΕΕΚ	• ενθάρρυνση συνεργασίας μεταξύ των κρατών-μελών • συμβατότητα, σύγκλιση και διαφάνεια των ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών συστημάτων	• «Ανοικτή Μέθοδος Συντονισμού»	• ενίσχυση ευρωπαϊκής συνεργασίας σε όλο το φάσμα των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με έμφαση και προτεραιότητα στη Δια βίου μάθηση
Καλές πρακτικές – προώθηση της ΕΕΚ	• διάδοση και ανταλλαγή καλών πρακτικών • ίδρυση του Cedefop • σύσταση του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης	• προώθηση συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών ιδρυμάτων μέσω ενός δικτύου ανταλλαγής και διάχυσης πληροφοριών και εμπειριών για τα κοινά προβλήματα των συστημάτων κατάρτισης	• θέσπιση συνεργασιών μεταξύ σχολείων, κέντρων κατάρτισης, επιχειρήσεων και ερευνητικών ιδρυμάτων • ανάδειξη καλών πρακτικών μέσω αξιοποίησης συγκρίσιμων δεδομένων και δεικτών	• εκθέσεις παρακολούθησης της εκπαίδευσης και κατάρτισης συνολικά για την ΕΕ και ανά κράτος-μέλος • αντικατάσταση του κανονισμού του Cedefop - προσαρμογή στη σύγχρονη εποχή
Έμφαση στη ποιότητα κινητικότητα	• βελτίωση παρεχόμενης εκπαίδευσης (κατάρτιση εκπαιδευτικών, αξιολόγηση εκπαιδευομένων, αμοιβαία αναγνώριση τίτλων σπουδών)	• εκμάθηση και διάδοση ξένων γλωσσών • ενθάρρυνση κινητικότητας σπουδαστών και εκπαιδευτικών • ανάπτυξη εξ αποστάσεως εκπαίδευσης	• μετατροπή των σχολείων και των κέντρων κατάρτισης σε πολυλειτουργικά κέντρα μάθησης • προώθηση κινητικότητας μέσω των κοινοτικών προγραμμάτων • σύνδεση όλων των σχολείων με το διαδίκτυο και αξιοποίηση των ΤΠΕ στη μαθησιακή διαδικασία	• Βελτίωση της ποιότητας της ΕΕΚ ➤ Ενίσχυση κινητικότητας εκπαιδευτικών και εκπαιδευομένων- Ευρωπαϊκός Χάρτης Ποιότητας στην κινητικότητα ➤ συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών

Θεματικό Πεδίο	1957-1991: Ίδρυση της ΕΟΚ ως τη Συνθήκη του Μάαστριχτ	1992-1999: Συνθήκη του Μάαστριχτ , Λευκή Βίβλος	2000-2009: Στρατηγική Λισαβόνας - Διαδικασία Κοπεγχάγης- ΕΚ2010	2010 - σήμερα : το Πρόγραμμα ΕΚ2020
Σύνδεση με την αγορά εργασίας	• άμεση σύνδεση της εκπαίδευσης με την απασχόληση και την αγορά εργασίας	• τόνωση συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων στον τομέα της κατάρτισης • σύνδεση εκπαίδευσης με την οικονομική ανάπτυξη	• ανάπτυξη συνεργασίας όλων των βασικών εταίρων για την έγκαιρη αναγνώριση των αναγκών σε νέες δεξιότητες • εκσυγχρονισμός των δεξιοτήτων μέσω της Δια βίου μάθησης	• αντιστοίχιση δεξιοτήτων με ανάγκες αγοράς εργασίας- ανάπτυξη μηχανισμών διάγνωσης αναγκών αγοράς εργασίας • από κοινού διαμόρφωση προγραμμάτων σπουδών επιχειρήσεων και δομών ΕΕΚ
Διά Βίου Μάθηση	• δυνατότητα πρόσβασης των εργαζομένων σε επαγγελματική εκπαίδευση	• διευκόλυνση της προσαρμογής της επαγγελματικής εκπαίδευσης στις μεταλλαγές της βιομηχανίας	• πρόσβαση στη μάθηση σε όλα τα στάδια της ζωής του ατόμου με ανάπτυξη της δια βίου μάθησης	• έμφαση και προτεραιότητα στη Δια βίου μάθηση
Μαθητεία	• διάκριση μεταξύ αρχικής και συνεχιζόμενης εκπαίδευσης	• προγράμματα μαθητείας • προγράμματα ένταξης - επανένταξης στην αγορά εργασίας	• σχολεία και κέντρα κατάρτισης ανοιχτά στον κόσμο και σύνδεση με την τοπική κοινωνία	• πρωτοβουλία «Ευρωπαϊκή συμμαχία για θέσεις μαθητείας» • ενίσχυση της δυνατότητας πρόσβασης και απόκτησης επαγγελματικών προσόντων για όλους χωρίς αποκλεισμούς
Χρηματοδότηση	• ενίσχυση χρηματοδότησης από το ΕΚΤ	• χρηματοδότηση κοινοτικών προγραμμάτων ➢ Leonardo Da Vinci ➢ Tempus	• αύξηση δημοσίων και ιδιωτικών επενδύσεων καθώς και αξιοποίηση των πόρων των ευρωπαϊκών ταμείων • πρόγραμμα για τη Δια Βίου Μάθηση	• ΕΣΠΑ 2014-2020 «Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού- Εκπαίδευση-Δια βίου μάθηση» • πρόγραμμα Erasmus+
Δεξιότητες		• απόκτηση βασικών δεξιοτήτων σε νέους τεχνολογικούς τομείς	• ευρωπαϊκό δίπλωμα βασικών δεξιοτήτων πληροφορικής • κοινό ευρωπαϊκό πλαίσιο για τις γλώσσες	• ενίσχυση των βασικών δεξιοτήτων στα προγράμματα σπουδών της ΕΕΚ • πρόβλεψη δεξιοτήτων
Ελκυστικά			• έμφαση στην ελκυστικότητα της ΕΕΚ- προγράμματα συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού	• ενθάρρυνση καινοτομίας δημιουργικότητας, επιχειρηματικότητας στα προγράμματα σπουδών της ΕΕΚ

Θεματικό Πεδίο	1957-1991: Ίδρυση της ΕΟΚ ως τη Συνθήκη του Μάαστριχτ	1992-1999: Συνθήκη του Μάαστριχτ , Λευκή Βίβλος	2000-2009: Στρατηγική Λισαβόνας - Διαδικασία Κοπεγχάγης- ΕΚ2010	2010 - σήμερα : το Πρόγραμμα ΕΚ2020
Θέσπιση κριτηρίων			• καθορισμός επιπέδων αναφοράς μέσω ευρωπαϊκών επιδόσεων για την παρακολούθηση του προγράμματος ΕΚ2010	• αναθεώρηση ποσοστών των ευρωπαϊκών κριτηρίων και δημιουργία νέων • δημοσιοποίηση των επιτευχθέντων ποσοστών ανά επίπεδο στη Eurostat
Αναγνώριση & Πιστοποίηση			• ανάπτυξη και αξιοποίηση κοινών ευρωπαϊκών μέσων αναγνώρισης ικανοτήτων-προσόντων για την ΕΕΚ ➤ ευρωπαϊκό πλαίσιο επαγγελματικών προσόντων (EQF) ➤ ευρωπαϊκό σύστημα πιστωτικών μονάδων (ECVET) ➤ ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς διασφάλισης ποιότητας(EQAVET) ➤ βιογραφικό σημείωμα EUROPASS	• ανάπτυξη μηχανισμών διασφάλισης της ποιότητας στην ΕΕΚ • δημιουργία εθνικών πλαισίων προσόντων –σύνδεση με το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Επαγγελματικών Προσόντων(ΕΠΕΠ)

2ο Κεφάλαιο Οργανισμοί – Προγράμματα – Θεσμικά Μέσα προώθησης και ενίσχυσης της ΕΕΚ

2.1 Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης (Cedefop)

Το Cedefop, είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός που ιδρύθηκε το 1975 με έδρα το Βερολίνο και από το 1995 έχει την έδρα του στη Θεσσαλονίκη, αποτελώντας έναν από τους αποκεντρωμένους οργανισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 1975). Αποστολή και απώτερος στόχος του, είναι η παροχή συμβουλών και προτάσεων για την βελτίωση και ανάπτυξη της προσφερόμενης από τα κράτη-μέλη της ΕΕ, επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Για την επίτευξη αυτού του στόχου συνεργάζεται με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τα κράτη μέλη της ΕΕ και τους κοινωνικούς εταίρους που δραστηριοποιούνται στο τομέα της ΕΕΚ. Παρακολουθώντας τις εξελίξεις των ευρωπαϊκών πολιτικών για την ΕΕΚ, μέσω αναλύσεων και ερευνών παρέχει νέες γνώσεις, εντοπίζει προκλήσεις και μελλοντικές τάσεις της αγοράς εργασίας. Οι δραστηριότητες αυτές αποσκοπούν στην χάραξη, υποστήριξη και εφαρμογή της ευρωπαϊκής πολιτικής για την ΕΕΚ, με κεντρικό σημείο αναφοράς την στενότερη σύνδεση της εκπαίδευσης με την απασχόληση.

Τον Ιανουάριο του 2019 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της ΕΕ. αποφάσισαν την κατάργηση του κανονισμού ίδρυσης του οργανισμού του 1975 και την αντικατάστασή του με νέο κανονισμό ίδρυσης του Cedefop. (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο ΕΕ, 2019). Σύμφωνα με την απόφαση, οι στόχοι και η αποστολή του Cedefop πρέπει να προσαρμοστούν στην σύγχρονη εποχή, προκειμένου να αποτυπωθούν καλύτερα οι τρέχουσες δραστηριότητές του, οι οποίες δεν περιορίζονται στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση αλλά περιλαμβάνουν και μέτρα σχετικά με τις δεξιότητες και τα επαγγελματικά προσόντα. Χαρακτηριστικά στην απόφαση αναφέρεται ότι *«η στήριξη της εφαρμογής μιας πολιτικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης θα πρέπει να δίνει έμφαση στην αλληλεπίδραση μεταξύ εκπαίδευσης και κατάρτισης και του κόσμου της εργασίας, προκειμένου να διασφαλίζει ότι οι αποκτώμενες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες στηρίζουν τη διά βίου μάθηση, την ένταξη και την απασχολησιμότητα στα*

πλαίσια των μεταβαλλόμενων αγορών εργασίας και ανταποκρίνονται στις ανάγκες των πολιτών και της κοινωνίας».

Στην νέα απόφαση ίδρυσης του Cedefop καθορίζονται τα καθήκοντα που αφορούν:

- συγκριτικές αναλύσεις για όλες τις χώρες των πολιτικών τάσεων, των τάσεων της αγοράς εργασίας για την ΕΕΚ, των δεξιοτήτων και των επαγγελματικών προσόντων
- ανάλυση και συμβολή
 - στην εφαρμογή μεταρρυθμίσεων και πολιτικών σε εθνικό επίπεδο
 - στις εξελίξεις που σχετίζονται με τους τίτλους επαγγελματικών προσόντων (σχεδιασμός, χορήγηση, αναγνώριση, πιστοποίηση, διαφάνεια)
- διενέργεια ερευνών και μελετών σχετικά με τις συναφείς κοινωνικοοικονομικές-πολιτικές εξελίξεις και διάδοσης τους καθώς και δημιουργία φόρουμ για την ανταλλαγή εμπειριών και πληροφοριών
- διαχείριση και παροχή εργαλείων, συνόλων δεδομένων και υπηρεσιών για την ΕΕΚ, τις δεξιότητες, τα επαγγέλματα και τα επαγγελματικά προσόντα στους πολίτες, τις επιχειρήσεις, τους υπευθύνους χάραξης πολιτικής, τους κοινωνικούς εταίρους

Η διάδοση των δραστηριοτήτων του Cedefop πραγματοποιείται μέσω του διαδικτυακού του τόπου (<http://www.cedefop.europa.eu>), των εκδόσεών του, των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, των δικτύων(ReferNet⁶ και SkillsNet⁷), των συνεδρίων και των σεμιναρίων που διοργανώνει.

2.2 Ευρωπαϊκό Ίδρυμα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης(ΕΙΕΕ)

Το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (ΕΙΕΕ), ένα μη κερδοσκοπικό ίδρυμα με νομική προσωπικότητα, συστάθηκε αρχικά με τον κανονισμό του Συμβουλίου (ΕΟΚ αριθ.1360/90) τον Μάιο του 1990 και λειτουργεί από το 1994 στο Τορίνο της Ιταλίας.

⁶ Το ReferNet είναι το βασικό δίκτυο ενημέρωσης του Cedefop σε θέματα ΕΕΚ με μέλη ιδρύματα τα οποία είναι εθνικοί εταίροι του Cedefop. Οι εθνικοί εταίροι παρέχουν στο Cedefop πληροφορίες σχετικά με τα συστήματα ΕΕΚ, τις συναφείς εξελίξεις και τις προσεγγίσεις που ακολουθούνται στις χώρες τους ,για την εφαρμογή των ευρωπαϊκών στόχων πολιτικής.(Εκδόσεις Cedefop , 2016)

⁷ Το SkillsNet αποτελεί το δίκτυο δεξιοτήτων του Cedefop που συμμετέχουν ερευνητές οι οποίοι ασχολούνται με τον έγκαιρο εντοπισμό των αναγκών σε δεξιότητες και υποστηρίζουν την ενσωμάτωση των ερευνητικών αποτελεσμάτων, σε πολιτικό και πρακτικό επίπεδο. Τα μέλη του SkillsNet συμμετέχουν στις προγνώσεις του Cedefop σχετικά με την προσφορά και ζήτηση δεξιοτήτων ,στις έρευνες και τις κλαδικές αναλύσεις για την αντιστοίχιση δεξιοτήτων και αναγκών της αγοράς εργασίας. .(Εκδόσεις Cedefop , 2016)

(Κανονισμός ΕΟΚ, 1990) Το ίδρυμα λειτουργεί στο πλαίσιο της πολιτικής εξωτερικών σχέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), με στόχο την προώθηση της ανάπτυξης των συστημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης σε 29 χώρες που συνορεύουν με την ΕΕ(υποψήφιας και δυνητικά υποψήφιας χώρες για ένταξη στην ΕΕ, στις χώρες εταίρους της Νότιας Μεσογείου, της Ανατολικής Ευρώπης και του Νοτίου Καυκάσου).

Λόγω των επιπρόσθετων τροποποιήσεων και για λόγους σαφήνειας, τον Δεκέμβριο του 2008 ο κανονισμός λειτουργίας του ιδρύματος αναδιατυπώθηκε. (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο, 2008). Ο αναδιατυπωμένος κανονισμός του ΕΙΕΕ δίνοντας ιδιαίτερη σημασία στον ρόλο του ανθρώπινου παράγοντα στο πλαίσιο της πολιτικών εξωτερικών σχέσεων της ΕΕ, θέτει ως στόχο την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι η ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου ορίζεται ως *«η εργασία που συμβάλλει στην διαβίου ανάπτυξη των δεξιοτήτων και ικανοτήτων ενός εκάστου μέσω βελτίωσης των συστημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης»*.

Σύμφωνα με τον κανονισμό, οι βοηθούμενες χώρες πρέπει να παρέχουν στους πολίτες τους δεξιότητες, ώστε να εξασφαλίζουν την απασχολησιμότητα, που συμβάλλει στην ευημερία και την σταθερότητα προς όφελος των χωρών τους αλλά και της ΕΕ. Οι δραστηριότητες που αναλαμβάνει ο ΕΙΕΕ για αυτές τις χώρες, συμβάλλουν στην ανάπτυξη της αρχικής και συνεχούς ΕΕΚ, στην προώθηση της κινητικότητας, στην συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων, καθώς και στην ανταλλαγή εμπειριών και καλών πρακτικών.

Για την εκτέλεση των καθηκόντων του, προβλέπεται η συνεργασία του ιδρύματος με άλλα αρμόδια όργανα της ΕΕ, ειδικότερα με το Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης (Cedefop), καθώς και με εκπροσώπους των ευρωπαϊκών κοινωνικών εταίρων και αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς.

2.3 Έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης

Από το 2012, η Έκθεση Παρακολούθησης της Εκπαίδευσης και της Κατάρτισης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019) καταγράφει την εξέλιξη των εθνικών συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στην ΕΕ, ως προς την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί από το στρατηγικό πλαίσιο Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2020(ΕΚ2020). Η έκθεση, συγκεντρώνει ένα

ευρύ φάσμα στοιχείων για να καταδείξει την εξέλιξη των εθνικών συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Κάθε χρόνο η έκθεση παρέχει μια επικαιροποιημένη ανάλυση των προκλήσεων, με βάση ένα σύνολο δεικτών αξιολόγησης. Συμβάλλει έτσι, στην προσπάθεια της ΕΕ για τεκμηριωμένη χάραξη πολιτικής, διατυπώνοντας προτάσεις για μεταρρυθμίσεις, χάρη στις οποίες τα εθνικά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης θα ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες της κοινωνίας και της αγοράς εργασίας. Επιπλέον η έκθεση, βοηθά στον εντοπισμό των τομέων στους οποίους πρέπει να κατευθυνθεί η χρηματοδότηση της ΕΕ για την εκπαίδευση, την κατάρτιση και τις δεξιότητες μέσω του επόμενου μακροπρόθεσμου προϋπολογισμού της ΕΕ, του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου. Παρέχει επίσης στοιχεία σχετικά με τα μέτρα που λαμβάνονται για την αντιμετώπιση των θεμάτων που σχετίζονται με την εκπαίδευση στο πλαίσιο της διαδικασίας του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου⁸.

Μεταξύ των τομέων προτεραιότητας που αποτελούν αντικείμενο παρακολούθησης περιλαμβάνονται: η ανάπτυξη των δεξιοτήτων, η εκπαίδευση των ενηλίκων, οι εκπαιδευτικοί, οι επενδύσεις στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, οι τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ) και η επιχειρηματικότητα στην εκπαίδευση, καθώς και η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Η έκθεση αποτελείται από μια συγκριτική παρουσίαση μεταξύ των χωρών των παραπάνω τομέων και από 28 λεπτομερείς εκθέσεις ανά χώρα.

2.4 Ευρωπαϊκή Εβδομάδα Επαγγελματικών Δεξιοτήτων

Η ευρωπαϊκή εβδομάδα επαγγελματικών δεξιοτήτων αποτελεί μια πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία επιδιώκει να καταστήσει ελκυστικότερη την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στα άτομα όλων των ηλικιών. Αποτελεί μια ετήσια πανευρωπαϊκή εκστρατεία που ξεκίνησε το 2016 και έχει ως στόχο την προώθηση της ΕΕΚ μέσω ενός συνδυασμού εκδηλώσεων που λαμβάνουν χώρα σε ολόκληρη την Ευρώπη σε

⁸ Στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για την ανάπτυξη και την απασχόληση, το πρώτο εξάμηνο του έτους (θεσπίστηκε το 2010) εκδίδεται μια σειρά ειδικών ανά χώρα συστάσεων και αναλύσεων στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, με σκοπό να βοηθηθούν τα κράτη μέλη στην αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων. Οι αναλύσεις αυτές βοηθούν τα κράτη μέλη να αντιμετωπίσουν αυτές τις προκλήσεις που εντοπίζονται σε ενωσιακό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο καθώς και τις εθνικές κυβερνήσεις να αξιολογήσουν την πρόοδο όσον αφορά την υλοποίηση των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων και να προσδιορίσουν τους τομείς που χρειάζονται περαιτέρω επενδύσεις. (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2010)

τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο. Η εκστρατεία φέρνει σε επαφή τους φορείς εκπαίδευσης και κατάρτισης, τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, τις δημόσιες αρχές, τις επιχειρηματικές οργανώσεις, τις συνδικαλιστικές οργανώσεις και το ευρύτερο κοινό, προκειμένου να αναδείξει τα οφέλη της ΕΕΚ και τις ευκαιρίες που προσφέρονται σε ολόκληρη την Ευρώπη. Οι κεντρικές εκδηλώσεις διοργανώνονται για μια εβδομάδα σε διαφορετική πόλη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τη χώρα που ασκεί τη προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ.

Η ευρωπαϊκή εβδομάδα επαγγελματικών δεξιοτήτων, επιδιώκει να αλλάξει την αντίληψη των πολιτών ότι η ΕΕΚ αποτελεί μια δεύτερη επιλογή, όσο αφορά την επαγγελματική τους σταδιοδρομία και ανάδειξη της ως ισότιμη επιλογή. Οι δεξιότητες αποτελούν ένα σημαντικό μέρος των συναντήσεων και προτείνονται οι ενέργειες που πρέπει να αναληφθούν για την αναβάθμιση των δεξιοτήτων των εργαζομένων, ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στις μεγάλες αλλαγές των αναγκών της ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019). Επίκεντρο των συζητήσεων αποτελούν:

- η ανάπτυξη της κινητικότητας κατά τη διάρκεια της μάθησης στο χώρο εργασίας, σε μια αντίστοιχη πρακτική με αυτή του Erasmus+ (KA1)
- η προτεραιότητα που πρέπει να δίνεται στη μάθηση στο χώρο εργασίας και πολύ λιγότερο στη μάθηση στις εκπαιδευτικές δομές, ενισχύοντας τη συνεργασία και τη δικτύωση μεταξύ εκπαιδευτικών δομών και επιχειρήσεων
- η προώθηση μιας κοινής πολιτικής όσο αφορά δεξιότητες, πλαίσιο ποιότητας πιστοποίηση και αναγνώριση προσόντων.

Η ευρωπαϊκή εβδομάδα επαγγελματικών δεξιοτήτων αναμένεται πλέον να αποτελέσει θεσμό στην ανάδειξη της ΕΕΚ, τόσο λόγω του πανευρωπαϊκού χαρακτήρα που λαμβάνει, όσο και λόγω της περιοδικότητας που αποκτά, σε ετήσια βάση. (Κάρουλας, 2018)

2.5 Ευρωπαϊκά προγράμματα ενίσχυσης της ελκυστικότητας της ΕΕΚ

Τα ευρωπαϊκά προγράμματα αποτελούν δράσεις με στόχο την προώθηση της πολιτικής της ΕΕ στα κράτη μέλη της σε διάφορους τομείς. Μέσω της υλοποίησης των προγραμμάτων που αφορούν την εκπαίδευση η ΕΕ επιδιώκει την επίτευξη της οικονομικής ανταγωνιστικότητας της και την προώθηση της πολιτικής ενοποίησης της (Σιπητάνου,

2014). Τα ευρωπαϊκά προγράμματα για την ΕΕΚ στοχεύουν στην ενίσχυση της σύνδεσης της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας, της δια βίου μάθησης, της κινητικότητας, της καινοτομίας και των δεξιοτήτων. Διαχρονικά η εφαρμογή τους καθορίζεται από συγκεκριμένες περιόδους με συγκεκριμένο ύψος χρηματοδότησης.

Για την περίοδο **2007-2013** το ευρύτερο πρόγραμμα για τη Δια βίου Μάθηση αποσκοπούσε στην ανάπτυξη για την ΕΕ, μιας κοινωνίας της γνώσης, με βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, καλύτερες και περισσότερες θέσεις απασχόλησης και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή. Ειδικότερα στόχευε στην ενίσχυση των ανταλλαγών, της συνεργασίας και της κινητικότητας μεταξύ των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο, 2006).

Το πρόγραμμα Leonardo Da Vinci -που αποτελούσε επιμέρους τομεακό πρόγραμμα του προγράμματος Διά Βίου Μάθηση- αφορούσε: ιδρύματα, οργανισμούς, φορείς, επιμελητήρια, μαθητές και εκπαιδευτικούς που δραστηριοποιούνται σε οποιαδήποτε πτυχή της ΕΕΚ. Αποσκοπούσε στην ενίσχυση της ελκυστικότητας και προώθησης της ΕΕΚ και ειδικότερα : α) στην υποστήριξη των συμμετεχόντων σε δραστηριότητες κατάρτισης και συνεχούς κατάρτισης για την απόκτηση και τη χρήση γνώσεων, δεξιοτήτων και προσόντων που συμβάλλουν στην προσωπική ανάπτυξη, την απασχολησιμότητα και τη συμμετοχή στην ευρωπαϊκή αγορά εργασίας β) στην ποιοτική βελτίωση και προώθηση της καινοτομίας των συστημάτων της ΕΕΚ γ) στην προώθηση της κινητικότητας μαθητευομένων και εκπαιδευτικών.

Η χρηματοδότηση του προγράμματος Διά Βίου Μάθηση (2007-2013) ανερχόταν στο ποσό των 6,97 δισ.€ από το οποίο το 25% προοριζόταν για το πρόγραμμα Leonardo Da Vinci.

Για την περίοδο **2014-2020 το πρόγραμμα Erasmus+** αποτελεί ένα ενιαίο πρόγραμμα, για την εκπαίδευση, την κατάρτιση, τη νεολαία και τον αθλητισμό, που ενσωματώνει προηγούμενα προγράμματα-δράσεις και πρωτοβουλίες της ΕΕ που προωθούσαν την κινητικότητα, τις ανταλλαγές και την εργασία των νέων (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2019). Το ενιαίο πρόγραμμα εξασφαλίζει μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα, πιο στοχευόμενη στρατηγική και συνέργειες μεταξύ των διαφόρων πτυχών του ενιαίου προγράμματος που θα είναι δυνατόν να αξιοποιηθούν. Το πρόγραμμα αποσκοπεί στην ενίσχυση των δεξιοτήτων και της απασχολησιμότητας καθώς και στον εκσυγχρονισμό των συστημάτων εκπαίδευσης,

κατάρτισης και νεολαίας, σε όλους τους τομείς της Διά Βίου Μάθησης (ανώτατη εκπαίδευση, σχολική εκπαίδευση, εκπαίδευση ενηλίκων και νέων, ΕΕΚ) (Ίδρυμα κρατικών Υποτροφιών, 2019).

Σύμφωνα με τον κανονισμό θέσπισης του προγράμματος Erasmus+, (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο, 2013) οι στόχοι των δράσεων που έχουν τεθεί για τον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης αφορούν:

- την βελτίωση του επιπέδου των βασικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων μέσω της μαθησιακής κινητικότητας και της συνέργειας εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας
- την διακρατική συνεργασία για ποιοτική βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης, την αξιοποίηση των μέσων εξασφάλισης της διαφάνειας και αναγνώρισης των δεξιοτήτων και των προσόντων και την προώθηση της αριστείας στην καινοτομία
- την προώθηση ενός ευρωπαϊκού τομέα διά βίου μάθησης, με τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης και την διάδοση ορθών πρακτικών
- την ενίσχυση της ελκυστικότητας και της διεθνούς διάστασης της ΕΕΚ και της ανώτατης εκπαίδευσης
- την προώθηση της γλωσσομάθειας, της γλωσσικής πολυμορφίας και της διαπολιτισμικής ευαισθητοποίησης στην ΕΕ.

Το πρόγραμμα Erasmus+ δομείται σε 3 βασικές Δράσεις (Key Actions) για την εκπαίδευση, την κατάρτιση και τη νεολαία οι οποίες είναι: α) Βασική Δράση1-Κινητικότητα β) Βασική Δράση2-Στρατηγικές Συμπράξεις γ) Βασική Δράση3-Μεταρρυθμίσεις Πολιτικής (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019).

Μέσω της Βασικής Δράσης 1 για την κινητικότητα, για τον τομέα της ΕΕΚ, δίνεται η δυνατότητα στα άτομα (εκπαιδευόμενοι και εκπαιδευτικοί μέσω των νομικών προσώπων που ανήκουν) που δραστηριοποιούνται στην ΕΕΚ, να συμμετέχουν σε σχέδια διακρατικής κινητικότητας, που αφορούν την κατάρτιση, μαθητεία, πρακτική άσκηση, παρακολούθηση εν ώρα εργασίας, σε φορείς υποδοχής των χωρών που μετέχουν στο πρόγραμμα. Οι εκπαιδευόμενοι τοποθετούνται σε θέση εργασίας ή/και κατάρτισης από 2 εβδομάδες έως 12 μήνες σε άλλη χώρα. Με συμφωνία μεταξύ των φορέων αποστολής και υποδοχής, καθορίζεται το μαθησιακό πλαίσιο και η εξασφάλιση ποιότητας της δραστηριότητας. Στο εκπαιδευτικό προσωπικό μπορούν να ανατεθούν για διάστημα 2 ημερών έως 2 μηνών α)

καθήκοντα εκπαιδευτή για τη διδασκαλία/κατάρτιση ενός φορέα του εξωτερικού β) τοποθέτηση σε θέση εργασίας ή παρακολούθησης εργασίας (επιμόρφωση) σε μια επιχείρηση ή άλλο φορέα ΕΕΚ του εξωτερικού. Οι συμμετέχοντες λαμβάνουν επιχορήγηση για την κάλυψη του ταξιδιού, των ατομικών εξόδων και των οργανωτικών δαπανών.

Με την Βασική Δράση 2 - Στρατηγικές Συμπράξεις στον τομέα της ΕΕΚ προωθούνται οι διακρατικές συνεργασίες μεταξύ φορέων και οργανισμών, που δραστηριοποιούνται σε διαφορετικούς τομείς της οικονομίας και της εκπαίδευσης, συνδυάζοντας τις διαφορετικές εξειδικεύσεις και εμπειρίες τους. Στόχος μέσα από τη διεθνή συνεργασία, την ανταλλαγή καλών πρακτικών, καινοτομιών και τεχνογνωσίας είναι η κοινή δημιουργία αποτελεσμάτων-προϊόντων για την επαγγελματική κατάρτιση και αγορά εργασίας. Προϊόντα μπορεί να αποτελούν: εκπαιδευτικό υλικό, σχεδιασμός και δημιουργία ιστοσελίδας, σχεδιασμός και ανάπτυξη εφαρμογών λογισμικού, διοργάνωση έρευνας, ένα έντυπο κ.λπ. Για την επίτευξη των στόχων της σύμπραξης μπορούν να οργανώνονται μακροχρόνιες ή βραχυχρόνιες δραστηριότητες εκπαίδευσης, διδασκαλίας και μάθησης για τους συμμετέχοντες. Μια στρατηγική σύμπραξη πρέπει να αποτελείται τουλάχιστον από τρεις οργανισμούς(με ανώτατο όριο 10), από τρεις διαφορετικές χώρες του προγράμματος. Η διάρκεια είναι 2 ή 3 έτη και καθορίζεται στο στάδιο της αίτησης, βάσει του στόχου του σχεδίου και του τύπου δραστηριοτήτων που θα οργανώνονται προοδευτικά. Η μέγιστη παρεχόμενη επιχορήγηση μιας στρατηγικής σύμπραξης με διάρκεια δύο (2) ετών μπορεί να επιχορηγηθεί με το ανώτατο ποσό των 300.000€ και με διάρκεια τριών (3) ετών με το ανώτατο ποσό των 450.000€.

Η συνολική χρηματοδότηση του προγράμματος Erasmus+(2014-2020) ανέρχεται σε 14,7 δισ.€, με το 17 % του συνολικού προϋπολογισμού να προορίζεται για την ΕΕΚ.

Σύμφωνα με την ενδιάμεση έκθεση αξιολόγησης του προγράμματος Erasmus+ (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018) για την περίοδο 2014-2016 όπως δημοσιεύτηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 31/01/2018, το Erasmus+ χαίρει ιδιαίτερης εκτίμησης από τους ενδιαφερόμενους φορείς, καθώς η ζήτηση από φορείς για συμμετοχή στις δράσεις υπερβαίνει κατά πολύ τη διαθέσιμη χρηματοδότηση. Σε λιγότερο από τρία έτη, 1,8 εκατομμύρια άτομα έλαβαν μέρος σε δραστηριότητες κινητικότητας και περισσότεροι από 240.000 οργανισμοί έλαβαν μέρος σε σχέδια συνεργασίας. Η έκθεση αναφέρει

χαρακτηριστικά, ότι έχει μειωθεί το χρονικό διάστημα μετάβασης από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας για τα άτομα που έχουν συμμετάσχει στο Erasmus+ ή σε προγενέστερα προγράμματα.

Ο προϋπολογισμός του Προγράμματος Erasmus+ για το 2020 είναι κατά 12% επαυξημένος, σε σχέση με το 2019. Συνολικά, 3 δις€ αναμένεται να χορηγηθούν μέσω του προγράμματος σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Για το διάδοχο πρόγραμμα για την περίοδο 2021-2027 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει για το νέο πρόγραμμα με την ονομασία Erasmus, τον τριπλασιασμό του προϋπολογισμού στα 41 δις €, καθιστώντας δυνατή τη στήριξη έως και 12 εκατομμυρίων πολιτών της ΕΕ κατά την περίοδο 2021-2027, τρεις φορές περισσότερους σε σχέση με την τρέχουσα περίοδο χρηματοδότησης. Οι ανταλλαγές στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης, ιδίως στις παραμεθόριες περιοχές, θα αποτελέσουν επίσης προτεραιότητα του νέου προγράμματος και θα λάβουν μεγαλύτερο προϋπολογισμό. (Pierre Hégiard-Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2019)

2.6 Κοινά θεσμικά μέσα αναγνώρισης και πιστοποίησης προσόντων της ΕΕΚ

Τα εθνικά συστήματα και οι οργανισμοί Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, καταβάλλουν σημαντικές προσπάθειες να διασφαλίσουν ότι τα προσόντα που αποκτώνται μέσω της ΕΕΚ, πληρούν τα υψηλότερα πρότυπα ποιότητας και μπορούν να εδραιωθούν σε ταχέως μεταβαλλόμενες οικονομίες. Είναι σημαντικό κάθε εκσυγχρονισμός των συστημάτων και των οργανισμών ΕΕΚ να ενσωματώνεται στην πρακτική εφαρμογή κοινών ευρωπαϊκών εργαλείων, στοχεύοντας στην αύξηση της ποιότητας, της ευελιξίας, της διαφάνειας και της συνάφειας των επαγγελματικών προσόντων στην Ευρώπη.

2.6.1 Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Επαγγελματικών Προσόντων (ΕΠΕΠ)

Το ΕΠΕΠ είναι το κοινό ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς με το οποίο τα επαγγελματικά προσόντα των ατόμων από διαφορετικές χώρες μπορούν να συγκριθούν εύκολα, να καταστούν πιο διαφανή και πιο κατανοητά. Ως επαγγελματικό προσόν ορίζεται το επίσημο αποτέλεσμα μιας διαδικασίας αξιολόγησης και επικύρωσης, το οποίο επιτυγχάνεται όταν η αρμόδια αρχή διαπιστώνει ότι ένα άτομο, έχει επιτύχει μαθησιακά αποτελέσματα μετά την

ολοκλήρωση μιας μαθησιακής διαδικασίας. Με τον τρόπο αυτό, το ΕΠΕΠ υποστηρίζει ενθαρρύνει τη κινητικότητα και προωθεί τη δια βίου μάθηση και την επαγγελματική ανάπτυξη σε όλη την Ευρώπη. Το ΕΠΕΠ δημιουργήθηκε το 2008, ως ένα κοινό πλαίσιο αναφοράς προσόντων, αποτελώντας ένα σύνολο κριτηρίων επίτευξης καθορισμένων επιπέδων μάθησης με κλιμακούμενα επίπεδα επάρκειας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2009). Η σύσταση σχετικά με το ΕΠΕΠ, αναθεωρήθηκε το 2017 ώστε το πλαίσιο να προσαρμοστεί στη σημερινή πραγματικότητα και να μπορεί να ανταποκριθεί στις μελλοντικές προκλήσεις (Συμβούλιο ΕΕ, 2017).

Το ΕΠΕΠ συσχετίζει τα εθνικά συστήματα και πλαίσια επαγγελματικών προσόντων των διαφόρων χωρών, σε ένα κοινό ευρωπαϊκό σύστημα αναφοράς οκτώ επιπέδων, κάνοντας δυνατή τη σύγκριση των προσόντων από διαφορετικές χώρες και ιδρύματα. Το ΕΠΕΠ αναγνωρίζοντας τις υφιστάμενες διαφορές των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης των χωρών της ΕΕ, βασίζει την περιγραφή των 8 επιπέδων, στα μαθησιακά αποτελέσματα που αντιστοιχούν στα επαγγελματικά προσόντα του συγκεκριμένου επιπέδου, σε οποιοδήποτε σύστημα επαγγελματικών προσόντων. Σύμφωνα με το ΕΠΕΠ ως μαθησιακά αποτελέσματα ορίζονται όλα αυτά που ένας εκπαιδευόμενος γνωρίζει, κατανοεί και μπορεί να κάνει μετά την ολοκλήρωση μιας διαδικασίας εκμάθησης και τα οποία ορίζονται υπό μορφή γνώσεων, δεξιοτήτων, υπευθυνότητας και αυτονομίας.

Το ΕΠΕΠ είναι σχεδιασμένο ώστε να καλύπτει όλους τους τύπους και τα επίπεδα προσόντων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που προέρχονται από την τριτοβάθμια εκπαίδευση, την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΕΕΚ) και τη γενική παιδεία, καθώς και τα προσόντα που απονέμονται από τον ιδιωτικό τομέα ή από διεθνείς οργανισμούς. Η σύσταση του Συμβουλίου, σχετικά με το ΕΠΕΠ, καλεί τα κράτη-μέλη να συσχετίσουν τα εθνικά τους πλαίσια ή συστήματα προσόντων με το ΕΠΕΠ, προκειμένου να καθοριστεί μια σαφής και διαφανής σχέση μεταξύ των εθνικών επιπέδων προσόντων και των οκτώ επιπέδων του ΕΠΕΠ. Τα προσόντα δεν περιλαμβάνονται άμεσα στο ΕΠΕΠ, περιλαμβάνονται όμως στα εθνικά πλαίσια προσόντων, όπου το επίπεδο και η αξία τους στο εξωτερικό μπορεί να γίνει κατανοητή με βάση τα οκτώ επίπεδα του ΕΠΕΠ. Αυτή η «μετάφραση» γίνεται αντιληπτή από τους πολίτες, καθώς τα επίπεδα του ΕΠΕΠ προστίθενται στα εθνικά πιστοποιητικά και διπλώματα.

Στις 2 Δεκεμβρίου 2015, στο πλαίσιο της 33ης Συνεδρίασης της Συμβουλευτικής Ομάδας για το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων (EQF Advisory Group), στο Βερολίνο, ολοκληρώθηκε η αντιστοίχιση του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων της Ελλάδας με το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων. Το 2016 επικαιροποιείται από τον Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. η έκθεση αντιστοίχισης του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων με το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων, λαμβάνοντας υπόψη τη μεταρρυθμιστική προσπάθεια των τελευταίων ετών στην ΕΕΚ, όπως αποτυπώνεται στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Αναβάθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και της Μαθητείας (Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, Απρίλιος 2016) και στο Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων της χώρας μας. Σύμφωνα με τον Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π, το Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων και η αντιστοίχιση του με το ΕΠΕΠ αποτελεί ένα εργαλείο «μετάφρασης» και συγκρισιμότητας των προσόντων και αποσκοπεί στο να αποτελέσει μία ευκαιρία για την προώθηση της κινητικότητας των εκπαιδευομένων και των εργαζομένων, ανάμεσα στην Ελλάδα και στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες (Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π, 2016).

2.6.2 Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στην ΕΕΚ(EQAVET)

Η δημιουργία του Ευρωπαϊκού πλαισίου για την διασφάλιση της ποιότητας στην ΕΕΚ θεσπίστηκε ως ένα μέσο αναφοράς για την υποστήριξη των κρατών-μελών της ΕΕ στην προώθηση και παρακολούθηση της συνεχούς βελτίωσης των συστημάτων ΕΕΚ. Σύμφωνα με την σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, το πλαίσιο -με βάση κοινές ευρωπαϊκές κατευθύνσεις- αναμένεται , να βελτιώσει την ποιότητα της ΕΕΚ και να αυξήσει τη διαφάνεια προωθώντας έτσι την αμοιβαία εμπιστοσύνη, την κινητικότητα των εργαζομένων και των εκπαιδευομένων, καθώς και τη δια βίου μάθηση. Το πλαίσιο περιλαμβάνει κύκλο τεσσάρων σταδίων: σχεδιασμός, υλοποίηση, αξιολόγηση και επανεξέταση. Κάθε στάδιο πλαισιώνεται από κριτήρια ποιότητας και ενδεικτικούς περιγραφικούς δείκτες, που πρέπει να εφαρμόζονται στο επίπεδο των συστημάτων και των παρόχων ΕΕΚ. Το πλαίσιο αποσκοπεί στην υποστήριξη των προσπαθειών των κρατών μελών, από όπου μπορούν να επιλέγουν τους περιγραφείς και τους δείκτες που εξυπηρετούν καλύτερα τις ανάγκες του δικού τους συστήματος διασφάλισης της ποιότητας .Η ευθύνη για

την παρακολούθηση της ποιότητας των συστημάτων αυτών παραμένει εξ ολοκλήρου στα κράτη-μέλη (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο ΕΕ, 2009)

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην έκθεση της(28/01/2014) σχετικά με την εφαρμογή του EQAVET από τα κράτη μέλη, διαπιστώνει ότι οι περισσότερες χώρες είτε έχουν είτε πρόκειται να θεσπίσουν κοινό πλαίσιο για τη διασφάλιση της ποιότητας των παρόχων ΕΕΚ, συμβατό με το ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς για τη διασφάλιση της ποιότητας στην ΕΕΚ. Σχεδόν όλες οι χώρες διενεργούν εκ του νόμου εξωτερική αξιολόγηση των παρόχων ΕΕΚ, ενώ 22 χώρες απαιτούν από τους παρόχους ΕΕΚ να εφαρμόζουν εσωτερικούς μηχανισμούς διασφάλισης της ποιότητας. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα έρευνας που διεξήγαγε η Γραμματεία του EQAVET και τα αποτελέσματα της εξωτερικής αξιολόγησης, περισσότερες από 20 χώρες έχουν ενοποιήσει τις προσεγγίσεις τους όσον αφορά τη διασφάλιση της ποιότητας, ενώ το EQAVET συνέβαλε άμεσα στη διαμόρφωση των εθνικών συστημάτων σε 14 χώρες μεταξύ αυτών και η Ελλάδα. Για το επόμενο χρονικό διάστημα οι στόχοι του EQAVET επικεντρώνονται, στην βελτίωση της συνοχής και συνέργειας μεταξύ των συστημάτων της ΕΕΚ και των άλλων συστημάτων εκπαίδευσης και στην προώθηση της διάστασης της ποιότητας, στα μέσα ενίσχυσης της διαφάνειας των προσόντων και της κινητικότητας (EQF, ECVET, EUROPASS) (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014).

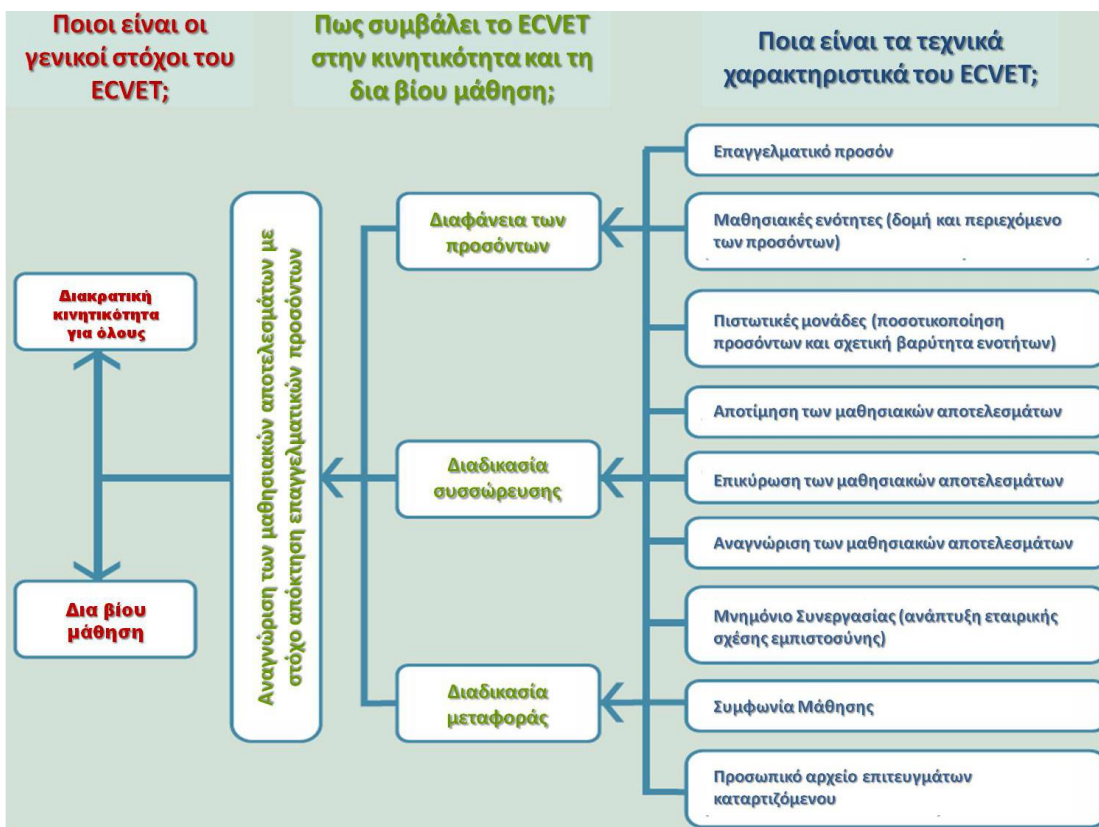
Ο Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. αποτελεί το εθνικό σημείο αναφοράς EQAVET και την συγκεκριμένη περίοδο εκπονεί μελέτη με αντικείμενο την αποτύπωση του θεσμικού πλαισίου (προδιαγραφές, διαδικασίες, κριτήρια) διασφάλισης ποιότητας της αξιολόγησης και πιστοποίησης της μάθησης στον χώρο εργασίας. Μελλοντικός στόχος του ΕΟΠΠΕΠ για την βελτίωση της ΕΕΚ, είναι η αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός των συστημάτων μαθητείας και η ενίσχυση του μηχανισμού διάγνωσης αναγκών εργασίας σε γνώσεις και δεξιότητες, με στόχο την ανανέωση των προγραμμάτων σπουδών της ΕΕΚ. (ΕΟΠΠΕΠ - EQAVET, 2019)

2.6.3 Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Πιστωτικών Μονάδων για την ΕΕΚ (ECVET)

Το ευρωπαϊκό σύστημα πιστωτικών μονάδων για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση «ECVET» είναι ένας ευρωπαϊκός μηχανισμός που αποβλέπει στην αναγνώριση, συγκέντρωση και μεταφορά πιστωτικών μονάδων στο χώρο της ΕΕΚ, διευκολύνοντας την αναγνώριση των μαθησιακών αποτελεσμάτων, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, στο

πλαίσιο της κινητικότητας, για τους σκοπούς της απόκτησης επαγγελματικού προσόντος. Η αξιολόγηση και πιστοποίηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων που αποκτά ένα άτομο, κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής του εκπαίδευσης και κατάρτισης, τόσο εντός των συνόρων της χώρας του, όσο και σε άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποσκοπεί στην απόκτηση επαγγελματικού προσόντος-τίτλου. Η προσέγγιση-μέσα από τα μαθησιακά αποτελέσματα- κρίθηκε αναγκαία επειδή τα συστήματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και οι μεμονωμένοι φορείς επαγγελματικής επιμόρφωσης, παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία και διαφορές μεταξύ τους. (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο ΕΕ, 2009)

Η συγκέντρωση των πιστοποιημένων μαθησιακών αποτελεσμάτων που αποκτήθηκαν σε όλες τις μορφές εκπαίδευσης (τυπικής, μη τυπικής και άτυπης μάθησης), μπορεί να αποτυπωθεί ποσοτικά σύμφωνα με καθορισμένα πρότυπα. Η δημιουργία ενός κοινά αποδεκτού πλαισίου προσόντων σε μια κοινή γλώσσα, καθώς και η ενίσχυση των ανταλλαγών και της αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των φορέων-παρόχων ΕΕΚ σε όλη την Ευρώπη, συμβάλλει στην προώθηση της κινητικότητας στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και στη δια βίου μάθηση. Ειδικότερα το ECVET αποτελεί ένα μεθοδολογικό εργαλείο το οποίο βασίζεται, στην περιγραφή των επαγγελματικών προσόντων στη βάση των ψηφίδων (units) μάθησης, οι οποίες εστιάζουν σε γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες, ψηφίδες οι οποίες εκτός από του ότι μπορούν να πιστοποιηθούν, επιπροσθέτως μπορούν να μεταφερθούν και να συσσωρευτούν στο ενεργητικό ενός εργαζόμενου σε μεμονωμένο επίπεδο. Πρόκειται ουσιαστικά για ένα εργαλείο το οποίο διευκολύνει τη μετακίνηση ενός ατόμου από το ένα μαθησιακό περιβάλλον στο άλλο, τόσο εντός όσο και εκτός της χώρας του. Η μεταστροφή των ευρωπαϊκών συστημάτων ΕΕΚ προς τη λογική του τελικού προϊόντος και των μαθησιακών αποτελεσμάτων, απαιτεί τον επανακαθορισμό των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και των προγραμμάτων σπουδών για τον προσδιορισμό των μαθησιακών στόχων (Εθνική Ομάδα Εμπειρογνομώνων ECVET, 2016).

Πηγή: Εθνική Ομάδα Εμπειρογνομόνων ECVET:Οδηγός παρουσίασης και εφαρμογής του ECVET στην Ελλάδα

Σύμφωνα με την έκθεση του CEDEFOP «Ευκαιρίες και προκλήσεις για το ECVET» μόνο ένας μικρός αριθμός χωρών έχει προχωρήσει στην εφαρμογή του μηχανισμού. Χώρες που ήδη έχουν εθνικά συστήματα μεταφοράς πιστωτικής αξίας που μπορούν να μεταφερθούν, ή έχουν κυρίως συστήματα επαγγελματικής εκπαίδευσης βασισμένα στη μαθητεία (Γερμανία, Αυστρία κλπ) αντιμετωπίζουν με επιφυλακτικότητα το νέο πλαίσιο, καθώς πιστεύουν ότι μπορεί να χρειαστεί η αναδιοργάνωση ενός συστήματος που ήδη λειτουργεί καλά. Πολλές χώρες δυσκολεύονται με τον τρόπο βαθμολόγησης των ενοτήτων των μαθησιακών αποτελεσμάτων, ενώ υπάρχουν και εθνικά συστήματα που χορηγούν μονάδες βάσει εισροών (θεωρητικού χρόνου μάθησης) και όχι μαθησιακών αποτελεσμάτων. Οι περισσότερες χώρες θεωρούν ότι το ECVET αφορά τη διασυνοριακή κινητικότητα, η οποία δεν αποτελεί γι' αυτές προτεραιότητα. Εάν το ECVET λειτουργήσει μόνο ως διακρατικό σύστημα μεταφοράς μονάδων, διευκολύνοντας την κινητικότητα σπουδαστών επαγγελματικής εκπαίδευσης, ο αντίκτυπός του θα παραμείνει περιορισμένος. Με δεδομένο ότι ο σκοπός του είναι να συμβάλει στην αναγνώριση των μαθησιακών

αποτελεσμάτων και να επιτρέψει τη συσσώρευση μονάδων για την απόκτηση προσόντων, το ECVET θα πρέπει να ενσωματωθεί πλήρως στις εθνικές πολιτικές διά βίου μάθησης (Cedefop, 2013).

2.6.4 EUROPASS

Το Europass, το οποίο καθιερώθηκε το 2005, αποτελείται από πέντε διαφορετικά έγγραφα που περιγράφουν τα μαθησιακά αποτελέσματα που αποκτά το άτομο καθ' όλη τη διάρκεια του εκπαιδευτικού και επαγγελματικού του βίου. Το Europass διατίθεται δωρεάν σε 27 γλώσσες, σε ηλεκτρονική μορφή, στην ιστοσελίδα <https://europass.cedefop.europa.eu/el> (Ιστότοπος Europass, 2019).

Οι πολίτες μπορούν να συμπληρώσουν και να εκδώσουν:

1. Το Βιογραφικό σημείωμα που παρέχει τη δυνατότητα διαδικτυακά, της παρουσίασης των δεξιοτήτων και των προσόντων με τρόπο σαφή και αποτελεσματικό.
2. Το Διαβατήριο γλωσσών το οποίο αποτελεί ένα εργαλείο αυτοαξιολόγησης γλωσσικών δεξιοτήτων και προσόντων.

Οι φορείς εκπαίδευσης και κατάρτισης μπορούν να εκδώσουν:

3. Το παράρτημα διπλώματος, στο οποίο περιγράφονται οι γνώσεις και δεξιότητες που έχουν αποκτήσει οι κάτοχοι πτυχίων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, συμπληρώνοντας τις πληροφορίες που περιλαμβάνονται στο πρωτότυπο πτυχίο, διευκολύνοντας την κατανόησή του διεθνώς.
4. Το συμπλήρωμα πιστοποιητικού Europass, αφορά τους κατόχους πιστοποιητικών ΕΕΚ. Οι περισσότερες χώρες έχουν καταρτίσει και αναρτήσει στην ιστοσελίδα του Europass εθνικούς καταλόγους συμπληρωμάτων πιστοποιητικών (για την Ελλάδα ο κατάλογος περιλαμβάνει τις ειδικότητες των Ι.Ε.Κ).
5. Το έγγραφο κινητικότητας Europass, που περιγράφονται οι γνώσεις και οι δεξιότητες που αποκτήθηκαν σε άλλη ευρωπαϊκή χώρα μέσω εργασιακής εμπειρίας ή συμμετοχής σε ευρωπαϊκό πρόγραμμα κινητικότητας. Οι δύο οργανισμοί-εταίροι που συμμετέχουν στη κινητικότητα είναι υπεύθυνοι για τη συμπλήρωση του, ο πρώτος στη

χώρα προέλευσης και ο δεύτερος στη χώρα υποδοχής. Οι εταίροι μπορεί να είναι πανεπιστήμια, σχολεία, κέντρα κατάρτισης, επιχειρήσεις, ΜΚΟ, κλπ

Σύμφωνα με την έκθεση αξιολόγησης της πρωτοβουλίας Eurorpass από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Eurorpass θα πρέπει να αναπροσαρμοστεί σε δυο τομείς α) στην ενοποίηση του παραρτήματος διπλώματος(Ανώτατη Εκπαίδευση) και του συμπληρώματος πιστοποιητικού(ΕΕΚ) για την κοινή παρουσίαση των προσόντων και των αντίστοιχων πιστωτικών μονάδων ECTS και ECVET β) στην καταγραφή των δεξιοτήτων που αποκτώνται στο πλαίσιο μη τυπικής ή άτυπης μάθησης συμπεριλαμβανομένης της διαδικτυακής εκπαίδευσης. Σήμερα το έγγραφο κινητικότητας Eurorpass προβλέπει μόνο την καταγραφή των δεξιοτήτων που αποκτήθηκαν σε μη τυπικό περιβάλλον στο εξωτερικό (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2013).

3ο Κεφάλαιο Οι Δεξιότητες στο επίκεντρο – Στόχος η Απασχόληση

Η σύνδεση της εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας έχει φέρει τις δεξιότητες στο επίκεντρο των πολιτικών συστημάτων, για την αντιμετώπιση της ανεργίας τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Οι δεξιότητες αφορούν τις ιδιότητες ικανότητες που κατέχουν τα άτομα ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις μιας επαγγελματικής θέσης. Εκτός από τις βασικές δεξιότητες που θα πρέπει να έχουν αποκτήσει από την μαθητική τους διαδρομή, θα πρέπει να έχουν αναπτύξει εκείνες τις δεξιότητες ώστε να τους εξασφαλίζουν μια θέση εργασίας. Οι δεξιότητες αυτές διακρίνονται στις κάθετες δεξιότητες(hard skills) και είναι όλες εκείνες οι τεχνικές δεξιότητες, που συνδέονται με την συγκεκριμένη θέση και με το κάθε επάγγελμα χωριστά και οι οριζόντιες δεξιότητες (soft skills) που αφορούν χαρακτηριστικά της προσωπικότητας και τις ικανότητες που πρέπει να κατέχουν ανεξάρτητα από τη θέση απασχόλησης και πλέον οι επιχειρήσεις τις τοποθετούν πολύ ψηλά ως προς τη σημαντικότητά τους. Οι οριζόντιες δεξιότητες που είναι απαραίτητες στο σύγχρονο εργαζόμενο και που αναζητούν οι εργοδότες, αφορούν τις επικοινωνιακές δεξιότητες, την δημιουργικότητα, την ομαδική εργασία, την ευελιξία στις αλλαγές, την οργάνωση και διαχείριση του χρόνου, την κριτική σκέψη, καθώς είναι απαραίτητες στο πλαίσιο κάθε θέσης απασχόλησης. Σε συνδυασμό με μια σειρά από προσωπικά χαρακτηριστικά όπως ευγένεια, ακεραιότητα, εργασιακή ηθική, συνέπεια, ικανότητα για εμπιστοσύνη και με τις απαραίτητες τεχνικές δεξιότητες, βοηθούν τον εργαζόμενο να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις οποιουδήποτε επαγγέλματος.

Παρά τις 2 εκατομμύρια κενές θέσεις εργασίας που υπάρχουν στην ΕΕ, πάνω από το 30 % των ειδικευμένων νέων με πιστοποιημένα επαγγελματικά προσόντα, απασχολούνται σε θέσεις εργασίας που δεν αντιστοιχούν στις δεξιότητες ή τις φιλοδοξίες τους, ενώ το 40 % των ευρωπαϊκών εργοδοτών, δυσκολεύεται να βρει άτομα με τις κατάλληλες δεξιότητες που απαιτούν οι θέσεις εργασίας που προσφέρουν (Cedefop, 2015).

3.1 Νέο Θεματολόγιο Δεξιοτήτων

Τον Ιούνιο του 2016 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με την Ανακοίνωση «Νέο θεματολόγιο δεξιοτήτων για την Ευρώπη συνεργασία για την ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού, της απασχολησιμότητας και της ανταγωνιστικότητας», αναγνωρίζει την σημασία των δεξιοτήτων

ως δίοδο για τη απασχόληση και την ευημερία (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016). Προτείνεται η ανάγκη μεταρρύθμισης των εκπαιδευτικών συστημάτων και των συστημάτων κατάρτισης, για την αντιμετώπιση της έλλειψης δεξιοτήτων, της ενίσχυσης και της επικαιροποίησης τους. Οι αλλαγές που συντελούνται στον τομέα της απασχόλησης, καθιστούν την απόκτηση και την ανάπτυξη των δεξιοτήτων μια δια βίου διαδικασία. Το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που ακολούθησε την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, καλεί τα κράτη μέλη της ΕΕ να αναλάβουν δράσεις προώθησης του θεματολογίου δεξιοτήτων (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2017)

Όσο αφορά την ΕΕΚ αναγνωρίζοντας ότι προωθεί ειδικές επαγγελματικές δεξιότητες, προτρέπει στην ανάληψη πρωτοβουλιών προβολής, βελτίωσης της ποιότητας και της ελκυστικότητας καθώς και στην εξασφάλιση επαρκών επενδύσεων. Ειδικότερα για τον εκσυγχρονισμό της ΕΕΚ προτείνεται :

- ενθάρρυνση της μαθητείας στο χώρο εργασίας στο πλαίσιο των προγραμμάτων ΕΕΚ
- μεταφορά βέλτιστων πρακτικών από χώρες που εφαρμόζουν επιτυχώς συστήματα διττής εκπαίδευσης και προτρέπει τα κράτη μέλη να δημιουργήσουν ποιοτικά διττά συστήματα ΕΕΚ, σε συντονισμό με τους τοπικούς και περιφερειακούς οικονομικούς φορείς, ώστε να ξεπεραστούν οι υπάρχουσες και μελλοντικές αναντιστοιχίες δεξιοτήτων
- δυνατότητα πρόσβασης των αποφοίτων ΕΕΚ στην τριτοβάθμια εκπαίδευση
- εφαρμογή μια ολιστικής και συμμετοχικής εκπαιδευτικής προσέγγισης προσαρμοσμένης στην αγορά εργασίας ώστε οι δεξιότητες να προσαρμόζονται καλύτερα στις πραγματικές ανάγκες
- ενίσχυση και υποστήριξη της κινητικότητας εκπαιδευομένων και εκπαιδευτικών μέσω του προγράμματος κινητικότητας Erasmus+, θεωρώντας επωφελής μια εμπειρία από το εξωτερικό
- προώθηση της ενημέρωσης για την ΕΕΚ ως σημαντικής επιλογής στην προσωπική σταδιοδρομία και τις προοπτικές απασχόλησης που προσφέρει
- χρησιμοποίηση του ECVET για την εφαρμογή ενός πλήρως λειτουργικού συστήματος μεταφοράς διδακτικών μονάδων και αναγνώρισης

- θέσπιση ενός συστήματος παρακολούθησης των αποφοίτων ΕΕΚ, προκειμένου να υπάρξει μια περισσότερο τεκμηριωμένη και συναφής προσέγγιση στον σχεδιασμό των προγραμμάτων σπουδών και των προσφορών μάθησης.

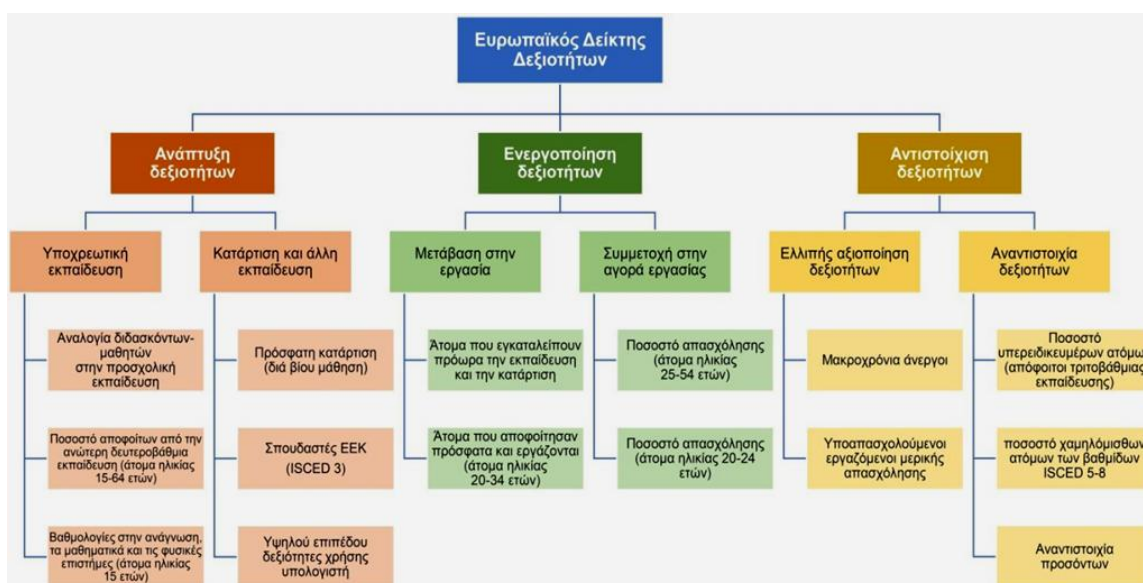
Σύμφωνα με το ψήφισμα η κατοχή βασικών δεξιοτήτων είναι σημαντική αλλά δεν επαρκεί, γι' αυτό το λόγο πρέπει να αναληφθούν δράσεις, ώστε κάθε άτομο να ενθαρρύνεται για την απόκτηση προηγμένων δεξιοτήτων και ικανοτήτων κρίνοντας ότι:

- στο πλαίσιο των εθνικών στρατηγικών ιδιαίτερη ώθηση πρέπει να δοθεί στη ανάπτυξη των ψηφιακών δεξιοτήτων των πολιτών ανεξαρτήτως ηλικίας. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός της οικονομίας και της κοινωνίας απαιτεί εργαζόμενους με ψηφιακές γνώσεις, ενώ παράλληλα εξασφαλίζει την πρόσβαση στις ηλεκτρονικές υπηρεσίες. Παράλληλα θα πρέπει να υποστηριχθεί η αναβάθμιση των γνώσεων των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών στον τομέα της τεχνολογίας, προκειμένου να συμβαδίζουν με τον σημερινό ψηφιακό κόσμο
- το πρόγραμμα σπουδών θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει την ανάπτυξη ατομικής επιχειρηματικής νοοτροπίας, που σε συνδυασμό με την ικανότητα χρηματοοικονομικών γνώσεων, θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη των επιχειρηματικών δεξιοτήτων
- τονίζεται η ανάγκη να εξασφαλιστεί αναγνώριση και επικύρωση των δεξιοτήτων, των ικανοτήτων και των γνώσεων που αποκτώνται μέσω της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης. Πρέπει να συνεχιστεί η αναθεώρηση του πλαισίου Europass και ειδικότερα, η μετάβαση από την χρήση του ως μηχανισμού εγγράφων, στη χρήση του ως μηχανισμού παροχής υπηρεσιών.

Σημαντική στην υλοποίηση του θεματολογίου κρίνεται η συμβολή του Cedefop, που θα συνδράμει στην καλύτερη εκτίμηση και πρόβλεψη των μελλοντικών αναγκών σε δεξιότητες και την καλύτερη προσαρμογή τους, στις θέσεις εργασίας που προσφέρονται στην αγορά εργασίας. Τέλος υπογραμμίζεται, ότι για την στήριξη της υλοποίησης του θεματολογίου εκτός από τις ευρωπαϊκές πηγές χρηματοδότησης(ΕΚΤ, Erasmus+), τα κράτη μέλη θα πρέπει να επενδύσουν στις δεξιότητες, κρίνοντας ότι αποτελεί σημαντική επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο, η οποία θα αποφέρει οικονομικά και κοινωνικά οφέλη.

3.2 Ευρωπαϊκός Δείκτης Δεξιοτήτων(ΕΔΔ)

Ο Ευρωπαϊκός Δείκτης Δεξιοτήτων(ΕΔΔ) του Cedefop αποτελεί ένα νέο συγκεντρωτικό δείκτη αποτύπωσης των εθνικών συστημάτων δεξιοτήτων , ο οποίος αξιολογεί την ανάπτυξη, ενεργοποίηση και αντιστοίχιση των δεξιοτήτων μεταξύ εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας και προσφέρει συγκριτική αξιολόγηση όλων των μελών της ΕΕ. (Cedefop, 2018)

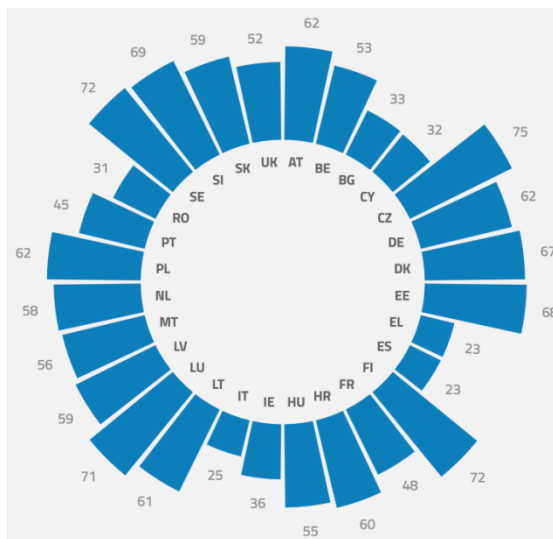
Πηγή : Cedefop (2018) – Δομή Ευρωπαϊκού Δείκτη Δεξιοτήτων

Ο δείκτης αποτελείται από 3 ομάδες-πυλώνες επιμέρους δεικτών:

- Ανάπτυξη Δεξιοτήτων στην τυπική και μη τυπική εκπαίδευση και κατάρτιση, με την αποτίμηση και αξιολόγηση των δεξιοτήτων που παράγουν
- Ενεργοποίηση Δεξιοτήτων αποτυπώνοντας δείκτες σχετικά με την μετάβαση από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας, καθώς και την συμμετοχή στην απασχόληση ανά ηλικιακή ομάδα
- Αντιστοίχιση Δεξιοτήτων με την αγορά εργασίας καταγράφοντας στοιχεία για την ανεργία, την υποαπασχόληση , την αναντιστοιχία προσόντων και δεξιοτήτων.

Ο ΕΔΔ παρακολουθεί τις επιδόσεις των μελών της ΕΕ, με στόχο τον εντοπισμό τομέων με περιθώρια βελτίωσης, που μπορεί να επιτευχθεί με την συνεργασία των φορέων της εκπαίδευσης και της απασχόλησης. Βέβαια οι ενδείξεις που παρέχει θα πρέπει να αξιολογούνται σε συνδυασμό με τις κοινωνικές-οικονομικές-πολιτικές συνθήκες κάθε χώρας.

Με μέγιστη βαθμολογία ανά χώρα στο 100, η Ελλάδα βαθμολογείται με μόλις 23 βαθμούς (που σημαίνει ότι επιτυγχάνει το 23% της ιδανικής απόδοσης) και κατατάσσεται τελευταία στη λίστα των 28 χωρών της Ε.Ε., μαζί με την Ισπανία.

Σύμφωνα με τη Eurostat για το 2018 στην ΕΕ-28, ποσοστό 14,1% της ηλικιακής ομάδας 15-29 ετών με χαμηλά προσόντα, ήταν εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης. Παράλληλα το 25% των οικονομικά ενεργών ευρωπαϊών ενηλίκων αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα ανάγνωσης, γραφής, αριθμητικής ή βασικών ψηφιακών δεξιοτήτων (Eurostat, 2018).

Το Συμβούλιο της ΕΕ τον Δεκέμβριο του 2016 με τη σύσταση του, «*Διαδρομές αναβάθμισης των δεξιοτήτων: Νέες ευκαιρίες για ενηλίκους*», συνιστά στα κράτη- μέλη να παράσχουν στους ενήλικες με χαμηλά επίπεδα δεξιοτήτων, γνώσεων και ικανοτήτων, -μέσω σχεδιασμού-, διαδρομές αναβάθμισης των δεξιοτήτων τους. Προτείνεται ο σχεδιασμός να βασίζεται σε 3 στάδια : α) αξιολόγηση των δεξιοτήτων που ήδη διαθέτουν και εντοπισμό αυτών που χρήζουν αναβάθμισης, β) εξατομικευμένη και ευέλικτη προσφορά μάθησης, σύμφωνα με τον προσδιορισμό των αναγκών του πρώτου σταδίου και γ) επικύρωση και αναγνώριση των νέων δεξιοτήτων και πιστοποίηση τους, που μπορεί να τους οδηγήσει στην αγορά εργασίας ή στην μελλοντική μάθηση για την απόκτηση υψηλότερων προσόντων (Συμβούλιο ΕΕ, 2016).

Η ανάπτυξη μηχανισμών διάγνωσης δεξιοτήτων στον ευρωπαϊκό χώρο στοχεύει, στην ανίχνευση, την περιγραφή και την ανάλυση των υφιστάμενων και μελλοντικών τάσεων σχετικά με τις δεξιότητες αποτυπώνοντας την προσφορά και ζήτηση τους, θεωρώντας ότι συμβάλλει στην ενίσχυση της απασχολησιμότητας και της ευημερίας των ατόμων. Σημαντικό στοιχείο εκτός από τη διάγνωση, αποτελεί και η αποτελεσματικότητα των μηχανισμών αυτών για την αποτύπωση της έλλειψης και της άμβλυνσης της αναντιστοιχίας των δεξιοτήτων. Σύμφωνα με το Cedefop, η έντονη αναντιστοιχία δεξιοτήτων που παρατηρείται σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αποτυπώνεται στην απασχόληση μεγάλου ποσοστού εργαζομένων με υψηλής εξειδίκευσης προσόντα, σε θέσεις οι οποίες απαιτούν μεσαίου ή χαμηλού επιπέδου προσόντα και παρατηρείται περισσότερο έντονα κατά την διάρκεια της οικονομικής κρίσης. Η αντιστοίχιση των δεξιοτήτων των ατόμων με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, συμβάλλει στην ικανοποίηση των εργαζομένων από την εργασία τους και στην επίτευξη υψηλότερης παραγωγικότητας (Cedefop, 2015).

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναντιστοιχία δεξιοτήτων είναι η μέτρηση του χάσματος μεταξύ ζήτησης και προσφοράς δεξιοτήτων, καθώς και συνθηκών εργασίας,

θέσεων εργασίας ή κενών θέσεων εργασίας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσω της Eurostat συγκεντρώνει στοιχεία από πολλαπλές πηγές δεδομένων και εκδίδει στατιστικά στοιχεία τα οποία επικεντρώνονται στα ακόλουθα θέματα: στην προσφορά δεξιοτήτων (οι υπάρχουσες δεξιότητες του εργατικού δυναμικού), στην ζήτηση δεξιοτήτων (τις δεξιότητες που χρειάζονται οι εργοδότες), στην ανάπτυξη δεξιοτήτων (δεξιότητες που αναπτύσσονται με τη συμμετοχή σε δραστηριότητες εκπαίδευσης και κατάρτισης). Η προσφορά και η ζήτηση δεξιοτήτων μετριοούνται με τρεις διαφορετικές προσεγγίσεις: έμμεσες μετρήσεις όπως για παράδειγμα δεξιότητες που αποκτώνται με επίσημη εκπαίδευση, άμεσες μετρήσεις οι οποίες είναι άμεσες αξιολογήσεις των δεξιοτήτων μέσω τεστ αξιολόγησης και μέσω της αυτοαξιολόγησης των δεξιοτήτων των ατόμων (Eurostat, 2019)

Μέχρι σήμερα δεν υπάρχουν επίσημες στατιστικές και δείκτες για τη μέτρηση της αναντιστοιχίας των δεξιοτήτων, αλλά η Eurostat έχει αναπτύξει πειραματικά δύο δείκτες με δεδομένα από την έρευνα του εργατικού δυναμικού της ΕΕ. Ο ένας δείκτης αφορά την υπερειδίκευση και ο δεύτερος την αναντιστοιχία θέσης εργασίας ανά τομέα εκπαίδευσης. Σχετικά με την επίδοση της Ελλάδας στον πρώτο δείκτη κατά τη περίοδο 2008-2018 έχει καταγραφεί μια συνολική αύξηση 11,7 ποσοστιαίων μονάδων, επιβεβαιώνοντας τη θεωρία ότι σε περιόδους κρίσης, άτομα με υψηλά προσόντα απασχολούνται σε θέσεις εργασίας χαμηλών απαιτήσεων σε προσόντα. Σύμφωνα με τον δεύτερο δείκτη η Ελλάδα για το 2018 στην ηλικιακή ομάδα 15-34 για το επίπεδο εκπαίδευσης 3-8, με ποσοστό 28,4% βρίσκεται κοντά στον μέσο όρο της ΕΕ28(27,8%) ενώ τη χαμηλότερη(επιθυμητή) τιμή στο 19% καταγράφουν η Γερμανία και η Τσεχία. (Eurostat, 2019).

Παρόλο που τα κράτη-μέλη της ΕΕ έχουν τοποθετηθεί θετικά για την ανάπτυξη ενός κοινά αποδεκτού μηχανισμού διάγνωσης δεξιοτήτων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ωστόσο αποτελεί ένα δύσκολο εγχείρημα, καθώς εξαρτάται από τον βαθμό ανάμειξης των διαφόρων φορέων στη διακυβέρνηση του συστήματος διάγνωσης(Υπουργείο Εργασίας, Παιδείας, επιμελητήρια κ.λ.π), τη πηγή χρηματοδότησης(αν προέρχεται από ευρωπαϊκούς πόρους ή από κρατική επιχορήγηση), τη συλλογή και επεξεργασία των σχετικών στοιχείων, τη μεθοδολογία και αξιοποίηση των εκρρών της διάγνωσης. Παράλληλα οι διαφορές που εντοπίζονται στο επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης, το μέγεθος των επιχειρήσεων, οι διαφορετικοί τομείς οικονομικής δραστηριότητας, οι διαφοροποιημένες τάσεις της αγοράς εργασίας και ο

πλουραλισμός των εκπαιδευτικών συστημάτων των κρατών μελών, δυσχεραίνουν αυτή την προσπάθεια. Ωστόσο όλα τα κράτη μέλη τα τελευταία χρόνια έχουν αναλάβει πρωτοβουλίες για την ανάπτυξη εθνικών συστημάτων διάγνωσης αναγκών εργασίας και πρόληψης δεξιοτήτων.

Σύμφωνα με το ενημερωτικό σημείωμα του Cedefop τον Μάρτιο του 2019 «Πρόληψη των χαμηλών δεξιοτήτων μέσω της διά βίου μάθησης», πολλά από τα κράτη-μέλη έχουν αναλάβει πρωτοβουλίες, για την ένταξη ή την επανένταξη των ατόμων στην εκπαίδευση και κατάρτιση. Ταυτόχρονα αναπτύσσουν ευέλικτες διαδρομές μάθησης που αφορούν ευάλωτες ομάδες, άτομα με χαμηλή ειδικευση, συμπεριλαμβάνοντας πρόσφυγες και μετανάστες. Επιπλέον με την επικύρωση της μη τυπικής και άτυπης μάθησης, αναγνωρίζονται οι επαγγελματικές δεξιότητες των ενηλίκων που αποκτήθηκαν κατά τη διάρκεια του επαγγελματικού τους βίου. Αναφέρονται χαρακτηριστικά στο σημείωμα, οι προσεγγίσεις και πρωτοβουλίες που έχουν αναπτύξει 3 ευρωπαϊκά κράτη, στον τομέα ανίχνευσης και βελτίωσης των δεξιοτήτων.

Στη γαλλόφωνη κοινότητα του Βελγίου μέσω ενός συστήματος πιστοποίησης μαθησιακών ενοτήτων, παρέχεται η δυνατότητα σε σπουδαστές της ΕΕΚ, να αποκτούν τίτλους σπουδών σε μαθησιακές ενότητες σταδιακά. Μια ενότητα απονέμεται όταν ο σπουδαστής επιτυγχάνει σε όλα τα μαθησιακά αποτελέσματα και όχι όταν ολοκληρωθεί(χρονικά) το μάθημα. Η προσέγγιση αυτή, αναγνωρίζει το διαφορετικό γνωστικό επίπεδο και ικανότητα μάθησης των ατόμων και αποτρέπει πιθανή αποτυχία και την πρόωρη εγκατάλειψη. Η συγκέντρωση των μαθησιακών ενοτήτων μέσω πιστοποίησης, οδηγεί στην απόκτηση επαγγελματικού προσόντος-τίτλου σπουδών.

Στη Δανία από το 2015 δίνεται η δυνατότητα στα άτομα άνω των 25 ετών, που επιθυμούν να συνεχίσουν τις σπουδές του στην ΕΕΚ, να αξιολογήσουν μέσω τεστ διάγνωσης τις γνώσεις και δεξιότητες τους. Σκοπός της διάγνωσης είναι, αφού προσδιοριστούν οι υφιστάμενες γνώσεις και δεξιότητες, να ακολουθηθεί προσαρμοσμένο ατομικό σχέδιο μάθησης-κατάρτισης, ώστε να μην επαναλαμβάνεται η μαθησιακή διαδικασία σε γνωστά αντικείμενα.

Στη Γερμανία μέσω ενός εξειδικευμένου τεστ αξιολόγησης με εικόνες και βίντεο (Myskills), που απευθύνεται σε πρόσφυγες και μετανάστες, προσδιορίζονται στο αρχικό

στάδιο της ένταξής τους, οι γνώσεις και δεξιότητές τους. Το τεστ το οποίο είναι διαθέσιμο σε έξι γλώσσες και για οκτώ επαγγέλματα -με υψηλή προσφορά θέσεων εργασίας-, αποσκοπεί να υποστηρίξει τις υπηρεσίες απασχόλησης να καθορίσουν για αυτές τις ομάδες, τις διαδρομές μάθησης(επαγγελματική κατάρτιση, εκμάθηση γλώσσας) (Cedefop, 2019).

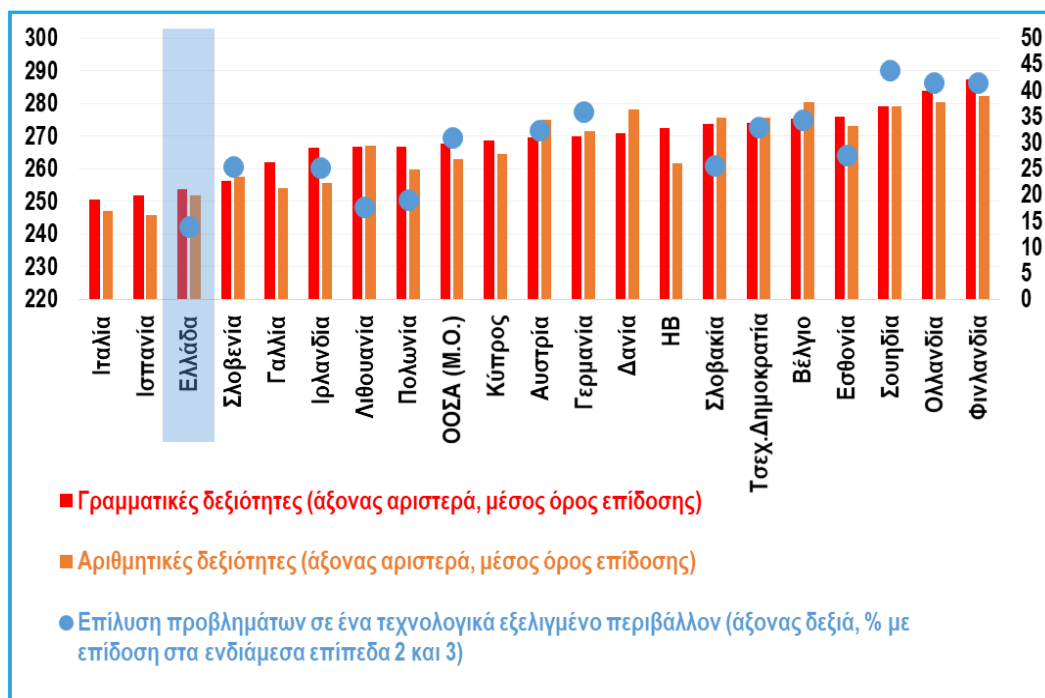
Πρωτοβουλίες της Ελλάδας

Στην Ελλάδα τον Ιούνιο του 2016 θεσμοθετήθηκε ο Μηχανισμός Διάγνωσης Αναγκών Αγοράς Εργασίας με στόχο *«τον προσδιορισμό των βασικών μεγεθών της αγοράς εργασίας, την προσφορά και ζήτηση εργασίας σε επαγγέλματα και σε δεξιότητες-ικανότητες-γνώσεις, σε εθνικό, περιφερειακό και κλαδικό επίπεδο, ως έχουν και όπως τείνουν να εξελιχθούν στο μέλλον και στον εντοπισμό των ενδεχόμενων αναντιστοιχιών μεταξύ προσφοράς και ζήτησης της εργασίας»*. Για την αποτελεσματική λειτουργία του Μηχανισμού συστάθηκε Επιχειρησιακό Δίκτυο φορέων και οργανισμών (υπουργείο Εργασίας, Παιδείας, Οικονομίας, ΟΑΕΔ,ΕΟΠΠΕΠ, κοινωνικοί εταίροι κ.α) με το Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού(ΕΙΕΑΔ), να έχει την ευθύνη για την επιχειρησιακή λειτουργία του Δικτύου καθώς και τον συντονισμό, την οργάνωση και την συνεργασία των φορέων. Το ΕΙΕΑΔ μετά την επεξεργασία των εισροών του Δικτύου, καταρτίζει τις ενημερωτικές εκθέσεις, την εξαγωγή συμπερασμάτων για τον προσδιορισμό της προσφοράς και ζήτησης εργασίας σε κλαδικό επίπεδο και την ετήσια έκθεση. Για την παρουσίαση των βασικών στατιστικών μεγεθών της αγοράς και κυρίως ποσοτικά στοιχεία για τις βασικές διαστάσεις της προσφοράς και ζήτησης εργασίας σε κλαδικό, επαγγελματικό επίπεδο, καθώς και σε επίπεδο δεξιοτήτων, έχει δημιουργηθεί σχετική ιστοσελίδα που αποτελεί πηγή πληροφόρησης, για το σχεδιασμό και την υλοποίηση των δράσεων για την εκπαίδευση και την ανάληψη πρωτοβουλιών για την κατάρτιση και την ανάπτυξη δεξιοτήτων. (ΦΕΚ 1618, 2016)

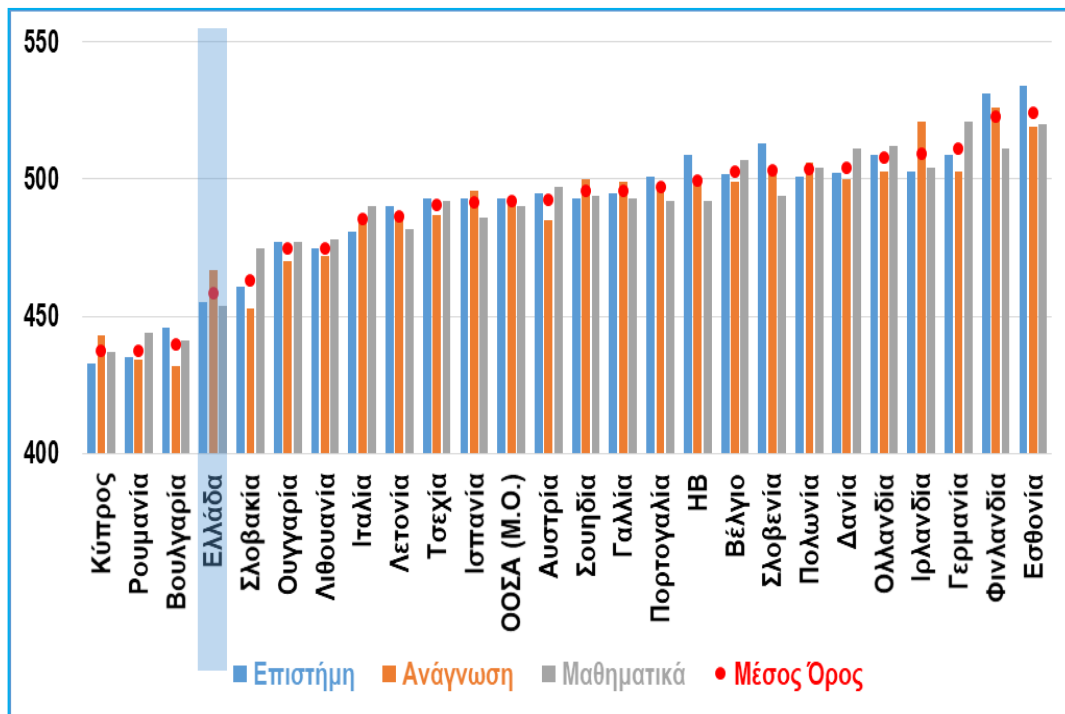
Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της ετήσιας έκθεσης του ΕΙΕΑΔ για το 2018, η πλειονότητα του εργατικού δυναμικού κατέχει σχετικά απλές δεξιότητες, απόρροια του παραδοσιακού παραγωγικού προτύπου της ελληνικής οικονομίας ενώ παράλληλα τα τελευταία χρόνια καταγράφεται σταθερή μείωση των εργαζομένων με χαμηλά εκπαιδευτικά προσόντα . Ακολουθεί η ομάδα των απασχολούμενων με υψηλού επιπέδου δεξιότητες, στους οποίους συγκαταλέγονται απασχολούμενοι με υψηλό μορφωτικό επίπεδο και

εμπειρία, σημειώνοντας μικρή μεν αλλά θετική μεταβολή τα τελευταία χρόνια. Αναφορικά με το ζήτημα της αναντιστοιχίας δεξιοτήτων, η πιλοτική έρευνα σε επιχειρήσεις της Θεσσαλίας και της Δυτικής Ελλάδας έδειξε ότι μεγαλύτερες αναντιστοιχίες οριζόντιων δεξιοτήτων αφορούν την ικανότητα οργάνωσης, την επίλυση προβλημάτων, την ανάληψη πρωτοβουλίας, και την επιχειρηματικότητα ενώ οι μικρότερες αναντιστοιχίες αφορούν την αριθμητική ικανότητα, την ελληνική γλώσσα και τις ξένες γλώσσες. (ΕΙΕΑΔ, 2018)

Στις μετρήσεις που διεξάγει ο ΟΟΣΑ, οι επιδόσεις για την Ελλάδα για το 2015, τόσο των ενηλίκων στην έρευνα PIAAC (Programme for the International Assessment of Adult Competencies), όσο και των μαθητών στην έρευνα PISA (Programme for International Student Assessment), υπολείπονται του μέσου όρου αλλά και των επιδόσεων της πλειονότητας των ευρωπαϊκών χωρών. Σε γενικές γραμμές, καταγράφονται χαμηλές επιδόσεις σε επίπεδο βασικών και ψηφιακών δεξιοτήτων.

Πηγή ΟΟΣΑ: Επιδόσεις σε θεματικές περιοχές της έρευνας PIAAC (2015)

Πηγή ΟΑΣΑ: Επιδόσεις στην έρευνα PISA (2015)

Σύμφωνα με την ομάδα εργασίας του ιδρύματος FES⁹ «Εκπαίδευση και Απασχόληση» τον Ιούνιο του 2018, στις εκτιμήσεις της για την Ελλάδα (Friedrich-Ebert-Stiftung, 2018):

- η ανάπτυξη των δεξιοτήτων στην Ελλάδα υστερεί κυρίως λόγω της απαξίωσης της ΕΕΚ, των χαμηλών επιδόσεων στον πρόσφατο διαγωνισμό PISA και στις περιορισμένες ψηφιακές δεξιότητες
- η χαμηλή ενεργοποίηση των δεξιοτήτων, οφείλεται στην απουσία σύνδεσης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων με την παραγωγή και στην μικρή συμμετοχή στη διαβίου μάθηση
- Η περιορισμένη αντιστοιχία των δεξιοτήτων οφείλεται στην αναντιστοιχία προσόντων με την αγορά εργασίας, οδηγώντας άτομα με υψηλά εκπαιδευτικά προσόντα σε θέσεις εργασίας χαμηλών προσόντων,-είτε τα άτομα δεν έχουν τις

⁹ Η ομάδα εργασίας «Εκπαίδευση & Απασχόληση» του ιδρύματος Friedrich Ebert στην Αθήνα ιδρύθηκε το 2013. Αποτελείται από εμπειρογνώμονες, ειδικούς επιστήμονες και στελέχη από δημόσιους φορείς και κοινωνικούς εταίρους. Στοχεύει στην ανάπτυξη ενός διαλόγου και στη δημιουργία προτάσεων για την απασχόληση και την ανεργία καθώς και την μεταρρύθμιση της ΕΕΚ στην Ελλάδα

δεξιότητες που ζητούν οι επιχειρήσεις-, στην υποαπασχόληση, καθώς και στην απουσία επανακατάρτισης και αναβάθμισης των επαγγελματικών δεξιοτήτων.

Στις προτάσεις του Cedefop τον Σεπτέμβριο του 2018 για την Ελλάδα χρειάζεται «καλύτερη καθοδήγηση καριέρας και επαγγελματικός προσανατολισμός, οικοδόμηση πληροφοριακών συστημάτων για την εργασία, σύνδεση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, εκσυγχρονισμός των θεσμών της μαθητείας και ανασχεδιασμός των τυπικών συστημάτων εκπαίδευσης». Το Cedefop έχει προβλέψει ότι το 2020 το 60% των θέσεων εργασίας στην Ελλάδα θα απαιτεί προσόντα μεσαίου επιπέδου, που συχνά αποκτώνται μέσω της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Ο ΣΕΒ για την αναβάθμιση των εκπαιδευτικών συστημάτων στον τομέα βελτίωσης των δεξιοτήτων, σε μελέτη που δημοσιεύτηκε τον Ιανουάριο του 2018 (ΣΕΒ, 2018), προτείνει μέτρα που έχουν αναλάβει με επιτυχία άλλες χώρες όπως:

- ενίσχυση του περιεχομένου και των μεθόδων μάθησης από την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ώστε να αναπτύσσονται οι εγκάρσιες δεξιότητες, όπως η πρωτοβουλία, η ικανότητα σκέψης με κριτικό πνεύμα, η ομαδική εργασία, η λήψη αποφάσεων και η επίλυση προβλημάτων¹⁰
- προώθηση της διά βίου μάθησης ιδιαίτερα για τις μειονεκτούσες ομάδες του πληθυσμού
- συνεργασία επιχειρήσεων και εκπαιδευτικών ιδρυμάτων όλων των βαθμίδων.
- χρήση των ΤΠΕ σε όλα τα επίπεδα της εκπαιδευτικής διαδικασίας
- επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις ψηφιακές δεξιότητες και εξοικείωση με τις νέες τεχνολογίες-προτείνεται χαρακτηριστικά η τοποθέτησής τους για μικρό διάστημα σε επιχειρήσεις του τομέα ειδίκευσής τους

¹⁰ Το μάθημα Project στη Δ/βάθμια Εκπαίδευση αποσκοπεί οι μαθητές να αναπτύξουν δεξιότητες επικοινωνίας, συνεργασίας και ομαδικότητας, κριτικής σκέψης και δημιουργικότητας

4ο Κεφάλαιο Η Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση στο Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα

Το Ελληνικό Σύνταγμα στο άρθρο 16 αναφέρει, ότι η παιδεία αποτελεί βασική αποστολή του Κράτους και έχει σκοπό την ηθική, πνευματική, επαγγελματική και φυσική αγωγή των πολιτών, την ανάπτυξη της εθνικής και θρησκευτικής συνείδησης και τη διάπλασή τους σε ελεύθερους και υπεύθυνους πολίτες. Όλοι οι Έλληνες έχουν δικαίωμα στη δωρεάν παιδεία, σε όλες τις βαθμίδες της και μπορούν να φοιτήσουν σε κρατικά εκπαιδευτήρια. Τα έτη υποχρεωτικής φοίτησης δεν μπορεί να είναι λιγότερα των εννέα(9) (Βουλή των Ελλήνων, 1999) .

4.1 Δομές Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης στην Ελλάδα

Στην Επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση υπάγονται τα Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑ.Λ.), οι Επαγγελματικές σχολές (ΕΠΑ.Σ.) του ΟΑΕΔ, τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (Ι.Ε.Κ.)¹¹ και τα Κολλέγια τα οποία είναι ιδιωτικά και ανήκουν στην μη τυπική μεταλυκειακή εκπαίδευση (Eurýdice, 2019).

Στα ΕΠΑ.Λ. (Ν.3475/2006) ημερήσια ή εσπερινά τριετούς φοιτήσεως, εγγράφονται οι απόφοιτοι του Γυμνασίου ή ομότιμοι τίτλου του εξωτερικού, για να αποκτήσουν επαγγελματική εκπαίδευση. Οι απόφοιτοι των ΓΕ.Λ. μπορούν να εγγραφούν στην Β΄ Τάξη των Επαγγελματικών Λυκείων για την απόκτηση πτυχίου ειδικότητας, ή να εγγραφούν στα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ), δημόσια και ιδιωτικά. Τα ΕΠΑ.Λ ανήκουν στην τυπική εκπαίδευση και στην δευτεροβάθμια μη υποχρεωτική εκπαίδευση¹². Ο καθορισμός των επαγγελματικών τομέων και των ειδικοτήτων ανά Λύκειο καθορίζεται με υπουργική απόφαση (Φ20/83241/Δ4). Οι τομείς που προσφέρουν τα ΕΠΑ.Λ. είναι μηχανολογίας, πληροφορικής, ηλεκτρολογίας ηλεκτρονικής και αυτοματισμού, υγείας – πρόνοιας - ευεξίας, δομικών έργων, διοίκησης και οικονομίας, εφαρμοσμένων τεχνών, ναυτιλιακών

¹¹ Τα ΙΕΚ ανήκουν στη μη «τυπική εκπαίδευση» . Σύμφωνα με τον ν. 3879/2010 η «μη τυπική εκπαίδευση παρέχεται σε οργανωμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο εκτός του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος και μπορεί να οδηγήσει σε πιστοποιητικά αναγνωρισμένα από το κράτος. Περιλαμβάνει την αρχική επαγγελματική εκπαίδευση, τη συνεχιζόμενη κατάρτιση και τη γενική εκπαίδευση ενηλίκων.

¹² Με τον όρο τυπική εκπαίδευση εννοείται η εκπαίδευση που παρέχεται στο πλαίσιο του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος, οδηγεί στην απόκτηση πιστοποιητικών αναγνωρισμένων σε εθνικό επίπεδο από τις δημόσιες αρχές και αποτελεί μέρος της διαβαθμισμένης εκπαιδευτικής κλίμακας. Στην τυπική εκπαίδευση ανήκουν η πρωτοβάθμια η δευτεροβάθμια και η τριτοβάθμια εκπαίδευση, ν.3879/2010.

επαγγελματών, γεωπονίας τροφίμων και περιβάλλοντος. Κάθε τομέας περιλαμβάνει ειδικότητες τις οποίες μπορούν να επιλέξουν οι μαθητές στην Γ΄ Τάξη του ΕΠΑ.Λ.

Οι απόφοιτοι των ΕΠΑ.Λ. έχουν πρόσβαση μέσω πανελληνίων εξετάσεων στην Ανώτερη σχολή τουριστικής εκπαίδευσης (ΑΣΤΕ), στις Ανώτερες Στρατιωτικές Σχολές Υπαξιωματικών των Ενόπλων Δυνάμεων, στη Σχολή Αστυφυλάκων, στη Σχολή Πυροσβεστών στη Σχολή της Ακαδημίας Εμπορικού Ναυτικού (ΑΕΝ), σε τμήματα Σχολών των Πανεπιστημίων σε ποσοστό θέσεων 5% του συνολικού αριθμού των εισακτέων, καθώς και με προσαύξηση αυτού κατά 5% για εισαγωγή, σε τμήματα του Πανεπιστημίου Δυτικής κατ' εξαίρεση για το ακαδημαϊκό έτος 2018-2019 (Υ.Α Φ/151/43612/Α5).

Το ΕΠΑ.Λ. παρέχει δυο κύκλους σπουδών, τον δευτεροβάθμιο και τον μετα-δευτεροβάθμιο κύκλο σπουδών. Στον μετα-δευτεροβάθμιο κύκλο σπουδών ανήκει το «Μεταλυκειακό έτος-Τάξη Μαθητείας», στο οποίο η φοίτηση είναι προαιρετική. Στον συνοπτικό οδηγό υλοποίησης του Μεταλυκειακού έτους- Τάξη Μαθητείας αναγράφεται τι περιλαμβάνει η μαθητεία. Με βάση το CEDEFOP η μαθητεία α) περιλαμβάνει συστηματικές, μακροχρόνιες, περιόδους εναλλαγής μάθησης/ εκπαίδευσης στο χώρο εργασίας και σε έναν οργανισμό εκπαίδευσης ή κατάρτισης και οδηγεί στην απόκτηση αναγνωρισμένων προσόντων. Ο εργοδότης αναλαμβάνει την ευθύνη για το μέρος του προγράμματος που πραγματοποιείται στο χώρο εργασίας, ο μαθητευόμενος υπογράφει σύμβαση εργασίας και λαμβάνει αποζημίωση (μισθός).

Οι απόφοιτοι των ΓΕ.Λ., των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. μπορούν να εγγράφονται στα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.) (Υ.Α 5954/ ΦΕΚ 1807Β' 02/07/2014) τα οποία υπάγονται στη Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης (Γ.Γ.Δ.Β.Μ.). Τα Ι.Ε.Κ. έχουν σκοπό την παροχή υπηρεσιών αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης. Στους απόφοιτους των Ι.Ε.Κ. χορηγείται βεβαίωση επαγγελματικής κατάρτισης και πιστοποίηση επιπέδου 5 μετά από εξετάσεις. Η πιστοποίηση των προγραμμάτων σπουδών γίνεται από τον Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π.

Στη Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης εντάσσονται τα Κέντρα Δια Βίου Μάθησης και οι σχολές Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΕΚ). Σύμφωνα με τον νόμο 3879/2010 η «Δια βίου μάθηση» περιλαμβάνει όλες τις μορφές μαθησιακών δραστηριοτήτων στις οποίες συμμετέχει ο άνθρωπος, σε όλη τη διάρκεια της ζωής του. Οι μαθησιακές δραστηριότητες αποσκοπούν στην απόκτηση ή την ανάπτυξη γνώσεων δεξιοτήτων και ικανοτήτων και

συμβάλλουν στη διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης προσωπικότητας, στην επαγγελματική ένταξη, την εξέλιξη του ατόμου, στην κοινωνική συνοχή, στην ανάπτυξη της ικανότητας ενεργούς συμμετοχής στα κοινά και στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη. Η «Δια βίου μάθηση» μπορεί να ανήκει στην «τυπική εκπαίδευση» ή στην «μη τυπική εκπαίδευση». Τα ΚΔΒΜ λειτουργούν σε όλους τους Δήμους εντάσσονται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση 2014-2020» και στοχεύουν στην κάλυψη αναγκών όπως αυτές διατυπώνονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση ως «δεξιότητες κλειδιά», τις οποίες πρέπει να κατέχουν όλοι οι πολίτες. Το ενδιαφέρον των εκπαιδευόμενων εστιάζεται κυρίως στην εκμάθηση ξένων γλωσσών και πληροφορικής (Ιδρυμα Νεολαίας Και Διά Βίου Μάθησης, 2016).

Οι Επαγγελματικές σχολές (ΕΠΑ.Σ) Μαθητείας του ΟΑΕΔ ανήκουν στην τυπική Δευτεροβάθμια Επαγγελματική εκπαίδευση (ν.3475/06) και ιδρύθηκαν το 1952. Τα μαθήματα των σχολών αυτών είναι αποκλειστικά μαθήματα ειδικότητας .Η φοίτηση διαρκεί δύο(2) έτη. Κατά τη διάρκεια των σπουδών τους, οι μαθητές παρακολουθούν θεωρητικά και εργαστηριακά μαθήματα και παράλληλα εργάζονται σε χώρους εργασίας, ανάλογα με την ειδικότητά τους. Οι ΕΠΑ.Σ δεν χορηγούν απολυτήριο Λυκείου (ΟΑΕΔ, 2016).

Στο Υπουργείο Τουρισμού υπάγονται δυο (2) ανώτερες σχολές στη Ρόδο και στον Άγιο Νικόλαο Κρήτης, οκτώ (8) ΙΕΚ και οι Σχολές Ξεναγών. Ακόμη το Υπουργείο Τουρισμού λειτουργεί τμήματα μετεκπαίδευσης (ν.1077/1980) για τους εργαζόμενους στον τουριστικό τομέα, που διαθέτουν επαγγελματική εμπειρία. Το Υπουργείο Τουρισμού σε συνεργασία με τα Ελληνικά Πανεπιστήμια υλοποιούν προγράμματα κατάρτισης (διάρκειας 2 μηνών) για ξεναγούς. Τα προγράμματα αυτά απευθύνονται σε απόφοιτους τμημάτων του Πανεπιστημίου σχετικών με την Ιστορία (Υπουργείο Τουρισμού, 2018).

Το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων έχει υπό την εποπτεία του έξι επαγγελματικές σχολές (ΕΠΑ.Σ.), η φοίτηση είναι διετής και παρέχεται δωρεάν στέγαση στους σπουδαστές, Στις σχολές αυτές εγγράφονται οι μαθητές που προάγονται στη Β΄ Τάξη Γενικών ή Επαγγελματικών Λυκείων , Τ.Ε.Λ. καθώς και οι κάτοχοι πτυχίου ΤΕΛ, ΤΕΣ, ΕΠΑΣ ΤΕΕ (Α΄ ή Β΄ κύκλου) και των ισότιμων σχολών για την απόκτηση άλλης ειδικότητας, Οι σχολές αυτές βρίσκονται στα Ιωάννινα, Λάρισα, Καλαμπάκα, Κρήτη, Νεμέα και στο Μαρούσι (ΕΛΓΟ, 2014).

Στο Υπουργείο Υγείας υπάγεται η ΕΠΑ.Σ. βοηθών Νοσηλευτών, όπως είναι η σχολή διαιτούς φοιτήσεως «Ο Ευαγγελισμός». Η σχολή είναι δημόσια και η λειτουργία και το πρόγραμμα της καθορίζονται από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, στο πλαίσιο της Δευτεροβάθμιας Τεχνικής Εκπαίδευσης (Νοσοκομείο Ευαγγελισμός, 2017).

4.2 Η εξέλιξη της Ελληνικής εκπαιδευτικής πολιτικής στον τομέα της ΕΕΚ

4.2.1 Περίοδος της Τουρκοκρατίας

Κατά την διάρκεια της Τουρκοκρατίας Η Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση δεν υπήρχε με την μορφή που έχει σήμερα. Είχαν δημιουργηθεί μεγάλες ομάδες τεχνιτών της ίδιας ειδικότητας, οι οποίοι εργάζονταν όλοι μαζί, για αυτό ονομάστηκαν συντροφικές, ισνάφια ή συνάφια. Οι ομάδες αυτές εξελίχθηκαν σε μορφές οργανωμένων συντεχνιών, με άγραφους αρχικά και κατόπιν γραπτούς κανονισμούς. Ο αρχηγός της συντεχνίας ήταν ο Πρωτομάστορας. Κάθε μάστορας ή τεχνίτης αναλάμβανε να διδάξει 1-2 μαθητευομένους. Κάθε συντεχνία είχε κοινό ταμείο. Σε αυτό κατέθεταν ένα πόσο που εισέφερε κάθε νέο μέλος και τα χρηματικά πρόστιμα για την παραβίαση των κανονισμών. Για κάποια σοβαρά θέματα αποφάσιζε ο Πρωτομάστορας, τα σοβαρότερα θέματα που αφορούσαν τα επαγγελματικά και προσωπικά θέματα των μελών τους, τα συζητούσαν στις συνελεύσεις. Πολλές συντεχνίες παρείχαν κοινωφελές έργο, όπως η διάθεση χρημάτων για να σπουδάσουν τα Ελληνόπουλα (Ζάχαρης, 1981).

Στη νεότερη Ελλάδα, η εξέλιξη της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης μπορεί να διακριθεί σε δυο περιόδους. Στην περίοδο α) από την απελευθέρωσή της από τους Τούρκους ως τον δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και β) την περίοδο από τον δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο ως σήμερα.

4.2.2 Περίοδος 1828-1940

Μετά την απελευθέρωση της Ελλάδας, τον Ιανουάριο του 1828, η κατασκευή κτιρίων για στέγαση του λαού και των δημόσιων αρχών και υπηρεσιών ήταν αναγκαία και οι μάστοροι και οι πρωτομάστοροι ήταν λίγοι σε αριθμό και υστερούσαν σε τεχνικές γνώσεις. Ο Ιωάννης Καποδίστριας εντοπίζοντας την έλλειψη αυτή, ιδρύει το Εθνικό Οικοτροφείο στην Αίγινα (1828) που φιλοξενούσε ορφανά του πολέμου και παρείχε τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση, το πρώτο τεχνικό σχολείο. Την τεχνική εκπαίδευση παρείχαν εκπαιδευτικοί όπως οι φημισμένοι αρχιτέκτονες Σταμάτιος Κλεάνθης και ο Γερμανός Εδουάρδος Σάουμπερτ, οι οποίοι δίδασκαν την οικοδομική τέχνη. Η τέχνη αυτή ήταν ιδιαίτερα σημαντική για την ανοικοδόμηση της χώρας.

Το 1829 ιδρύθηκε από τον Καποδίστρια το Πρότυπο Αγροκήπιο στην Τίρυνθα Αργολίδος και η Μέση Στρατιωτική Τεχνική Σχολή στην Αίγινα. με διάρκεια φοίτησης τριών ετών. Το Πρότυπο Αγροκήπιο παρέχει στους μαθητές γνώσεις γεωπονικής, αργότερα το σχολείο αυτό μετονομάστηκε σε Γεωργικό σχολείο. Η Μέση Στρατιωτική Τεχνική Σχολή ιδρύεται με σκοπό την ανάληψη από τον στρατό της κατασκευής των πρώτων τεχνικών έργων. Το πρόγραμμα σπουδών της σχολής περιλάμβανε μαθήματα, που αφορούσαν στρατιωτικά θέματα και τεχνικά μαθήματα. Το 1834 η σχολή αναβαθμίστηκε σε Ανώτερη Στρατιωτική Σχολή των Ευελπίδων.

Τη περίοδο μετά τον θάνατο του Ιωάννη Καποδίστρια δημιουργήθηκαν επαγγελματικές και τεχνικές σχολές εκτός του τυπικού συστήματος εκπαίδευσης. Το εκπαιδευτικό σύστημα ακολουθεί το Βαυαρικό μοντέλο, σύμφωνα με το οποίο η γενική παιδεία διαχωρίζεται από την επαγγελματική εκπαίδευση. Το 1836 δημοσιεύτηκε βασιλικό διάταγμα για την ίδρυση στην Αθήνα σχολείου τεχνιτών. Το σχολείο λειτούργησε την επόμενη χρονιά και ονομάστηκε Βασιλικό Σχολείο των Τεχνών. Μέχρι το 1840 ήταν μια κυριακάτικη τεχνική σχολή που κατάρτιζε οικοδόμους, αρχιμάστορες. Η λειτουργία του ως κυριακάτικη τεχνική σχολή, ήταν πετυχημένη, εξαιτίας του μεγάλου αριθμού των μαθητών του. Το σχολείο αυτό το 1844 γίνεται ίδρυμα, η παράδοση των μαθημάτων γίνεται καθημερινά και χωρίζεται σε δυο τμήματα Βιομηχανικών τεχνών και καλών τεχνών. Το 1873 το σχολείο ονομάστηκε Μετσόβιο Πολυτεχνείο εξαιτίας της καταγωγής των Εθνικών Ευεργετών, με των οποίων τα χρήματα αγοράσθηκε ο κατάλληλος εξοπλισμός και ανεγέρθηκαν τα κτίρια στην Πατησίων. Το 1914

προάγεται σε σχολή Ανώτατης Εκπαίδευσης με διάρκεια φοίτησης τέσσερα χρόνια για τις σχολές Πολιτικών Μηχανικών, Μηχανολόγων, Αρχιτεκτόνων, Ηλεκτρολόγων και Τηλεγραφομηχανικών¹³. Με το νόμο 980 /1917 ιδρύθηκαν οι σχολές Χημικών Μηχανικών και Τοπογράφων Μηχανικών και γίνεται ισότιμο με το Πανεπιστήμιο.

Στον τομέα της υγείας ιδρύθηκε το 1875 η σχολή Αδελφών Νοσοκόμων «Βασίλισσα Όλγα» στο νοσοκομείο «Ευαγγελισμός». Το 1921 ιδρύθηκε η Σχολή Αδελφών Νοσοκόμων του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, το 1927 ιδρύθηκε η Σχολή Επισκεπτριών Αδελφών και Νοσοκομείου του Υπουργείου

Το 1894 ιδρύθηκε στον Πειραιά η ιδιωτική σχολή, ή ακαδημία Ρουσσοπούλου η οποία ονομάστηκε «Εμπορική και Βιομηχανική Ακαδημία» και μεταφέρθηκε το 1896 στην Αθήνα. Περιλάμβανε τρεις Σχολές τη Σχολή Χημικών Βιομηχάνων με τα τμήματα των Ζυμοτεχνών, Ελαιουργών και Ζωοτεχνών, την Εμπορική και Γεωργική σχολή. Αργότερα προστέθηκαν η Σιδηροδρομική και η Μεταλλευτική Σχολή.

Το 1903 ιδρύθηκαν οι Εμπορικές Σχολές, με διάρκεια φοίτησης τεσσάρων ετών στις σχολές αυτές φοιτούν οι κάτοχοι απολυτήριου Ελληνικού σχολείου ή ενδεικτικού της 3ης τάξης του Βαρβάκειου Λυκείου ύστερα από εξετάσεις εισαγωγής

Το 1926 ιδρύθηκε η Σιβιτανείδιος Σχολή Τεχνών και Επαγγελμάτων (χειροτεχνίας, βιομηχανίας, τεχνών και πρακτικών επαγγελμάτων) με σκοπό την παροχή μέσης και κατώτερης βιομηχανικής, τεχνικής επαγγελματικής γνώσης. Η ίδρυση της σχολής πραγματοποιήθηκε με δωρεά του Βασιλείου Σιβιτανίδη από την Αλεξάνδρεια. Η σχολή υπαγόταν στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας.

Το 1929 ιδρύθηκε η Χαροκόπειος Σχολή Οικιακής Οικονομίας στην Καλλιθέα με δωρεά του Παναγή Α Χαροκόπου. Το 1951 η Χαροκόπειος Σχολή Οικιακής Οικονομίας έγινε ανώτατη (Ζάχαρης, 1981).

Στον παρακάτω πίνακα αποτυπώνεται συνοπτικά η ιστορική εξέλιξη της επαγγελματικής εκπαίδευσης μέχρι το 1940 στην Ελλάδα.

¹³Στο βιβλίο του ο Ζάχαρης αναφέρει ακόμη ότι εκτός από τις ανώτατες Σχολές αυτές προσαρτήθηκαν στην σχολή των Πολιτικών Μηχανικών, τα σχολεία Εργοδοτών και των Γεωμετρών, στην σχολή των Μηχανολόγων, σχολείο Εργοδηγών Μηχανουργών και στη σχολή των Ηλεκτρολόγων και Τηλεγραφομηχανικών το σχολείο Τηλεγραφήτων. Η φοίτηση στα σχολεία ήταν διετής. Το 1941 οι σχολές των Εργοδηγών μετονομάσθηκαν σε σχολές Υπομηχανικών, οι σχολές αυτές γνωστές και ως Μικρό Πολυτεχνείο ήταν Ανώτερες σχολές.

- 1828 ίδρυση του πρώτου τεχνικού σχολείου οικοδομικής τέχνης από τον Ιωάννη Καποδίστρια στο οικοτροφείο στην Αίγινα
- 1829 ιδρύθηκε από τον Ιωάννη Καποδίστρια το Πρότυπο Αγροκήπιο στην Τίρυνθα Αργολίδος και η Μέση Στρατιωτική Τεχνική Σχολή για την κατασκευή των τεχνικών έργων.
- 1834 η Μέση Στρατιωτική Τεχνική Σχολή αναβαθμίστηκε σε Ανώτερη Στρατιωτική Σχολή των Ευελπίδων .
- Περίοδος της Βασιλεία του Όθωνα: το εκπαιδευτικό σύστημα ακολουθεί το Βαυαρικό μοντέλο η γενική εκπαίδευση διαχωρίζεται από την επαγγελματική
- 1837 ιδρύεται από τον Όθωνα το Πανεπιστήμιο
- 1867 ιδρύονται έξι ναυτιλιακά σχολεία από τον Υπουργό παιδείας Χριστόπουλο
- 1836 ίδρυση στην Αθήνα του Βασιλικού Σχολείου των Τεχνών, λειτούργησε ως το 1840 ως κυριακάτικη τεχνική σχολή που κατάρτιζε οικοδόμους, αρχιμάστορες, μετά γίνεται καθημερινό και το 1873 το σχολείο ονομάστηκε Μετσόβιο Πολυτεχνείο
- 1875 ιδρύεται η σχολή Αδελφών Νοσοκόμων «Βασίλισσα Όλγα» στο νοσοκομείο «Ευαγγελισμός».
- 1894 ιδρύθηκε στον Πειραιά η ιδιωτική σχολή ακαδημία Ρουσοπούλου η «Εμπορική και Βιομηχανική Ακαδημία
- 1914 με το νόμο 388 το ΕΜΠ προάγεται σε σχολή Ανώτατης Εκπαίδευσης με διάρκεια φοίτησης τέσσερα χρόνια για τις σχολές Πολιτικών Μηχανικών, Μηχανολόγων, Αρχιτεκτόνων, Ηλεκτρολόγων και Τηλεγραφομηχανικών.
- 1917 ιδρύθηκαν στο ΕΜΠ οι Ανώτατες σχολές των : Μηχανολόγων- Ηλεκτρολόγων , Χημικών Μηχανικών και Τοπογράφων Μηχανικών.
- 1921 ιδρύθηκε η Σχολή Αδελφών Νοσοκόμων του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού
- 1926 ιδρύθηκε η Σιβιτανείδιος Σχολή Τεχνών και Επαγγελμάτων
- 1927 ιδρύθηκε η Σχολή Επισκεπτριών Αδελφών και Νοσοκομείου
- 1929 ιδρύθηκε η Χαροκόπειος Σχολή Οικιακής Οικονομίας 1929. Η διάρκεια φοίτησης καθορίζεται σε δύο ή τρία χρόνια.

4.2.3 Περίοδος 1940 έως σήμερα

Η μεγαλύτερη ανάπτυξη της επαγγελματικής εκπαίδευσης ξεκίνησε μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο. Στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης ο πόλεμος άφησε πίσω του ερείπια και καταστροφές. Με την λήξη του πολέμου τη θέση των ερειπίων έπρεπε να καταλάβουν νέα κτίρια. Η ανέγερση των νέων κτιρίων απαιτούσε ειδικευμένο τεχνικό προσωπικό, το οποίο έπρεπε να εκπαιδευτεί. Ενώ οι άλλες χώρες ξεκίνησαν την ανοικοδόμηση, στην Ελλάδα ο εμφύλιος πόλεμος την καθυστέρησε για πέντε περίπου χρόνια.

Το 1955 η μελέτη θεμάτων της εκπαίδευσης και ειδικότερα των θεμάτων της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης ξεκίνησε με την ίδρυση μιας ειδικής υπηρεσίας στο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (Ν.Δ. 3439/1955) με την ονομασία «Υπηρεσία μελετών και συντονισμού της Διοικήσεως της Γενικής και Επαγγελματικής εκπαίδευσης». Βασική διαπίστωση της ήταν η έλλειψη Δημόσιας Τεχνικής Εκπαίδευσης και συντονισμού των Υπουργείων, στα οποία είχαν υπαχθεί οι ιδιωτικές τεχνικές σχολές. Αποτέλεσμα των μελετών και των προτάσεων της επιτροπής είναι τα νομοθετήματα του 1959, τα οποία αποτελούν ορόσημο στην ιστορία της Τεχνικής Επαγγελματικής εκπαίδευσης (Ζάχαρης, 1981).

Οι διατάξεις αφορούσαν

- την ίδρυση των Σχολών Υπομηχανικών Αθηνών και Θεσσαλονίκης
- την ίδρυση των πρώτων έξι δημοσίων Τεχνικών Σχολών Εργοδηγών –Μέσων τεχνικών σχολών
- την ίδρυση της σχολής Εκπαιδευτικών Λειτουργών Επαγγελματικής και Τεχνικής Εκπαίδευσης (ΣΕΛΕΤΕ)
- την ίδρυση του Ζανείου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος
- την σύσταση της Γενικής Διεύθυνσης Επαγγελματικής Εκπαίδευσης
- τη θέσπιση δυνατότητας ιδρύσεως στα Γυμνάσια και στις τρεις τελευταίες τάξεις εκτός από τα τμήματα της κλασσικής και πρακτικής κατεύθυνσης και τμήματα τεχνικής, αγροτικής, οικονομικής, ναυτικής, ξένων γλωσσών και οικιακής οικονομίας
- την σύσταση της θέσεως Γενικού Επιθεωρητού Τεχνικής Εκπαίδευσης για την επιθεώρηση των δημόσιων, τεχνικών και επαγγελματικών σχολών

- την σύσταση Εθνικού Συμβουλίου Εκπαίδευσης με συμμετοχή εκπροσώπων του τεχνικού επιμελητηρίου, της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών, Γεωπόνων, Οργανώσεων των παραγωγικών τάξεων, των Ιδιοκτητών Εκπαιδευτηρίων Γενικής και Επαγγελματικής εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών και των γονέων κηδεμόνων.

Το 1970 για την ανάπτυξη και ενίσχυση της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης(ΤΕΕ) εκδόθηκαν τέσσερα νομοθετικά διατάγματα. Σύμφωνα με το Ν.Δ.580/12.6.1970 οι Τεχνικές και οι Επαγγελματικές σχολές διακρίνονται σε κατώτερες και μέσες. Το νομοθετικό αυτό διάταγμα θεσπίζει μεγάλο αριθμό θέσεων μόνιμου διδακτικού, διοικητικού και άλλης φύσεως προσωπικού. Με τον τρόπο αυτό η ΤΕΕ καθιερώνεται σαν μια αυτόνομη και ανεξάρτητη μορφή εκπαίδευσης. Με την έκδοση του Διατάγματος ιδρύθηκαν αρκετές σχολές κατώτερης και μέσης τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης σε όλη τη χώρα, οι οποίες επανδρώθηκαν με μόνιμο προσωπικό¹⁴ (Ζάχαρης, 1981).

Το 1976 καταργούνται οι Κατώτερες Επαγγελματικές και Τεχνικές Σχολές και δημιουργούνται Τεχνικά και Επαγγελματικά Σχολεία στα οποία εισάγονται απόφοιτοι των Γυμνασίων, οι οποίοι έχουν παρακολουθήσει υποχρεωτική 9ετή εκπαίδευση. Στόχο αποτέλεσε η σημαντική άνοδος του επιπέδου της επαγγελματικής εκπαίδευσης, ώστε τα προσόντα των αποφοίτων να ανταποκρίνονται στις μελλοντικές οικονομικές και κοινωνικές ανάγκες. Για τα επαγγέλματα που εμφανίζουν μεγαλύτερες απαιτήσεις, δημιουργείται το Τεχνικό Λύκειο, στο οποίο η εισαγωγή γίνεται ύστερα από εξετάσεις, το οποίο είναι ισότιμο με το Λύκειο Γενικής Κατεύθυνσης και δίνει την δυνατότητα για τη συνέχιση των σπουδών στην Ανώτερη Εκπαίδευση και μετά την αποφοίτηση από αυτήν στην Ανώτατη. Ακόμη δίνεται η δυνατότητα στους απόφοιτους των Τεχνικών και Επαγγελματικών Σχολών να συνεχίσουν τις σπουδές τους στα Επαγγελματικά και Τεχνικά Λύκεια. Επιπλέον ορίζεται ότι η Ανωτέρα Επαγγελματική Εκπαίδευση αποτελεί την τρίτη βαθμίδα της Επαγγελματικής και Τεχνικής Εκπαίδευσης και καθορίζει την έννοια των Κέντρων Ανωτέρας Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (Κ.Α.Τ.Ε.Ε.) (Μπουζάκης, 2002).

¹⁴ Στα προσόντα του διδακτικού προσωπικού αναφέρεται το πτυχίο της ΣΕΛΕΤΕ ή πτυχίο συναφών σπουδών του εξωτερικού. Κατά την πρώτη εφαρμογή του διατάγματος ήταν επόμενο να μην υπάρχει αρκετός αριθμός πτυχιούχων σε όλες τις ειδικότητες για αυτό θεσπίστηκε η δυνατότητα διορισμού ατόμων που είχαν όλα τα προσόντα εκτός του πτυχίου της ΣΕΛΕΤΕ με την υποχρέωση να εκπαιδευτούν στη ΣΕΛΕΤΕ σε τρία χρόνια.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στην ομιλία του υφυπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Β.Κοντογιαννόπουλου το 1977 στη Βουλή αναφέρονται τα παρακάτω:

«.....Οι τεχνικοοικονομικές εξελίξεις πού σημειώθηκαν κυρίως μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο προκάλεσαν σημαντικές και αποφασιστικές αλλαγές στην κοινωνική και οικονομική ζωή των λαών και τόνισαν ακόμη περισσότερο την ανάγκη αλλαγής στο εκπαιδευτικό σύστημα. Οι στόχοι της οικονομικής αναπτύξεως πού τέθηκαν από όλες τις χώρες έκαναν αναγκαία τη μεταβολή του ρόλου της Παιδείας». Στη συνέχεια παρουσιάζοντας στατιστικά στοιχεία για το σχ.έτος 1973-1974, 639.000 παιδιά παρακολουθούσαν μαθήματα σε σχολικές μονάδες μετά το δημοτικό. Απο αυτά, 504.000 ή ποσοστό 78% φοιτούσαν σε εξατάξια γυμνάσια και μόνο 135.000, δηλαδή ποσοστό 22%, στις Κατώτερες και Μέσες Τεχνικές και Επαγγελματικές Σχολές. Τα αντίστοιχα ποσοστά σε διάφορες χώρες, ήσαν, σύμφωνα με την επετηρίδα της Unesco τού 1974, τα ακόλουθα:

ΧΩΡΕΣ	ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ (%)	ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕΣΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ (%)
Αλβανία	53	46
Βουλγαρία	23	77
Τουρκία	83	17
Ισπανία	56	44
Ιταλία	56	44
Γαλλία	57	43
Ιαπωνία	66	34
ΕΣΣΔ	54	46
Βέλγιο	31	69
Δ. Γερμανία	28	72
Α. Γερμανία	12,5	87,5
Πορτογαλία	51	40
Ελλάδα	78	22

Πηγή: Unesco(1974):Ποσοστά μαθητών στη γενική και στην ΤΕΕ

Στη συνέχεια της ομιλίας του αναφέρθηκε στις επιπτώσεις της περιορισμένης επιλογής της ΤΕΕ, σημειώνοντας ότι προκαλούσε ένα τεράστιο κενό μεταξύ της βαθμίδας του ανειδίκευτου προσωπικού και της βαθμίδας του επιστημονικού προσωπικού καθώς και ότι προκαλούσε υπερπαραγωγή απολυτηριούχων Γυμνασίου, οι οποίοι χωρίς καμιά επαγγελματική ειδίκευση, συνωθούνταν στις πύλες των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και δημιουργούσαν υπερπροσφορά στην αγορά εργασίας, με αντίστοιχη πτώση των προσφερόμενων μισθών. Τονίστηκε επίσης ότι η εδραίωση της ΤΕΕ αποτελεί για την Ελλάδα αναγκαία και βασική προϋπόθεση για τη μελλοντική της πορεία και ανάπτυξη και κυρίως με την προοπτική της ένταξης της Ελλάδας στην Ε.Ο.Κ (Μπουζάκης, 2002).

Στον λόγο του Β.Κοντογιαννόπουλου διακρίνεται α) η διαχρονικότητα της παραδοχής της σημαντικότητας της ΤΕΕ για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας β) η διαχρονική προτίμηση των μαθητών στην γενική κλασική εκπαίδευση γ) η υπερπαραγωγή ατόμων χωρίς επαγγελματική ειδίκευση. Ακόμη παρατηρείται, σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της Unesco για το έτος 1977, ότι στις ανεπτυγμένες Δυτικές και στις πρώην Ανατολικές χώρες, το ποσοστό της τεχνικής εκπαίδευσης είναι κοντά στο ποσοστό της γενικής, με την Ελλάδα και την Τουρκία να καταγράφουν το μικρότερο ποσοστό μαθητών στην ΤΕΕ, κάτω του 30%.

Το 1977 με το νόμο «Περί οργανώσεως και διοικήσεως της Μέσης και Ανωτέρας Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης» η ΤΕΕ διακρίνεται σε Μέση και Ανώτερη. Την Μέση παρέχουν οι Τεχνικές και Επαγγελματικές σχολές και τα Τεχνικά Επαγγελματικά Λύκεια(ΤΕΛ). Την ανώτερη ΤΕΕ παρέχουν οι Ανώτερες Τεχνικές Επαγγελματικής σχολές. Στα άρθρα του νόμου ορίζεται το πλαίσιο λειτουργίας τους (Μπουζάκης, 2002).

Με το νόμο Ν. 1404/83 (ΦΕΚ 173/τ.Α./24-11-1983) ιδρύονται τα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Τ.Ε.Ι.) τα οποία ανήκουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Τα Τ.Ε.Ι. διακρίνονται ως προς το ρόλο και την κατεύθυνση των ίδιων και των αποφοίτων τους και ως προς το περιεχόμενο και τους τίτλους σπουδών, από τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Ε.Ι.). Έχουν σαν κύρια αποστολή να παρέχουν θεωρητική και πρακτική εκπαίδευση, επαρκή για την εφαρμογή επιστημονικών, τεχνολογικών, καλλιτεχνικών ή άλλων γνώσεων και δεξιοτήτων στο επάγγελμα.

Το 1985 με τον νόμο 1566/85 «Δομή και λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις» ιδρύεται το Ενιαίο Πολυκλαδικό Λύκειο

για να γεφυρώσει το χάσμα ανάμεσα στο Γενικό και Τεχνικό σχολείο, για να συνδέσει τη θεωρία με την πράξη. Έτσι υπάρχουν τρεις τύποι Λυκείων, το Γενικό , το Τεχνικό – Επαγγελματικό και το Ενιαίο Πολυκλαδικό Λύκειο. Το Τεχνικό –Επαγγελματικό Λύκειο επιδιώκει να μεταδώσει στους μαθητές τις τεχνικές και επαγγελματικές γνώσεις ώστε να αποκτήσουν και αναπτύξουν τις δεξιότητες τους και να ανταποκριθούν με επιτυχία στην άσκηση ενός επαγγέλματος. Στο Ενιαίο Πολυκλαδικό Λύκειο επιτυγχάνεται η σύνδεση της γενικής με την τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση και δίνεται η ευκαιρία στο μαθητή να αναπτύξει της ικανότητες του, να συνδέσει τη θεωρία με την πράξη, τη χειρωνακτική με την διανοητική εργασία. Με τον τρόπο αυτό παρέχεται μια ολοκληρωμένη ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου. Το σχολείο αυτό δημιουργήθηκε για να συμβάλει στην επίλυση χρόνιων κοινωνικών και εκπαιδευτικών προβλημάτων, όπως είναι η συσσώρευση χιλιάδων υποψηφίων για μια θέση στα ΑΕΙ, η έλλειψη επαγγελματικής κατάρτισης, η ανισόρροπη κατανομή των μαθητών μεταξύ του Γενικού και Τεχνικού Επαγγελματικού Λυκείου. Σύμφωνα με τον νόμο οι τρεις τύποι Λυκείου είναι ισότιμοι. Τα Επαγγελματικά Λύκεια και Σχολές συνδέονται με τα νομαρχικά συμβούλια, τα οποία μπορούν να προτείνουν νέους τομείς, ή ειδικότητες. Συγκροτούνται τα σχολικά εργαστηριακά κέντρα (Σ.Ε.Κ) τα οποία θα εξυπηρετούν τις ανάγκες για πρακτική εργαστηριακή άσκηση των μαθητών των Τεχνικών Επαγγελματικών Λυκείων, Ενιαίων Πολυκλαδικών Λυκείων και των Τεχνικών Επαγγελματικών Σχολών Η ρύθμιση αυτή συμβάλλει στην καλύτερη οργάνωση και λειτουργία των Τεχνικών Επαγγελματικών Λυκείων και Σχολών και στην βελτίωση της εκπαίδευσης των μαθητών (Μπουζάκης, 2002).

Με τον νόμο 2009/1992 καθιερώνεται το Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης το οποίο παρακολουθεί την οικονομική και κοινωνική κατάσταση της χώρας, τις επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις, συνεργάζεται με κοινωνικούς εταίρους δημόσιους ή ιδιωτικούς, ελληνικούς και διεθνείς και έχει σαν σκοπό α) την οργάνωση, ανάπτυξη και την παροχή επαγγελματικής κατάρτισης, β) την τυπική πιστοποίηση της επαγγελματικής κατάρτισης γ) την εναρμόνισή της με το εκπαιδευτικό σύστημα δ) την εκτέλεση εθνικών και κοινοτικών προγραμμάτων. Ακόμη με τον ίδιο νόμο ιδρύεται ο Οργανισμός Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ο.Ε.Ε.Κ.) και έχει σαν σκοπό α)

την οργάνωση και λειτουργία των δημοσίων Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.) β) την εποπτεία των ιδιωτικών Ι.Ε.Κ. γ) την πραγματοποίηση των στόχων του Εθνικού Συστήματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης.

Με το νόμο 2640/1998 η τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση παρέχεται στα Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια (Τ.Ε.Ε.) Τα Τ.Ε.Ε. ανήκουν στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και σε αυτά εισάγονται χωρίς εξετάσεις οι κάτοχοι απολυτηρίου Γυμνασίου ή άλλου ισότιμου πτυχίου της αλλοδαπής. Οι σπουδές στα Τ.Ε.Ε. διαρκούν τρία χρόνια και χωρίζονται σε δυο κύκλους Α' και Β'. Οι οποίοι περιλαμβάνουν επιμέρους τομείς και ειδικότητες. Ο Α' κύκλος σπουδών διαρκεί δύο (2) έτη, ενώ ο Β' κύκλος σπουδών διαρκεί ένα (1) έτος. Στους μαθητές μετά την αποφοίτησή τους από τον Α' κύκλο αποδίδεται κατόπιν εξετάσεων πτυχίο επιπέδου 2. Στους μαθητές που αποφοίτησαν από το δεύτερο κύκλο χορηγείται κατόπιν εξετάσεως πτυχίο επιπέδου 3. Οι απόφοιτοι λαμβάνουν άδεια ασκήσεως επαγγέλματος, εγγράφονται κατά προτεραιότητα στα ΙΕΚ και εφόσον συμπληρώσουν δεκαοκτάμηνη επαγγελματική εμπειρία εισάγονται στα ΤΕΙ κατόπιν εξετάσεως σε μαθήματα που ορίζουν τα ίδια τα ΤΕΙ¹⁵. Για την πρακτική άσκηση των μαθητών των ΤΕΕ και των εκπαιδευόμενων των ΙΕΚ χρησιμοποιούνται τα Σχολικά Εργαστηριακά Κέντρα (ΣΕΚ) (Μπουζάκης, 2002).

Με το νόμο 3475/2006 καταργούνται τα ΤΕΕ και στη θέση τους δημιουργούνται τα Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑ.Λ.) και οι Επαγγελματικές σχολές (ΕΠΑ.Σ.).

- Η φοίτηση στα ΕΠΑ.Λ είναι τριετής και στους αποφοίτους χορηγείται απολυτήριο Επαγγελματικού Λυκείου και πτυχίο ειδικότητας. Τα απολυτήρια των ΕΠΑ.Λ. είναι ισότιμα με τα απολυτήρια των Γενικών Λυκείων. Οι απόφοιτοι των ΕΠΑ.Λ. έχουν δικαίωμα α) να λάβουν άδεια ασκήσεως επαγγέλματος σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις β) να συνεχίσουν τις σπουδές τους στα τμήματα και τις σχολές των Ανωτέρων και Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων μέσω ειδικών πανελληνίων εξετάσεων γ) να

¹⁵ Οι ιδιωτικές τεχνικές επαγγελματικές σχολές (Τ.Ε.Σ.) μετατρέπονται σε ΤΕΕ Α' κύκλου. Οι ιδιοκτήτες των ιδιωτικών Τεχνικών Λυκείων (Τ.Ε.Λ.) μπορούν κάτω από κάποιος όρους και προϋποθέσεις να αποκτήσουν άδεια λειτουργίας ιδιωτικών Τ.Ε.Ε..

εγγράφονται στα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.) και κατά προτεραιότητα σε τμήματα αντίστοιχης ή συναφούς ειδικότητας με την ειδικότητα του πτυχίου τους.

- Η φοίτηση στις ΕΠΑ.Σ. είναι διετής και περιλαμβάνει τις τάξεις Α΄ και Β΄ οι οποίες οργανώνονται σε τμήματα ειδικότητας. Αν εφαρμόζονται προγράμματα άσκησης στο επάγγελμα ή προγράμματα μαθητείας η φοίτηση μπορεί να επιμηκυνθεί ένα έτος ακόμη. Στους αποφοίτους των ΕΠΑ.Σ. χορηγείται πτυχίο επιπέδου 3 της περ. γ΄ της παρ.1 του άρθρου 6 του ν.2009/1992 το οποίο τους παρέχει τη δυνατότητα να εγγράφονται στα Ι.Ε.Κ.. Τα επαγγελματικά δικαιώματα των αποφοίτων των ΕΠΑ.Σ. καθορίζονται από τις διατάξεις της παρ.3 του άρθρου 6 του ν.2009/1992. Τα υφιστάμενα Σχολικά Εργαστηριακά Κέντρα (Σ.Ε.Κ.) λειτουργούν για την πρακτική εργαστηριακή άσκηση των αμαθητών των ΕΠΑ.Λ των ΕΠΑ.Σ. και των Ι.Ε.Κ. Οι ΕΠΑ.Σ του Υπουργείου Παιδείας καταργήθηκαν (ν. 4283- ΦΕΚ 189 Α΄10-09-2014).

Στο νόμο 4386/2016 ορίζεται ότι η επαγγελματική εκπαίδευση παρέχεται από το ΕΠΑ.Λ. ημερήσιο και εσπερινό. Το Επαγγελματικό Λύκειο αποκτά τη μορφή που έχει σήμερα. Παρατείνεται η λειτουργία των ΕΠΑ.Σ Μαθητείας ΟΑΕΔ του νόμου 3475/2006 μέχρι το σχολικό έτος 2020-2021. Στη Β΄ τάξη του Επαγγελματικού Λυκείου δημιουργούνται τομείς σπουδών, οι οποίοι διαχωρίζονται σε ειδικότητες στην Γ΄ τάξη. Ορίζεται η οργάνωση και η λειτουργία του Μεταλυκειακού έτους τάξη μαθητείας.

Στον παρακάτω πίνακα αποτυπώνονται οι νομοθετικές πρωτοβουλίες της Ελλάδας στον τομέα της ΕΕΚ από το 1940 έως σήμερα

- 1955 ίδρυση της «Υπηρεσίας μελετών και συντονισμού της Διοικήσεως της Γενικής και Επαγγελματικής εκπαίδευσης»
- 1959 α) ίδρυση των Σχολών Υπομηχανικών, Τεχνικών Σχολών Εργοδηγών –Μέσων τεχνικών σχολών, της ΣΕΛΕΤΕ, Ζανείου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος, της Γενικής Διεύθυνσης Επαγγελματικής Εκπαίδευσης β) τη θέσπιση δυνατότητας ιδρύσεως στα Γυμνάσια τμημάτων τεχνικής, αγροτικής, οικονομικής, ναυτικής, ξένων γλωσσών και οικιακής οικονομίας γ) Σύσταση της θέσεως Γενικού Επιθεωρητού Τεχνικής Εκπαίδευσης δ) Σύσταση Εθνικού Συμβουλίου Εκπαίδευσης
- 1970. Ίδρυση σχολών κατώτερης και μέσης τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης σε όλη τη χώρα.
- 1976 καταργούνται οι Κατώτερες Επαγγελματικές και Τεχνικές Σχολές και δημιουργούνται Τεχνικά και Επαγγελματικά Σχολεία, δημιουργείται το Τεχνικό Λύκειο
- 1977 η Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευσης διακρίνεται σε Μέση και Ανώτερη. Την Μέση παρέχουν οι Τεχνικές και Επαγγελματικές σχολές και τα Τεχνικά Επαγγελματικά Λύκεια.
- 1983 ιδρύονται τα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα τα οποία ανήκουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.
- 1985 ιδρύεται το Ενιαίο Πολυκλαδικό Λύκειο Τρεις τύποι Λυκείων, το Γενικό Λύκειο, το Τεχνικό–Επαγγελματικό Λύκειο και το Ενιαίο Πολυκλαδικό Λύκειο.και τα σχολικά εργαστηριακά κέντρα (Σ.Ε.Κ)
- 1992 καθιερώνεται το Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης ιδρύεται ο Οργανισμός Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ο.Ε.Ε.Κ.)
- 1998 ιδρύονται τα Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια (Τ.Ε.Ε.)
- 2006 τα ΤΕΕ μετατρέπονται σε ΕΠΑ.Λ. και ΕΠΑ.Σ.
- 2016 η επαγγελματική εκπαίδευση παρέχεται από το ΕΠΑ.Λ. ημερήσιο και εσπερινό. Το Επαγγελματικό Λύκειο προσφέρει δυο κύκλους σπουδών α) το «Δευτεροβάθμιο Κύκλο Σπουδών» που ανήκει στο τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα και β) το «Μεταλυκειακό έτος τάξη μαθητείας» που αποτελεί το «Μεταδευτεροβάθμιο Κύκλο Σπουδών»

4.3 Εκσυγχρονισμός της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης

Στην σύγχρονη κοινωνία της παγκοσμιοποίησης, της τεχνολογικής εξέλιξης και της ψηφιοποίησης η ΕΕΚ πρέπει να εκσυγχρονισθεί, να επεκταθεί στις υψηλότερες βαθμίδες, να απευθυνθεί και σε ενήλικες, να παρέχει περισσότερες ευκαιρίες μάθησης και δομές απήχηση στους εργαζόμενους όλων των ηλικιών. Με βάση την προσέγγιση αυτή ο ρόλος της ΕΕΚ πρέπει να επεκταθεί και να καλύψει τις όλο και μεταβαλλόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας (Cedefop, 2018).

4.3.1 Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την αναβάθμιση της ΕΕΚ και της μαθητείας

Το 2016 το Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων αναγνωρίζοντας τον επαγγελματικό και κοινωνικό ρόλο της ΕΕΚ, δημοσίευσε το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την αναβάθμιση της ΕΕΚ και της μαθητείας. Ο επαγγελματικός ρόλος της ΕΕΚ αφορά την προετοιμασία των ατόμων για την εισαγωγή τους στο επάγγελμα και ο κοινωνικός ρόλος της αφορά την προετοιμασία των αποφοίτων για την ζωή. Το Εθνικό Στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕΚ και της μαθητείας, στηρίζεται στην ανάλυση της πραγματικότητας και στον προσδιορισμό των πραγματικών αναγκών της οικονομίας. (ΥΠΠΕΘ, 2016)

Τα χαρακτηριστικά του πλαισίου αυτού είναι:

- Η ολιστική προσέγγιση με την προώθηση ενός οράματος βελτίωσης της ελκυστικότητας της ΕΕΚ.
- Σταδιακή εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων έτσι ώστε να επιτευχθεί η ομαλή προσαρμογή, αποδοχή και ενεργό συμμετοχή των εκπαιδευτικών και μαθητών.
- Ευέλικτη και ολοκληρωμένη δομή διακυβέρνησης με δημοκρατική προσέγγιση και παραχώρηση αυτονομίας στις εκπαιδευτικές δομές.

Το όραμα πάνω στο οποίο βασίστηκε το Στρατηγικό πλαίσιο, αποτελείται από τρεις άξονες:

1. Αναγνώριση και ενίσχυση του κοινωνικού ρόλου της ΕΕΚ με βασικούς στόχους την
 - Καταπολέμηση των κοινωνικών ανισοτήτων.
 - Ενίσχυση των βασικών ικανοτήτων των μαθητών και σπουδαστών των ΕΕΚ.
 - Παροχή ίσων ευκαιριών ανάπτυξης και εξέλιξης.

- Μείωση του ποσοστού μαθητικής διαρροής.
 - Υιοθέτηση ασφαλούς και ρεαλιστικού οράματος το οποίο να διασφαλίζει την ενεργό συμμετοχή καθηγητών , μαθητών.
 - Δημιουργία ευκαιριών συλλογικής και ατομικής βελτίωσης εκπαιδευτικών/εκπαιδευτών, μαθητών / μαθητευομένων.
2. Αναβάθμιση του εργασιακού ρόλου της ΕΕΚ με βασικούς στόχους την :
- Προετοιμασία των μαθητών/ μαθητευόμενων με επαγγελματική συνείδηση και οριζόντιες δεξιότητες στις οποίες θα στηριχθούν οι επιχειρήσεις.
 - Προσαρμογή στις ανάγκες της Ελληνικής κοινωνίας και οικονομίας.
 - Άμβλυση των αδυναμιών του μοντέλου παραγωγικής ανάπτυξης.
 - Εξασφάλιση ικανών προσόντων για την ομαλή εργασιακή τους ένταξη.
3. Σύνδεση της ΕΕΚ με το συνολικό αναπτυξιακό σχεδιασμό της χώρας. Βασικοί στόχοι του άξονα αυτού είναι:
- Τεχνολογική και οργανωτική αναβάθμιση επιχειρήσεων/ οργανισμών.
 - Εξειδίκευση σε προϊόντα και υπηρεσίες τεχνολογιών αιχμής.
 - Αύξηση της απασχόλησης.
 - Ενίσχυση της νησιωτικότητας.
 - Προσανατολισμός των γνώσεων σε ορισμένους τομείς για αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων της ελληνικής οικονομίας.

Για την εφαρμογή του Στρατηγικού πλαισίου έχουν οριστεί 10 Στρατηγικές Κατευθύνσεις,

1. Διακυβέρνηση Συστημάτων ΕΕΚ και Υιοθέτηση Συστήματος Παρακολούθησης της Υλοποίησης της Στρατηγικής ΕΕΚ.
2. Ανάδειξη και ενίσχυση του κοινωνικού ρόλου της ΕΕΚ με ενδεικτική δράση το πρόγραμμα Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑΛ.
3. Αναβάθμιση και διεύρυνση του θεσμού της Μαθητείας.
4. Ενίσχυση της Διασύνδεσης της ΕΕΚ με την αγορά εργασίας και την κοινωνία με ενδεικτικές δράσεις
 - την Λειτουργία Μηχανισμού Διάγνωσης Αναγκών Αγοράς Εργασίας και διασύνδεσης του με την ΕΕΚ.

- τον σχεδιασμό και υλοποίηση projects στους εργασιακούς χώρους κατά την υλοποίηση της μαθητείας.
 - τον σχεδιασμό και εισαγωγή στα εργαστηριακά μαθήματα όλων των τάξεων της ΕΕΚ επαγγελματικών δραστηριοτήτων.
5. Αναβάθμιση της ποιότητας της ΕΕΚ, με την επικαιροποίηση του ΕΠΕΠ, την αναδιαμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών των ΕΠΑΛ και των ΙΕΚ, την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και την θεσμοθέτηση πλαισίου λειτουργίας των ΚΔΒΜ .
 6. Ενίσχυση της Αποτελεσματικότητας της ΕΕΚ, με ενδεικτική δράση την υλοποίηση συστήματος παρακολούθησης της μετάβασης των αποφοίτων της ΕΕΚ στην αγορά εργασίας.
 7. Ενίσχυση της Διαπερατότητας και Διασυνοριακής Κινητικότητας της ΕΕΚ.
 8. Ενίσχυση της Ελκυστικότητας της ΕΕΚ σε επίπεδο εθνικό, επιχειρήσεων και εκπαιδευτικών φορέων, καθώς και σε επίπεδο ατόμων και οργανώσεων της Κοινωνίας των πολιτών.
 9. Ενίσχυση Υψηλού Επιπέδου με ενδεικτικές δράσεις:
 - Δημιουργία συμπράξεων ΑΕΙ και εκπαιδευτικών δομών ΕΕΚ.
 - Επέκταση βραβείων καινοτομίας στην ΕΕΚ.
 10. Διασφάλιση –Βέλτιστη αξιοποίηση υποδομών στις δημόσιες δομές της ΕΕΚ.

4.3.2 Συνοπτική παρουσίαση Μεταρρυθμίσεων που πραγματοποιήθηκαν

Σε κάθε Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα, ιδρύεται Κέντρο Επιμόρφωσης και Δια Βίου μάθησης (ΚΕΔΙΒΙΜ). Το ΚΕΔΙΒΙΜ αποτελεί μονάδα του Ιδρύματος που εξασφαλίζει το συντονισμό και τη διεπιστημονική συνεργασία στην ανάπτυξη προγραμμάτων επιμόρφωσης, συνεχιζόμενης εκπαίδευσης, κατάρτισης και εν γένει δια βίου μάθησης. Τα εκπαιδευτικά ή επιμορφωτικά προγράμματα μπορεί να υλοποιούνται και σε συνεργασία με ΑΕΙ ή ερευνητικά κέντρα της ημεδαπής, καθώς και αναγνωρισμένα ως ομοταγή ιδρύματα της αλλοδαπής. (Νόμος 4485/2017 «Οργάνωση και λειτουργία της ανώτατης εκπαίδευσης, ρυθμίσεις για την έρευνα και άλλες διατάξεις»).

Για την υλοποίηση και παρακολούθηση του εθνικού στρατηγικού πλαισίου έχουν θεσπιστεί τρεις φορείς:

- Το Εθνικό Συμβούλιο Εκπαίδευσης και Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού (ΕΣΕΚΑΑΔ), το οποίο αποτελεί γνωμοδοτικό όργανο προς τον Υπουργό Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων. Σκοπός του ΕΣΕΚΑΑΔ είναι η παροχή συμβουλών και η επιστημονική καθοδήγηση, για θέματα που αφορούν το σχεδιασμό της εκπαιδευτικής πολιτικής στο πλαίσιο της προώθησης της γνώσης, της βιώσιμης ανάπτυξης, της αξιοποίησης των ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, με απώτερο στόχο τη σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας και την απασχόληση. Αποτελείται από είκοσι δύο (22) μέλη, έχει τριετή θητεία και στις συνεδριάσεις του μπορεί να καλεί διάφορους εμπειρογνώμονες, υπηρεσιακούς παράγοντες, καθώς και αρμόδιους φορείς για παροχή πρόσθετων πληροφοριών, γνωμοδοτήσεων ή εισηγήσεων σχετικών με τα υπό συζήτηση θέματα (ΦΕΚ 17 Ν.4452, 2017).
- Η Εθνική Επιτροπή Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, με σκοπό τον συντονισμό και την παρακολούθηση της εφαρμογής των δράσεων διακυβέρνησης καθώς και τις πρωτοβουλίες για την αναβάθμιση της ΕΕΚ και της μαθητείας. Επιπρόσθετα εισηγείται στον Υπουργό Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων και στον Υπουργό Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης για μείζονος σημασίας θέματα της αρμοδιότητάς τους, που σχετίζονται με την εφαρμογή των δράσεων του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου για την αναβάθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και της Μαθητείας (Ν.4485, 2017).
- Η Τεχνική Επιτροπή Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, με σκοπό την υποστήριξη του έργου της Εθνικής Επιτροπής Ε.Ε.Κ. και ειδικότερα:
 - παρακολουθεί την εφαρμογή του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου για την αναβάθμιση της ΕΕΚ και της μαθητείας,
 - συντονίζει τις επιμέρους δράσεις για την ανάπτυξη της μαθητείας και για την ανάπτυξη και αναβάθμιση της Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης,
 - ελέγχει για την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί,

- ο εισηγείται στην Εθνική Επιτροπή Ε.Ε.Κ. σχετικά με τις ειδικότητες και τα επαγγελματικά περιγράμματα που αντιστοιχούν σε αυτές.

Η Τεχνική Επιτροπή Ε.Ε.Κ., για την υλοποίηση των αρμοδιοτήτων της και για τον σχεδιασμό προγραμμάτων σπουδών, που θα ανταποκρίνονται στις σύγχρονες ανάγκες της αγοράς εργασίας:

- λαμβάνει υπόψη τις προτεραιότητες που έχουν τεθεί σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο
- μελετά τις εισηγήσεις των Περιφερειακών Επιτροπών Ε.Ε.Κ., των Συμπράξεων για τη Μαθητεία και των των κοινωνικών εταίρων
- λαμβάνει υπόψη τις εκροές του Μηχανισμού Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας
- μπορεί να καλεί στις συνεδριάσεις της, ανάλογα με την εκάστοτε θεματική ενότητα, εκπρόσωπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) που εισηγείται για θέματα της αρμοδιότητάς του (Ν.4485, 2017)

Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα αναγνωρίζοντας τον επιτυχημένο θεσμό της μαθητείας όπως εφαρμόζεται σε όλη την ΕΕ, εκσυγχρονίζει και διευρύνει το θεσμό της μαθητείας στην ΕΕΚ. Το έτος μαθητείας είναι προαιρετικό και απευθύνεται στους απόφοιτους της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και κατάρτισης. Έπειτα από μια πιλοτική εφαρμογή τον Μάρτιο του 2017 για 1.200 μαθητευόμενους στο Δημόσιο και στον Ιδιωτικό τομέα σε επτά ειδικότητες αποφοίτων, τον Οκτώβριο του 2017 προστέθηκαν εννέα επιπλέον ειδικότητες, στις οποίες συμμετείχαν 3.450 μαθητευόμενοι. Για το σχολικό έτος 2018-2019 εισήχθησαν και άλλες ειδικότητες. Μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος και την επιτυχή αξιολόγηση στις εξετάσεις πιστοποίησης των γνώσεων του, που διεξάγονται υπό την εποπτεία του ΕΟΠΠΕΠ, ο μαθητευόμενος αποκτά προσόντα επιπέδου 5. Ταυτόχρονα υλοποιείται η μαθητεία στις επαγγελματικές σχολές του ΟΑΕΔ με περισσότερους από 6.000 μαθητευόμενους το 2017. Η ζήτηση για μαθητευόμενους αυξάνεται με χαμηλό ρυθμό, κυρίως προσφέρονται θέσεις στο δημόσιο τομέα, ενώ οι προσφερόμενες θέσεις εργασίας από τον ιδιωτικό τομέα παραμένουν σε χαμηλό επίπεδο. Η εφαρμογή του Μεταλυκειακού Έτους –Τάξη Μαθητείας έχει διάρκεια εννέα μηνών και τα αναλυτικά προγράμματα σπουδών τα σχεδιάζει το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ).

Τα προγράμματα αυτά πληρούν τις προϋποθέσεις και προδιαγραφές ποιότητας που έχει θέσει ο (Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π). Κατά τη διάρκεια του προγράμματος υλοποιούνται 203 εργαστηριακές ώρες στα εργαστηριακά κέντρα (Ε.Κ). ή και σε σχολικά εργαστήρια των ΕΠΑ.Λ. μία ημέρα την εβδομάδα, από εκπαιδευτικό προσωπικό του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων. Το πρόγραμμα στο χώρο εργασίας πραγματοποιείται για 156 εργάσιμες μέρες για τέσσερις ημέρες την εβδομάδα. Στο χώρο εργασίας ορίζεται υπεύθυνος για την παρακολούθηση της εκπαίδευσης των μαθητευομένων και βρίσκεται σε συνεργασία με τον επόπτη εκπαιδευτικό. Το ποσοστό αποζημίωσης των μαθητευομένων ορίζεται στο εβδομήντα πέντε τοις εκατό (75%) επί του νόμιμου κατώτατου ορίου του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη. Μέρος της αποζημίωσης επιδοτείται από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, μέσω της επιτελικής δομής του ΕΣΠΑ. Το υπολειπόμενο ποσό της αποζημίωσης συμπεριλαμβανομένων των νόμιμων ασφαλιστικών εισφορών καταβάλλεται μηνιαίως από τον εργοδότη (ΥΠΕΠΘ, 2017).

Ακόμη στο πλαίσιο εκσυγχρονισμού και αναβάθμισης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και ιδιαίτερα για την ανάδειξη του κοινωνικού της ρόλου, για τα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, υλοποιείται το πρόγραμμα «Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑΛ» το οποίο ξεκίνησε τον Οκτώβριο του 2017 και έχει ως στόχους α) την αποτελεσματικότερη παροχή Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης β) την μείωση του ποσοστού πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου γ) την ομαλή ενσωμάτωσή των μαθητών στο σχολείο. Το πρόγραμμα αφορά τους μαθητές της Α' τάξης των ΕΠΑ.Λ και υλοποιείται μέσω των παρακάτω δράσεων:

- Πρόγραμμα εναλλακτικής ενισχυτικής διδασκαλίας. Διαφοροποιημένη διδασκαλία στα μαθήματα των Νέων Ελληνικών και των Μαθηματικών με ταυτόχρονη παρουσία- διδασκαλία από 2 εκπαιδευτικούς, που αποσκοπεί στην ενίσχυση των επιδόσεων των μαθητών στον γραμματισμό και στον αριθμητισμό.
- Στελέχωση των ΕΠΑ.Λ με ψυχολόγους, με στόχο να συμβάλει στην ψυχολογική και κοινωνική υποστήριξη των μαθητών καθώς και στη βελτώση του κλίματος επικοινωνίας στο σχολικό περιβάλλον.

- Καθιέρωση του θεσμού του Συμβούλου Καθηγητή για κάθε μαθητή και την ενεργοποίηση του Συμβουλίου Τάξης που αποτελεί ένα θεσμοθετημένο όργανο, το οποίο επιτρέπει στους διδάσκοντες ενός τμήματος να σχεδιάσουν συλλογικά την παρέμβασή τους στο τμήμα, αλλά και να συζητήσουν τους κατάλληλους τρόπους υποστήριξης κάθε μαθητή.
- Υλοποίηση σχεδίων δράσεων με σχετική χρηματοδότηση που απασκοπεί στην ενίσχυση της δημιουργικότητας και της καινοτομίας, στην ανάδειξη των πολλαπλών ικανοτήτων των μαθητών, στην βελτίωση των εγκάρσιων δεξιοτήτων, στην ενθάρρυνση και την παροχή ευκαιριών να βιώσουν επιτυχίες, στην εξωστρέφεια και τη σύνδεση της σχολικής κοινότητας με την τοπική κοινωνία, κοινωνικούς φορείς και την αγορά εργασίας.

Το πρόγραμμα εφαρμόστηκε πιλοτικά σε εννέα ΕΠΑΛ της χώρας και έχει επεκταθεί η εφαρμογή του σε πάνω από 400 ΕΠΑΛ. Ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος ανέρχεται στα 26.3 εκατ. ευρώ για την τετραετή περίοδο εφαρμογής του. (ΥΠΕΠΘ, 2017)

Σύμφωνα με την έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 2019 στον εκσυγχρονισμό της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης της Ελλάδας θα συνεισφέρει και η κατάρτιση των εκπαιδευτικών της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και των εκπαιδευτών των εταιριών. Η δημιουργία μητρώου πιστοποιημένων εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών προβλέπεται από το «πλαίσιο ποιότητας μαθητείας» και απαιτείται από τους εκπαιδευτές και εκπαιδευτικούς η παρακολούθηση προγραμμάτων κατάρτισης, τα οποία έχουν σχεδιαστεί από την εθνική υπηρεσία κατάρτισης, τα επιμελητήρια και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Στην επιμόρφωση της μαθητείας το Μάιο του 2019 συμμετείχαν 1500 εκπαιδευτικοί. Από τον Σεπτέμβρη του 2019 η πιστοποίηση των διδακτικών ικανοτήτων των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών ενηλίκων, θα αποτελεί προϋπόθεση για την εγγραφή τους σε χρηματοδοτούμενα από το κράτος προγράμματα μη τυπικής και συνεχιζόμενης κατάρτισης (Ν. 4485/2017). Για το τέλος του 2019 έχει προγραμματιστεί συνεργασία της Επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με τα επιμελητήρια, για την δημιουργία κινήτρων και ευαισθητοποίησης των εταιριών για την κατάρτιση των εκπαιδευτών τους (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019)

Η συμμετοχή των ενηλίκων στην συνεχιζόμενη εκπαίδευση παραμένει σε χαμηλά επίπεδα 4.5% για το 2017 και είναι η χαμηλότερη από το μέσο όρο της ΕΕ 10.9%. Στα ίδια

χαμηλά επίπεδα κινήθηκε η συμμετοχή των ενηλίκων και το 2018 στο 4.5% ενώ ο μέσος όρος για την Ευρώπη ήταν 11.1% . Εκτιμάται ότι 1000 περίπου ενήλικες ηλικίας 25 ετών και άνω, απέκτησαν τίτλο σπουδών ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από ένα σύνολο 1.5 εκατομμυρίου ενηλίκων με χαμηλό επίπεδο μόρφωσης. Το 2018 ψηφίστηκαν δυο νόμοι σχετικά με τον ορισμό βασικών εννοιών στη μάθηση ενηλίκων και την επικύρωση προγραμμάτων της δια βίου μάθησης. Οι Δήμοι έχουν υποβάλλει πρόσκληση για την υποβολή αιτήσεων ενδιαφέροντος, για 145 προγράμματα διαφόρων αντικειμένων. Επίσης τέτοια προγράμματα θα διατίθενται και σε όλα τα σωφρονιστικά ιδρύματα. Αυτό χρησιμοποιείται ως πλαίσιο για την διαδικασία πιστοποίησης. Επιπρόσθετα η Ελλάδα έχει θεσπίσει ένα πρόγραμμα κατάρτισης και πιστοποίησης νέων ανέργων 18-24, για την ανάπτυξη ψηφιακών δραστηριοτήτων. Ακόμη τα Κέντρα δια βίου μάθησης των Δήμων αλλά και 74 σχολεία δεύτερης ευκαιρίας προσφέρουν εκπαίδευση και κατάρτιση για ενήλικες με χαμηλά εκπαιδευτικά προσόντα (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018).

4.4 Αξιολόγηση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης της Ελλάδας

Τα δέκα τελευταία χρόνια η Ελλάδα αντιμετωπίζει μια συνεχή οικονομική κρίση, η οποία έχει επηρεάσει αρνητικά την ανάπτυξη, την οικονομία, την κοινωνία, την εκπαίδευση γενικά και την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Την περίοδο 2009 έως 2015 το ΑΕΠ μειώθηκε κατά μέσο όρο περίπου 4% ετησίως - πτώση περίπου 26% σε πραγματικούς όρους (OECD, 2017) και (OECD, 2018). Το 2016 το εθνικό χρέος φθάνει το 183% του ΑΕΠ, πολύ υψηλότερο από το μέσο όρο των χωρών ΟΟΣΑ (114%). Το ύψος του χρέους οδήγησε στην μείωση του ποσοστού των κρατικών δαπανών και προκάλεσε σοβαρές περικοπές σε όλους τους τομείς της δημόσιας ζωής, συμπεριλαμβανομένης και της εκπαίδευσης. Το ποσοστό της μακροχρόνιας ανεργίας ανέρχεται στο 19.5%, αυξήθηκε κατά 15.6% μεταξύ του 2009 και 2014 και αποτελεί το υψηλότερο ποσοστό του ΟΟΣΑ. Η ανασφάλεια στην αγορά εργασίας είναι η μεγαλύτερη μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ. Η ανεργία των νέων και το ποσοστό των νέων που δεν απασχολούνται ούτε στην εκπαίδευση ούτε στην κατάρτιση έχει αυξηθεί και οι ευκαιρίες εύρεσης εργασίας για τους νέους έχουν μειωθεί. (OECD, 2018).

Ειδικότερα η συνολική δαπάνη στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση κατά την περίοδο 2010-2016 (σε πραγματικές τιμές) μειώθηκε κατά 22,7% .Το ποσοστό της δαπάνης για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ανέρχεται στο 1,3% του ΑΕΠ (2016) και βρίσκεται χαμηλότερα από τον αντίστοιχο μέσο όρο τόσο της ΕΕ (1,9%). Η απόκλιση αυτή θα πρέπει εν μέρει να αποδοθεί στην χαμηλή συμμετοχή μαθητών στην δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση στην Ελλάδα, σε σύγκριση με τις άλλες χώρες της Ευρώπης, η λειτουργία της οποίας απαιτεί γενικά μεγαλύτερη δαπάνη, λόγω των εργαστηρίων, συγκριτικά με τη γενική εκπαίδευση που είναι θεωρητική (ΙΟΒΕ, 2019).

Σύμφωνα με την έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και κατάρτισης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 2019, η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση ενταγμένη στο εκπαιδευτικό σύστημα, υφίσταται τις συνέπειες της κρίσης και παραμένει λιγότερο ελκυστική επιλογή για τους εφήβους σε σχέση με την γενική εκπαίδευση. Το ποσοστό συμμετοχής των μαθητών επιπέδου ISCED 3 της ανώτερης δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης ανήλθε στο 28.8% το 2017 και είναι χαμηλότερο από το μέσο όρο της ΕΕ28 (47.8%.) και μειώνεται σταθερά από το 2013. Το ποσοστό ανεργίας των νέων 15-24 με επίπεδο ISCED 3-4 το 2009 ήταν 26.2%, και το έτος 2018 έφθασε στο 37.6% ενώ στη Ευρώπη είναι 13.4% και στη Γερμανία 3.7%. Γενικά η ανεργία των νέων 15-24 όλων των επιπέδων έφθασε το 2018 στο 39.9%, πολύ υψηλό ποσοστό σε σχέση με τη ΕΕ28 (15.2%) και την Γερμανία (6.2%). (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019)

Το μεγάλο ποσοστό ανεργίας των νέων σχετίζεται με τη χαμηλή ελκυστικότητα της ΕΕΚ αλλά σχετίζεται και με την επάρκεια και ποιότητα των βασικών θεσμών, των υποδομών, των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, του εκπαιδευτικού προσωπικού, με τις αδυναμίες και τις προοπτικές του κοινωνικού, εργασιακού και οικονομικού περιβάλλοντος. Η μεταφορά καλών πρακτικών όπως του παραδείγματος της Γερμανίας (δυϊκό σύστημα) δεν είναι ικανή από μόνη της να λύσει το πρόβλημα της ανεργίας των νέων στην Ελλάδα, χωρίς την αλλαγή των πολιτικών για την οικονομία. Είναι προφανές ότι το μεγάλο ποσοστό της ανεργίας οφείλεται σε έλλειψη θέσεων εργασίας (ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, 2014).

Μια άλλη διάσταση της μειωμένης συμμετοχής των νέων στην ΕΕΚ και στην διατήρηση της ανεργίας σε υψηλό ποσοστό, οφείλεται στη διάρθρωση της ελληνικής οικονομίας, η οποία χαρακτηρίζεται

- από υψηλό ποσοστό μικρών επιχειρήσεων το οποίο συνδέεται με το φαινόμενο της αυτοαπασχόλησης
- την αυξημένη συμμετοχή του τομέα των υπηρεσιών στο ΑΕΠ
- από την χαμηλή τεχνολογική ετοιμότητα και οργάνωση, την χαμηλή κουλτούρα ποιότητας και την έλλειψη καινοτομίας
- τα χαμηλά ποσοστά συμμετοχής στη συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση και στην ενδο-επιχειρησιακή επιμόρφωση (ΥΠΠΕΘ, 2016)

Η ΕΕΚ στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται :

- από την ασυνέχεια και έλλειψη σχεδιασμού στην εφαρμογή μακρόχρονης πολιτικής
- από την μειωμένη αποτελεσματικότητα και την ασαφή διασύνδεση με την αγορά εργασίας
- από κοινωνική προκατάληψη με αποτέλεσμα τη μειωμένη συμμετοχή και την υψηλή μαθητική διαρροή
- από την συμμετοχή μαθητικού δυναμικού χαμηλού επιπέδου. Σύμφωνα με την έρευνα της ΓΣΕΕ η οποία δημοσιεύτηκε το 2013, πιστοποίηση των ΙΕΚ κατάφεραν να αποκτήσουν το 37.7% των αποφοίτων
- από την χαμηλή σχέση-συνάφεια αυτών που κατάφεραν να βρουν δουλειά με το επαγγελματικό αντικείμενο ειδίκευσης-κατάρτισης
- από τον ασαφή καθορισμό επαγγελματικών δικαιωμάτων και των επαγγελματικών περιγραμμάτων (ΥΠΠΕΘ, 2016)

Σύμφωνα με την μελέτη του IOBE «*Εκπαίδευση και αγορά εργασίας: Επιπτώσεις τις κρίσεις και προκλήσεις*» το μεγάλο ποσοστό ανεργίας στο μέσο επίπεδο εκπαίδευσης αναδεικνύει τη διαχρονική αδυναμία της επαγγελματικής εκπαίδευσης να προσελκύσει μαθητές του Γυμνασίου. Ακόμη καταδεικνύει την προβληματική σύνδεση της επαγγελματικής εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας, σε συνδυασμό με την εκπαιδευτική

πολιτική των κυβερνήσεων για διευρυμένη ανώτατη εκπαίδευση. Η διεύρυνση της ανώτατης εκπαίδευσης, οδήγησε σε αύξηση των αποφοίτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε αύξηση της τάσης φυγής τους τα χρόνια της κρίσης. Επιπλέον η σύνδεσης της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας δυσχεραίνει η αβεβαιότητα των μελλοντικών αναγκών σε γνώσεις και δεξιότητες, στις συνθήκες της παγκοσμιοποίησης και της γρήγορης τεχνολογικής εξέλιξης. Το εκπαιδευτικό σύστημα πρέπει να γίνει ευέλικτο σε όλες τις βαθμίδες και να αλληλοεπιδρά με το οικονομικό-κοινωνικό περιβάλλον και να είναι ανοικτό προς την τοπική κοινωνία και τις επιχειρήσεις (IOBE, 2019).

Η Σύσταση του Συμβουλίου της ΕΕ σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων της Ελλάδας του 2019, για τον τομέα της εκπαίδευσης και κατάρτισης προτείνει την αύξηση των επενδύσεων, καθώς θεωρείται κρίσιμης σημασίας για την βελτίωση της παραγωγικότητας και της μακροπρόθεσμης ανάπτυξης. Διαπιστώνεται ότι το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα αντιμετωπίζει διάφορες προκλήσεις λόγω ανεπαρκών πόρων, χαμηλής αυτονομίας, μειωμένων επιδόσεων στις βασικές και ψηφιακές δεξιότητες καθώς και στην αναντιστοιχία δεξιοτήτων. Τονίζεται η ανάγκη ανάπτυξης συστήματος παρακολούθησης του εκπαιδευτικού συστήματος και η προώθηση ποιοτικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, με μεγαλύτερη συσχέτιση μεταξύ της εκπαίδευσης και των αναγκών της αγοράς εργασίας. Στην στήριξη της βιώσιμης ανάπτυξης κρίνονται σημαντικές, η βελτίωση της ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και η αύξηση της συμμετοχής στη δια βίου μάθηση. Προτεραιότητα θα πρέπει να δοθεί στις επενδύσεις στην τεχνολογία της πληροφορίας και της επικοινωνίας καθώς η έλλειψη ψηφιακών δεξιοτήτων στο σύνολο του πληθυσμού, αποτελεί τροχοπέδη για την εξεύρεση εργασίας και εμποδίζει την ανάπτυξη καινοτόμων επιχειρήσεων. (European Semester, 2019)

5ο Κεφάλαιο Η Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση στη Γερμανία- Ευρωπαϊκές πρακτικές για την ενίσχυση της ΕΕΚ

5.1 Το Εκπαιδευτικό σύστημα στη Γερμανία

Τα εκπαιδευτικό σύστημα δεν είναι το ίδιο σε όλα τα ομόσπονδα κρατίδια της Γερμανίας. Έχουν διαμορφωθεί 16 εκπαιδευτικά συστήματα (όσα και τα ομόσπονδα κρατίδια), τα οποία διαφέρουν μεταξύ τους περισσότερο ή λιγότερο. Το εκπαιδευτικό σύστημα στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας περιλαμβάνει την προσχολική, πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια, τριτοβάθμια και συνεχιζόμενη εκπαίδευση. Η φοίτηση είναι υποχρεωτική από την ηλικία των έξι (6) ετών για όλα τα παιδιά όλων των εθνικοτήτων, που διαμένουν μόνιμα στη Γερμανία για εννέα ή δέκα χρόνια σε τέσσερα κρατίδια. Από την ηλικία των έξι (6) και για τέσσερα χρόνια (4) οι μαθητές φοιτούν στο Δημοτικό (Grundschule), στη συνέχεια για πέντε χρόνια τους παρέχεται υποχρεωτική εκπαίδευση. Στον πρώτο κύκλο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για παιδιά ηλικίας 10 έως 15 ετών, ακολουθεί η φοίτηση στον δευτεροβάθμιο κύκλο εκπαίδευσης μέχρι 18 ετών, στον οποίο περιλαμβάνεται και η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (Καραγιάννης, 2016).

Η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση καθορίζεται με νομοθετικό πλαίσιο, στο οποίο αναφέρονται τα ιδρύματα τα οποία αναλαμβάνουν την οργάνωση, ανάπτυξη και παρακολούθησή της. Ακόμη βασίζεται σε ένα εθνικό πρότυπο αναγνωρισμένων επαγγελματιών (Cedefop, 2019).

Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση είναι υπεύθυνη για το σχεδιασμό του περιεχομένου διδασκαλίας του δυϊκού συστήματος, για τα επαγγέλματα που έχει αναγνωρίσει. Οι ευθύνες της ομοσπονδιακής κυβέρνησης δεν περιορίζονται στην εφαρμογή των κοινών συμφωνιών μεταξύ της βιομηχανίας και των κρατιδίων, αλλά λαμβάνει και μέτρα για την προώθηση του δυϊκού συστήματος. Τα μέτρα περιλαμβάνουν προγράμματα στήριξης, που αποσκοπούν στη δημιουργία θέσεων κατάρτισης σε επαγγέλματα με λιγότερη ζήτηση. Ακόμη παρέχει χρηματοδότηση για ειδικά ερευνητικά προγράμματα, για να εξασφαλίσει ότι η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση ενημερώνεται συνεχώς. Η Ομοσπονδιακή κυβέρνηση και το Υπουργείο Παιδείας και Έρευνας είναι υπεύθυνα για τα θέματα γενικής πολιτικής για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (Cedefop, 2019).

5.2 Δομές Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης στη Γερμανία

Την ευθύνη για την σχολική εκπαίδευση αναλαμβάνει το κρατίδιο και τα υπουργεία Παιδείας. Τα κρατίδια διαθέτουν για την επαγγελματική κατάρτιση επιτροπές με ίση εκπροσώπηση, εργοδοτών, εργαζομένων και αντιπροσώπων του κράτους. Συμβουλεύουν τις κυβερνήσεις των κρατιδίων σε θέματα επαγγελματικής κατάρτισης και συμβάλλουν στο σχεδιασμό προγραμμάτων για την στήριξή της. Η δημόσια χρηματοδότηση για τις επαγγελματικές σχολές εκτός του δυϊκού συστήματος για το 2017 ήταν 5,4 δις Ευρώ (Cedefop, 2019).

Αναλυτικότερα η Επαγγελματική εκπαίδευση διακρίνεται στη

- Δυϊκή επαγγελματική εκπαίδευση
- Σχολική επαγγελματική εκπαίδευση
- Επαγγελματική εκπαίδευση για απόφοιτους λυκείου ή ειδική κατάρτιση στην οικονομία
- Επαγγελματική επιμόρφωση

Η δυϊκή επαγγελματική εκπαίδευση πραγματοποιείται σε επιχειρήσεις και επαγγελματικά σχολεία και αναλύεται στην

- Σχολική επαγγελματική εκπαίδευση και παρέχεται σε τεχνικές σχολές, ινστιτούτα επαγγελματικής κατάρτισης, κολλέγια επαγγελματικής κατάρτισης
- Επαγγελματική κατάρτιση για απόφοιτους λυκείου αναφέρεται κυρίως στον τομέα της οικονομίας.

Τέλος επαγγελματική εκπαίδευση προσφέρουν και οι πανεπιστημιακές σπουδές και οι δυϊκές πανεπιστημιακές σπουδές (Επίτροπος της Ομοσπονδιακής Γερμανίας για θέματα μετανάστευσης. Φορέας Ισότητας Εργαζομένων της ΕΕ, 2019)

Η δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Sekundarbereich)

Η δευτεροβάθμια εκπαίδευση διακρίνεται σε δυο κύκλους, στον πρώτο (Sekundarbereich I) και στο δεύτερο κύκλο (Sekundarbereich II). Στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση ανήκουν το «βασικό σχολείο» (Hauptschule) , το «πρακτικό σχολείο» (Realschule) και το «γυμνάσιο» Gymnasium. Σε ορισμένες πολιτείες, το Hauptschule και το Realschule ενσωματώνονται στο Gesamtschule (Ιακωβίδης, 1998).

Βασικό σχολείο (Hauptsschule)

Το Hauptsschule απευθύνεται σε μαθητές, οι οποίοι δεν ενδιαφέρονται για πανεπιστημικές σπουδές, αλλά ενδιαφέρονται να παρακολουθήσουν μια επαγγελματική σχολή. Το Hauptsschule είναι πενταετούς φοίτησης (5η-9η) και σε πολλά κρατίδια εξαετούς (5η-10η) φοίτησης. Στο πρόγραμμα του περιλαμβάνει γερμανικά, μαθηματικά, φυσικές, κοινωνικές επιστήμες και μια ξένη γλώσσα. Οι τάξεις 5η και 6η αποτελούν τις τάξεις προσανατολισμού και από τις τάξεις αυτές παρέχεται η δυνατότητα μεταπήδησης των παιδιών από το Hauptsschule στο Realschule ή στο Gymnasium. Το πιστοποιητικό αποφοίτησής του αναγνωρίζεται από όλα τα κρατίδια. Οι αποφοίτοι του μπορούν να συνεχίσουν στο επαγγελματικό εξειδικευμένα σχολεία Berufsschule.

Επαγγελματικό σχολείο (Berufsschule)

Η εκπαίδευση στο επαγγελματικό σχολείο είναι υποχρεωτική, για όλα τα παιδιά που ολοκλήρωσαν τον πρώτο κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και δεν φοιτούν στις ανώτερες γυμνασιακές τάξεις. Στο σχολείο αυτό εφαρμόζεται το δυϊκό σύστημα εκπαίδευσης. Το 70% των επαγγελματικών προγραμμάτων κατάρτισης που πραγματοποιούνται στη Γερμανία ακολουθεί τη μορφή του δυϊκού συστήματος κατάρτισης. Η πρακτική άσκηση συμπληρώνεται με θεωρητική διδασκαλία στο Berufsschule (επαγγελματικό σχολείο). Η παρακολούθηση των θεωρητικών μαθημάτων πραγματοποιείται μία ή δυο μέρες ή και κατά χρονικές ενότητες. Η διάρκεια φοίτησης είναι τρία (3) χρόνια. Το 60% περίπου των μαθημάτων είναι μαθήματα συγκεκριμένων επαγγελμάτων και το 40% γενικής κατεύθυνσης όπως γερμανικά, κοινωνιολογία, σπορ κλπ. Αυτά τα σχολεία συνήθως ειδικεύονται σε έναν ή περισσότερους τομείς: τη βιομηχανία, το εμπόριο, τη γεωργία, την οικονομία του σπιτιού. Προσφέρουν ένα μικτό πρόγραμμα σπουδών επαγγελματικής μαθητείας σε ένα από τα αναγνωρισμένα επαγγέλματα της χώρας, τα οποία ανέρχονται συνολικά σε 350. Οι μαθητείες διαμορφώνονται και εποπτεύονται από τα επιμελητήρια επαγγελμάτων, ενώ οι επαγγελματικές σχολές διοικούνται από κρατικά υπουργεία παιδείας.

Κάθε χρόνο περίπου 600.000 νέοι εισέρχονται σε μαθητεία. Η μαθητεία διαρκεί από δύο έως τρία χρόνια, με συντομότερες περιόδους κατάρτισης για άτομα με υψηλή επίδοση ή άτομα που έχουν περάσει το Abitur. Οι μαθητευόμενοι λαμβάνουν ένα μικρό επίδομα που αυξάνεται ετησίως. Αυτό που διδάσκονται καθορίζεται από τα ομοσπονδιακά υπουργεία, με βάση τις συστάσεις των βιοτεχνικών ενώσεων και των συνδικαλιστικών οργανώσεων, οι οποίες ασκούν αυστηρό έλεγχο στην ποιότητα της προετοιμασίας για όσους μπαίνουν στον τομέα τους. Οι μαθητευόμενοι που ολοκληρώνουν την εκπαίδευσή τους συμμετέχουν σε εξετάσεις από τα βιομηχανικά, βιοτεχνικά ή εμπορικά επιμελητήρια. Οι απόφοιτοι του επαγγελματικού σχολείου μπορούν να συνεχίσουν τις σπουδές τους στις σχολές εξειδίκευσης (Fachschule).

Πρακτικό σχολείο (Realschule)

Το πρακτικό σχολείο παρέχει την δυνατότητα σπουδών σε τρεις κατευθύνσεις. Η πρώτη κατεύθυνση περιλαμβάνει την υποχρεωτική επιλογή ομάδας μαθημάτων θετικών επιστημών (φυσική, μαθηματικά, τεχνικό σχέδιο). Η δεύτερη κατεύθυνση περιλαμβάνει την υποχρεωτική επιλογή ομάδα μαθημάτων του οικονομικού τομέα. Η τρίτη κατεύθυνση περιλαμβάνει την υποχρεωτική επιλογή μαθημάτων σχετικών με την τέχνη και την κοινωνιολογία.

Περίπου το 40% των μαθητών οι οποίοι αποφοιτούν από το δημοτικό σχολείο τεσσάρων ή έξι επιλέγουν το πρακτικό σχολείο Realschule. Ο τύπος του σχολείου αυτού έχει σχεδιαστεί για να προετοιμάσει τους μαθητές για τεχνική και διοικητική σταδιοδρομία και για να εκπαιδεύσει διαχειριστές, λειτουργούς, εμπορικούς και διοικητικούς υπαλλήλους. Το πρόγραμμα του Realschule περιλαμβάνει γερμανικά μαθηματικά, ξένη γλώσσα (συνήθως αγγλικά), γεωγραφία, φυσική αγωγή καλές τέχνες, δεύτερη γλώσσα, γαλλική ή ρωσική. Στις τάξεις επτά και οκτώ, οι μαθητές μπορούν να χωριστούν σε προ-επαγγελματικούς τομείς. Στους τομείς της οικονομίας και των επιχειρήσεων, κοινωνικής επιστήμης και ανθρωπιστικών σπουδών, εγγράφονται περισσότερα κορίτσια. Οι απόφοιτοι του Realschule (εκείνοι στη Βαυαρία και τη Βάδη-Βυρτεμβέργη πρέπει να περάσουν μια τυποποιημένη δοκιμασία) δικαιούνται να παρακολουθήσουν ένα Berufsfachschule (πλήρες

ωράριο επαγγελματικής εκπαίδευσης) ή ένα Fachoberschule (επαγγελματικό ανώτερο σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης). Οι σπουδαστές του Realschule λαμβάνουν ένα πιστοποιητικό που ονομάζεται “Realschulabschluss”. Μπορούν επίσης να επιλέξουν (εάν τα ακαδημαϊκά τους επιτεύγματα είναι αρκετά υψηλά) να μεταβούν στο Γυμνάσιο και να πάρουν δίπλωμα. Σε ορισμένα κράτη, το Hauptschule και το Realschule έχουν ενσωματωθεί σε ένα πρόγραμμα, το οποίο αναφέρεται ως “Gesamtschule”. Οι σπουδαστές που αποφοιτούν θα λάβουν πτυχίο Hauptschule, ενώ όσοι θα συνεχίσουν μέχρι το βαθμό δέκα θα λάβουν πιστοποιητικό Realschulabschluss.

Γυμνάσιο (Gymnasium)

Το Γυμνάσιο (Gymnasium) θεωρείται σχολείο γενικής εκπαίδευσης. Περιλαμβάνει και τους δυο κύκλους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (I,II). Τα προγράμματα του Γυμνασίου περιλαμβάνουν μαθήματα όπως γερμανικά, δυο ξένες γλώσσες, ιστορία, γεωγραφία, κοινωνιολογία, μαθηματικά, φυσική, φιλοσοφία, μουσική, τεχνικά και σπορ. Σε περιορισμένο αριθμό λειτουργούν σχεδόν σε όλα τα κρατίδια εξειδικευμένα γυμνάσια, όπως μουσικά, οικονομικά, κοινωνιολογικά και γαλλογερμανικά. Στόχος της φοίτησης στο Γυμνάσιο είναι η προετοιμασία για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Αυτό δεν αναιρεί τις επιλογές τους για την επαγγελματική εκπαίδευση ή και την άμεση προσβασή τους στην αγορά εργασίας.

Ενιαίο πολυδύναμο σχολείο (Gesamtschule)

Το σχολείο αυτό αποτελεί τη συνισταμένη των τριών σχολείων του βασικού, πρακτικού και γυμνασίου. Τα σχολεία αυτά αναπτύχθηκαν κυρίως στη Βόρεια Ρηνανία –Βεστφαλία και στην περιοχή της Έσσης.

Επαγγελματικά κολλέγια (Berufsfachshule)

Ο δεύτερος κύκλος δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης περιλαμβάνει τις ανώτερες γυμνασιακές τάξεις, τεχνικά και επαγγελματικά σχολεία (Berufsschulen), μέση επαγγελματική σχολή (Berufsfachschulen), ειδική ανώτερη σχολή (Fachoberschulen) και οι

ειδικές σχολές (Fachschulen). Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση περιλαμβάνεται και η εκπαίδευση του δυϊκού συστήματος (Ιακωβίδης, 1998).

Τα επαγγελματικά κολλέγια (Berufsfachshule) ανήκουν στον δεύτερο κύκλο της δευτεροβάθμιας, υπάρχουν τρεις διαφορετικοί τύποι ανάλογα με τα έτη φοίτησης. Τα επαγγελματικά κολλέγια ενός έτους παρέχουν προπαρασκευαστική εκπαίδευση και αποτελούν μέρος του δυϊκού συστήματος. Τα επαγγελματικά κολλέγια δυο ετών τα οποία οδηγούν στο Fachschulreife και τα επαγγελματικά κολλέγια ενός ή περισσότερων ετών που οδηγούν σε μια επαγγελματική εξειδίκευση. Το Fachoberschule αποτελεί επαγγελματική σχολή σε ειδικούς τομείς της τεχνολογίας και των επιχειρήσεων (Καραγιάννης, 2016).

Γενικά εκτός από τη δυϊκή εκπαίδευση υπάρχει και η σχολική εκπαίδευση. Η σχολική εκπαίδευση έχει την ίδια αξία με την δυϊκή. Στους τομείς της υγείας, της κοινωνικής πρόνοιας (νοσοκόμοι, βοηθοί φαρμακείου, κοινωνικοί λειτουργοί, παιδαγωγοί κλπ.) των ξένων γλωσσών, της πληροφορικής και των γραφικών τεχνών, προσφέρεται μια μεγάλη ποικιλία προγραμμάτων σχολικής επαγγελματικής εκπαίδευσης. Η σχολική επαγγελματική εκπαίδευση πραγματοποιείται σε δημόσια ή ιδιωτικά ινστιτούτα επαγγελματικής κατάρτισης, ή σε επαγγελματικές ακαδημίες και διαρκεί ένα έως τρία έτη.

Ακόμη για απόφοιτους λυκείου προσφέρεται επαγγελματική κατάρτιση ή ειδική κατάρτιση στον τομέα της οικονομίας. Κυρίως σε βιομηχανικές, εμπορικές, ασφαλιστικές εταιρίες προσφέρονται ειδικά προγράμματα τα οποία ονομάζονται «προγράμματα ειδικής κατάρτισης στον τομέα της οικονομίας» ή «προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης για αποφοίτους λυκείου». Στα προγράμματα αυτά υπάρχει πρακτική άσκηση. Τέτοια προγράμματα παρέχονται στον εμπορικό τομέα, στην πληροφορική και στις ξένες γλώσσες (Επίτροπος της Ομοσπονδιακής Γερμανίας για θέματα μετανάστευσης. Φορέας Ισότητας Εργαζομένων της ΕΕ, 2019).

Επαγγελματική επιμόρφωση ή συνεχιζόμενη εκπαίδευση

Ως επαγγελματική επιμόρφωση θεωρείται η εκπαιδευτική διαδικασία, με την οποία βελτιώνεται το άτομο, το οποίο έχει λάβει μια επαγγελματική εκπαίδευση ή ασχολείται επαγγελματικά με μια δραστηριότητα. Με άλλα λόγια προηγούνται προγενέστερα στάδια

εκπαίδευσης ή ενδιάμεση επαγγελματική δραστηριότητα. Η επαγγελματική επιμόρφωση πραγματοποιείται μέσω προγραμμάτων εκπαίδευσης και διακρίνεται στην:

- Επιμόρφωση, προσαρμογή επαγγελματικών γνώσεων.
- Μετεκπαίδευση ή επαγγελματικός επαναπροσανατολισμός.
- Κατάρτιση με σκοπό την επαγγελματική πρόοδο ή την απόκτηση πρόσθετων προσόντων

Συνήθως η επαγγελματική επιμόρφωση πραγματοποιείται παράλληλα με την εργασία. Η επιμόρφωση αποσκοπεί στη διατήρηση των προσόντων που έχουν ήδη αποκτηθεί από τη συμμετοχή σε πρόγραμμα μαθητείας. Σκοπός της επιμόρφωσης είναι η εμβάθυνση των γνώσεων, η προσαρμογή των γνώσεων σε τεχνικές εξελίξεις ή η επέκτασή τους ώστε να υπάρχει επαγγελματική πρόοδο. Τα προσόντα που αποκτούνται αποδεικνύονται με εξετάσεις από αρμόδιους φορείς, όπως είναι τα βιοτεχνικά, ή τα βιομηχανικά και εμπορικά επιμελητήρια. Η κατάρτιση με σκοπό την επαγγελματική εξέλιξη περιλαμβάνει μαθήματα που παρακολουθούν ειδικοι εργαζόμενοι, τα οποία ολοκληρώνονται με τις εξετάσεις (πχ. εξετάσεις για αρχιτεχνίτης).

Ως μετεκπαίδευση εννοείται η κατάρτιση ή εκπαίδευση για μια άλλη δραστηριότητα από εκείνη την οποία κάποιος ασκούσε προηγουμένως ή για την οποία είχε εκπαιδευτεί. Οι γνώσεις και η εμπειρία από την άσκηση ενός διαφορετικού επαγγέλματος, συχνά συντομεύουν την εκπαίδευση για ένα νέο επάγγελμα. Η μετεκπαίδευση προσφέρει την δυνατότητα απόκτησης προσόντων, για μια νέα δραστηριότητα ή για την απασχόληση σε άλλο επάγγελμα. Η μετεκπαίδευση ολοκληρώνεται με εξετάσεις υπό την εποπτεία του αρμόδιου επιμελητηρίου. Η διάρκεια της μετεκπαίδευσης εξαρτάται από το επάγγελμα, γενικά στα εμπορικά επαγγέλματα έχει διάρκεια τρία (3) χρόνια και στα τεχνικά τριήμισια χρόνια(3,5) χρόνια. Πολλά προγράμματα μετεκπαίδευσης χρηματοδοτούνται από το Δημόσιο (Επίτροπος της Ομοσπονδιακής Γερμανίας για θέματα μετανάστευσης. Φορέας Ισότητας Εργαζομένων της ΕΕ, 2019).

5.3 Αξιολόγηση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης της Γερμανίας

Σύμφωνα με την έκθεση του cedefop για το 2019, η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στη Γερμανία εμφανίζει θετική εικόνα. Το δυϊκό σύστημα εκπαίδευσης και

κατάρτιση, το οποίο εφαρμόζεται για πολλές δεκαετίες έχει εξελιχθεί και ενσωματωθεί στην κουλτούρα των εταιριών και της κοινωνίας. Η έρευνα του Cedefop που διεξήχθη το 2016 και η ανάλυση των γερμανικών αποτελεσμάτων για την αγορά εργασίας, που συνδέονται με την αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, επιβεβαιώνουν την θετική εικόνα της μαθητείας στη Γερμανία, ιδιαίτερα όσο αφορά την απόκτηση σχετικών δεξιοτήτων απασχόλησης. Σύμφωνα με την έρευνα αυτή το 94% των μαθητευομένων βρίσκει δουλειά αμέσως ή εντός τριών (3) μηνών από την ολοκλήρωση των σπουδών τους στο δυϊκό σύστημα..

Επιπλέον η κατάσταση στην αγορά εργασίας βελτιώθηκε τα τελευταία χρόνια, όπως απεικονίζεται στον παρακάτω πίνακα. Το ποσοστό της ανεργίας μειώθηκε σταθερά για όλες τις ηλικιακές ομάδες. Ειδικότερα η ανεργία των νέων (15-24 ετών) μειώθηκε από 11,2% το 2009 σε 6,2% το 2018. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση η ανεργία των νέων παραμένει αρκετά υψηλή 20,2% το 2009 και 15,2% το 2017. Η διαφορά στην ανεργία των νέων της Ευρωπαϊκή Ένωσης σε σχέση με Γερμανία για το επίπεδο ISCED 3-4 για τους νέους 15-24 ετών, για το 2018 είναι υψηλή 13,4% ΕΕ έναντι 3,7% για την Γερμανία (δηλ. τρεις φορές χαμηλότερα). Το επίπεδο αυτό αντιστοιχεί στο επίπεδο προσόντων αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και δείχνει την υψηλή αξία του επιπέδου αυτού στην αγορά εργασίας της Γερμανίας .

ISCED Levels/Age	2009			2012			2015			2017			2018		
	15-24	25-49	50-64	15-24	25-49	50-64	15-24	25-49	50-64	15-24	25-49	50-64	15-24	25-49	50-64
0-2	26.6	14.7	9.0	31.0	19.1	12.4	28.0	18.5	13.0	24.2	15.7	11.1	22.0	14.2	10.0
EU 28	17.3	7.5	6.2	20.4	8.9	6.7	18.1	8.2	6.0	14.8	6.6	4.8	13.4	6.0	4.3
5-8	15,7	4,8	3,4	18,1	6,2	3,7	15,4	5,7	3,7	12,2	4,6	3,3	11,0	4,2	3,0
No resp	19.9	8.0	:	20.3	8.4	5.4U	19.9	7.2	4.0U	21.1	7.9	4.6	22.3	7.5	4.9
Total	20.2	8.2	6.3	23.2	9.9	7.4	20.3	9.0	7.1	16.8	7.3	5.8	15.2	6.6	5.2
GE	14.2	18	14.0	11.8	14.2	10.0	11.4	13.1	8.5	11.0	10.9	6.3	10.1	10.3	5.7
3-4	9.2	7.2	8.2	5.5	4.9	6.0	4.7	4.1	4.6	4.2	3.3	3.2	3.7	2.9	2.8
5-8	6.0	3.2	3.8	4.4	2.2	2.5	4.4	2.4	2.2	3.7	2.1	1.8	3.7	2.1	6,2
No resp	:	8.8	:	18.5	:U	:U	:U	:U	:U	32.2	:U	:U	:	:	:
Total	11.2		7.6	23.2	5.0	5.4	7.2	4.5	4.3	6.8	3.7	3.1	6.2	3.4	2.7
0-2	22.8	10.4	6.5	50.8	28.9	18.8	50,3	29.3	21.8	48.9	25.5	21.9	53.8	24.6	18.9
GR	26.2	10	5.9	58.1	26.0	17.8	50.0	26.8	20.4	41.3	23	19.8	37.6	21.5	16.9
3-4	26.2	10	5.9	58.1	26.0	17.8	50.0	26.8	20.4	41.3	23	19.8	37.6	21.5	16.9
5-8	30.1	7.8	2.3	51.8	19.5	7.4	48.8	21.2	10.5	48.4	17.7	8.6	40.7	15.8	6.8
No resp	:	:		:	:		:	:		:	:		:	:	:
Total	25.7	9.5	5.4	55.3	24.7	15.7	49.8	25.3	18.4	43.6	21.5	17.4	39.9	19.8	14.7

Πηγή: EUROSTAT(2019)

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ifsa_urgaed&lang=en

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω το δυϊκό σύστημα είναι αποτελεσματικό, εξαιτίας του τρόπου που συνδέει τη μάθηση στο σχολείο με τη μάθηση στην εργασία, αποτελώντας ένα επιτυχημένο μοντέλο για τη μετάβαση από το σχολείο στην εργασία. Το δυϊκό σύστημα αναφέρεται σε 350 περίπου αναγνωρισμένα επαγγέλματα, με τη τελική αξιολόγηση να πραγματοποιείται από τα επιμελητήρια. Για το σκοπό αυτό τα επιμελητήρια είναι αναγνωρισμένα από το κράτος και λειτουργούν ως δημόσια ιδρύματα. Με την ολοκλήρωση της τελικής εξέτασης οι μαθητευόμενοι λαμβάνουν ένα πιστοποιητικό. Η πιστοποίηση των προσόντων αναγνωρίζεται από τους εργοδότες και την κοινωνία. Οι εταιρίες επιλέγουν μαθητευόμενους, οι οποίοι κατέχουν το ενδιάμεσο δευτεροβάθμιο (mittlerer Schulabschluss) ή το σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Hauptschulabschluss). Το 2016 ένας στους τρεις μαθητευόμενους ήταν πτυχιούχος γυμνασίου. Οι εργοδότες επενδύουν κατά μέσο όρο 18.000 ευρώ ανά μαθητευόμενο ανά έτος. Οι εργοδότες εκτιμούν ότι το 70% της επένδυσης αναχρηματοδοτείται από την παραγωγική συνεισφορά των μαθητευόμενων κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης, Το έτος 2012-2013 το ακαθάριστο κόστος για τις επιχειρήσεις που συμμετείχαν στο δυϊκό σύστημα ήταν 25,6 δις ευρώ.

Η κατανομή των μαθητευόμενων για το 2016 ήταν 58.7% στο εμπόριο και την βιομηχανία, 27.2% στον τομέα της βιοτεχνίας, 8.3% στα ελεύθερα επαγγέλματα, 2.8% στον δημόσιο τομέα, 2.5% στη γεωργία. Όσο αφορά της νέες συμβάσεις εργασίας υπήρξε μια μείωση από το 2008 με την πτωτική τάση να έχει σταθεροποιηθεί μεταξύ 2016 και 2017. (Cedefop, 2019).

5.4 Ευρωπαϊκές πρακτικές για την ενίσχυση της ΕΕΚ

Σύμφωνα με τον Cedefop (2015) οι χώρες της Ευρώπης από το 2002 συγκλίνουν στην άποψη ότι τα άτομα χρησιμοποιούν την επαγγελματική κατάρτιση για να διευρύνουν τις γνώσεις τους και να αποκτήσουν προσόντα που θα τους βοηθήσουν να βρουν εργασία. Άρα η επαγγελματική κατάρτιση αποτελεί μέσο για την καταπολέμηση της ανεργίας. Επιπλέον σχεδόν οι μισές θέσεις στην Ευρώπη απαιτούν μεσαίου επιπέδου προσόντα πολλά εκ των οποίων αποκτώνται στην Επαγγελματική Εκπαίδευση και κατάρτισης.

Παράδειγμα θετικής επίδρασης της συμμετοχής του ανθρώπινου δυναμικού σε προγράμματα ΕΕΚ έχει καταγραφεί στην Μεγάλη Βρετανία στον βιομηχανικό κλάδο. Τα αποτελέσματα έρευνας δεκατεσσάρων ετών, σε 94 διαφορετικές βιομηχανίες, σχετικά με τις αμοιβές και την αύξηση της παραγωγικότητας εργαζομένων, που συμμετείχαν σε προγράμματα ΕΕΚ, έδειξαν πως η αμοιβή των εργαζομένων αυξάνεται με την συμμετοχή των εργαζομένων σε προγράμματα ΕΕΚ, καθώς αυξάνεται και η παραγωγικότητά τους ή η αποτελεσματικότητά τους στην εργασία (Dearden, Reed, & Van Reenen, 2006).

Οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατέβαλαν σημαντικές προσπάθειες να καταστήσουν την ΕΕΚ πιο ελκυστική. Έτσι αρκετές χώρες καθιέρωσαν ή επέκτειναν προγράμματα μάθησης στην εργασία. Η Ιταλία στα προγράμματα μαθητείας, περιλαμβάνει και προγράμματα που καταλήγουν στη χορήγηση τίτλων σπουδών ανώτερης εκπαίδευσης ακόμη και διδακτορικού. Η Σουηδία ενθαρρύνει τους μαθητές να παρακολουθούν προγράμματα μαθητείας. Στο Ηνωμένο Βασίλειο πολλές επιχειρήσεις του κλάδου των υπηρεσιών παρέχουν προγράμματα μαθητείας στους τομείς του δικαίου και της λογιστικής. Στη Γερμανία υλοποιούνται προγράμματα για την απόκτηση βασικών γνώσεων και δεξιοτήτων από άτομα χαμηλής ειδίκευσης.

Έχοντας σαν στόχο να προάγουν την ΕΕΚ πολλές χώρες πραγματοποιούν εκδηλώσεις και διαγωνισμούς, όπως η Βουλγαρία διοργανώνει κάθε χρόνο «πανόραμα» για την προαγωγή των επαγγελματιών της ΕΕΚ, διαγωνισμούς δεξιοτήτων, στους οποίους οι επιχειρήσεις που συμμετέχουν προσλαμβάνουν τους νικητές του διαγωνισμού. Η Εσθονία πραγματοποιεί εκδηλώσεις προώθησης της ΕΕΚ σε σουπερμάρκετ ,στην τηλεόραση καθώς και στο διαδίκτυο. Από το 2009 οι Κάτω χώρες παρέχουν υπηρεσία αναζήτησης στο διαδίκτυο πρακτικής άσκησης ,η οποία περιλαμβάνει συνδέσμους με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και εφαρμογή για έξυπνα τηλέφωνα. Σχεδόν το 72% των εκπαιδευομένων στη σχολική επαγγελματική κατάρτιση για το εμπόριο, χρησιμοποιεί αυτό το δικτυακό τόπο. Η Ισπανία σύναψε διμερείς συμφωνίες με την Γερμανία, Πορτογαλία και το Ηνωμένο Βασίλειο για την δημιουργία θέσεων μαθητείας στο εξωτερικό.

Η Λετονία υποστηρίζει σύστημα δια βίου επαγγελματικού προσανατολισμού. Η Λιθουανία δημιούργησε νέα πρότυπα επαγγελματικού προσανατολισμού για άνεργους ενήλικες.

Η Ισπανία κατέστησε υποχρεωτική την κατάρτιση για εκπαιδευτές της επαγγελματικής κατάρτισης. Η Μάλτα και η Σλοβακία θέσπισαν προγράμματα κατάρτισης για εκπαιδευτές στον τομέα της συνεχιζόμενης ΕΕΚ και παρέχουν βοήθεια σε σπουδαστές που δεν μπορούν να συνεχίσουν τις σπουδές τους.

Η Ρουμανία συνδέει την εκπαίδευση με τις επιχειρήσεις με στόχο την προαγωγή της καινοτομίας. Το αποτέλεσμα είναι η ίδρυση 16 τομεακών συμπράξεων καινοτομίας. Η Γαλλία δημιουργεί κέντρα εκπαίδευσης στα οποία συνδέονται τα ιδρύματα της ΕΕΚ επιχειρήσεις και ερευνητικά ιδρύματα. Ακόμη χώρες όπως η Δανία, η Εσθονία, η Γαλλία, η Ισπανία, η Ρουμανία κλπ. έχουν εισάγει την επιχειρηματικότητα ως μάθημα (Cedefop, 2015).

5.5 Σύγκριση της ΕΕΚ σε Γερμανία και Ελλάδα

Το δυικό σύστημα στη Γερμανία εδραιώθηκε το 1969 με την «Πράξη για την Επαγγελματική Κατάρτιση», στην οποία ορίστηκε το νομοθετικό πλαίσιο με το οποίο θεσπίστηκε η υποχρέωση να παρέχεται για κάθε πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης και πρακτική άσκηση (Δρ. Παϊδούση, Χ., 2014). Μετά από πολλά χρόνια εφαρμογής του έχει ενσωματωθεί στην κουλτούρα της κοινωνίας και των εταιριών.

Το δυικό σύστημα στην Ελλάδα έχει μικρή διάρκεια ζωής, νομοθετικά έχει εισαχθεί από το 2013 και έχει εφαρμοστεί από το 2017. Στη Γερμανία οι εταιρίες θεωρούν ότι είναι ο καλύτερος τρόπος για την απόκτηση προσωπικού. Στην Ελλάδα οι εταιρίες και κυρίως οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις δεν έχουν εμπιστοσύνη στο κράτος και δεν έχουν πεισθεί για τα οφέλη της μαθητείας, με αποτέλεσμα οι προσφερόμενες θέσεις να είναι λίγες. Στη Γερμανία οι ίδιες οι εταιρίες έρχονται σε επαφή με τους μαθητευομένους, στην Ελλάδα οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις δίνουν θέσεις σε portal του ΟΑΕΔ ή οι καθηγητές της ειδικότητας ή οι μαθητευόμενοι ψάχνουν να βρουν επιχειρήσεις για να συμμετέχουν στο μεταλυκειακό έτος-τάξη μαθητείας.

Στο δυϊκό σύστημα στη Γερμανία τα επιμελητήρια συμμετέχουν ενεργά, συμβουλεύουν , εποπτεύουν την κατάρτιση στην εταιρεία, πιστοποιούν την ικανότητα των εταιρειών και των εκπαιδευτών, καταχωρούν τις συμβάσεις και διαχειρίζονται τις εξετάσεις. Στην Ελλάδα τα επιμελητήρια δεν συμμετέχουν, τις εξετάσεις πιστοποίησης των μαθητευομένων τις έχει αναλάβει ο ΕΟΠΠΕΠ, την εποπτεία την έχει αναλάβει ο καθηγητής ο οποίος διδάσκει το εργαστηριακό μάθημα και την σύμβαση την υπογράφει ο μαθητευόμενος με τον εργοδότη και τον Διευθυντή του ΕΠΑΛ.

Οι γερμανικές εταιρίες, οι εργοδότες και τα συνδικάτα υποβάλλουν προτάσεις, για την δημιουργία νέων επικαιροποιημένων επαγγελματικών προγραμμάτων και ορίζουν εμπειρογνώμονες που συμμετέχουν στη δημιουργία των νομοθετικών ρυθμίσεων (Δρ. Παϊδούση, Χ., 2014). Στην Ελλάδα τα προγράμματα σπουδών των ειδικοτήτων τα καθορίζει το Ινστιτούτο εκπαιδευτικής πολιτικής (ΙΕΠ). Επιπλέον το γερμανικό δυϊκό σύστημα προσφέρεται σε 340 επαγγέλματα, ενώ στην Ελλάδα σε 19 ειδικότητες και το γερμανικό δυϊκό σύστημα έχει επεκταθεί και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση ενώ στην Ελλάδα όχι.

Η Γερμανία έχοντας αναπτύξει μια ισχυρή οικονομία, διαθέτει αρκετούς εκπαιδευτικούς οργανισμούς, οι οποίοι παρέχουν επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Ακόμη το κράτος έχει αναπτύξει τη συνεχιζόμενη εκπαίδευση με τη χρηματοδότηση ανάλογων προγραμμάτων. Στην Ελλάδα το ποσοστό συμμετοχής σε προγράμματα δια βίου μάθησης είναι χαμηλό, το κράτος εντοπίζοντας την έλλειψη αυτή χρηματοδοτεί προγράμματα για ενήλικες, κυρίως χαμηλού μορφωτικού επιπέδου.

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

Θεματικό Πεδίο	ΕΛΛΑΔΑ	ΓΕΡΜΑΝΙΑ
Σχολική Επαγγελματική Εκπαίδευση και κατάρτιση	ΝΑΙ	ΝΑΙ
Έτη φοίτησης	2 -3	1-3
Φορείς που παρέχουν ΕΕΚ	ΕΠΑΛ, ΕΠΑΣ , ΙΕΚ και ιδιωτικά κολλέγια	Πρακτικό σχολείο, τεχνικές σχολές, Δημόσια ή ιδιωτικά ινστιτούτα επαγγελματικής κατάρτισης, Επαγγελματικές Ακαδημίες
Δυϊκή Επαγγελματική Εκπαίδευση	ΝΑΙ	ΝΑΙ
Έτος εφαρμογής	2017	1969
Έτη φοίτησης	9 μήνες	2-3 χρόνια
Φορείς που παρέχουν Δυϊκή Επαγγελματική Εκπαίδευση	ΕΠΑΛ, ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ, ΙΕΚ	Επαγγελματικά σχολεία, Πανεπιστήμια
Φορείς Υλοποίησης Δυϊκής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης	Υπουργείο Παιδείας, ΟΑΕΔ	Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση, Υπουργείο Παιδείας, Επιμελητήρια, Εταιρίες
Εποπτεία μαθητείας	Καθηγητές ειδικότητας	Επιμελητήρια
Προγράμματα Μαθητείας	ΙΕΠ	Εταιρίες, κράτος , επιμελητήρια
Αριθμός επαγγελματών που καλύπτει το δυϊκό σύστημα	29	340
Μαθητικός πληθυσμός στην Επαγγελματική εκπαίδευση (2017)	28.8%	45.6%
Συνεχιζόμενη επαγγελματική επιμόρφωση	Ναι	Ναι
Φορείς που παρέχουν συνεχιζόμενη επαγγελματική επιμόρφωση	ΚΔΒΜ, Προγράμματα Δήμων, Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας	Προγράμματα Δημοσίου

5.6 Διαχρονική εξέλιξη του μαθητικού πληθυσμού της ΕΕΚ στην ΕΕ

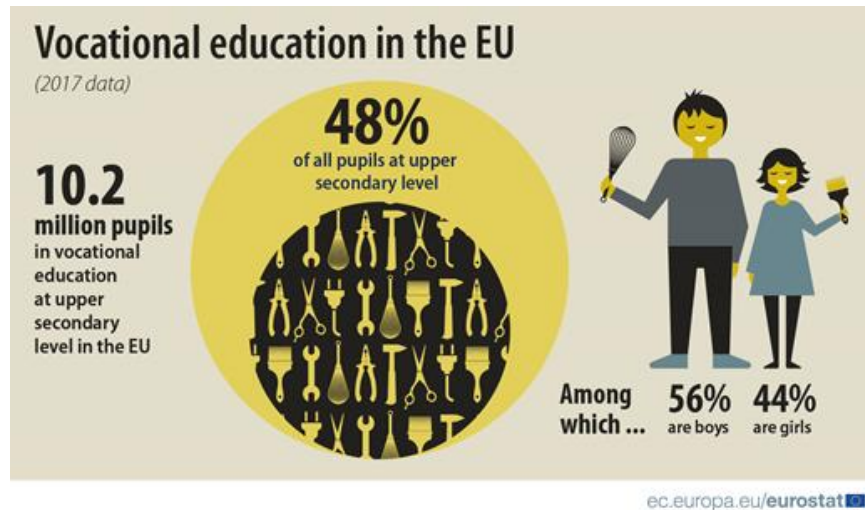
Στο παρακάτω πίνακα εμφανίζεται η εξέλιξη του μαθητικού δυναμικού στην επαγγελματική εκπαίδευση για τα έτη 2013 έως 2017 για την Ελλάδα και για τις χώρες της ΕΕ. Παρατηρείται ότι το ποσοστό των παιδιών που φοιτούν στην επαγγελματική εκπαίδευση στην Ελλάδα σε σχέση με το συνολικό ποσοστό που φοιτούν στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση από το 2013 έως το 2017 μειώνεται σταδιακά από το 33.7% το 2013 σε 28,8% το

2017. Συνολικά στην Ευρωπαϊκή Ένωση το ποσοστό συμμετοχής ανήλθε στο 47.8% καταγράφοντας μια μικρή μείωση κατά 0.5% το 2017 σε σχέση με το 2013. Τα υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής στην ΕΕΚ για το 2017 κατέχουν η Σερβία με 74.4%, η Τσεχία με 72.4% και η Φινλανδία με 71.6%. Τα μικρότερα ποσοστά για την ίδια χρονιά κατέχουν οι Ιρλανδία με 10.3% και η Κύπρος με 16.7% η Ουγγαρία με 23% η Λιθουανία με 27.4% η Μάλτα με 27.1% και η Ελλάδα με 28.8% (EUROSTAT, 2019).

	2013	2014	2015	2016	2017
ΕΕ (28)	48,3	47,4	47,3	49,3	47,8
Belgium	60,2	59,7	59,6	59,2	57,8
Bulgaria	52,4	53,7	52,6	51,3	50,7
Czechia	73,8	73,4	73,2	72,9	72,4
Denmark	43,3	42,2	42,5	40,6	38,9
Germany	47,5	47,8	46,8	46,3	45,6
Estonia	34,4	34,7	35,7	38,7	40,7
Ireland	1,5	-	-	-	10,3
Greece	33,7	31,5	29,9	29,1	28,8
Spain	33,5	34,4	35,2	34,8	35,3
France	43,0	42,7	41,5	40,6	39,9
Croatia	71,1	70,7	70,4	70,0	69,6
Italy	59,4	56,1	55,8	55,6	55,3
Cyprus	13,6	15,1	15,6	16,7	16,7
Latvia	39,1	39,6	39,8	38,1	38,6
Lithuania	27,6	26,7	26,8	27,2	27,4
Luxembourg	59,9	59,8	61,4	61,0	61,6
Hungary	26,5	25,1	23,2	21,4	23,0
Malta	22,8	24,4	25,6	28,8	27,1
Netherlands	-	-	68,5	67,5	68,2
Austria	70,2	69,8	69,5	68,8	68,6
Poland	48,7	49,2	50,5	51,1	51,7
Portugal	45,8	46,0	44,9	41,2	40,7
Romania	60,0	57,2	56,3	56,2	56,2
Slovenia	65,9	66,8	67,5	70,4	70,9
Slovakia	68,1	69,0	69,0	68,9	68,9
Finland	70,1	70,4	71,3	71,3	71,6
Sweden	46,9	43,7	38,2	36,6	34,1
United Kingdom	43,8	42,7	40,1	53,1	46,6
Norway	51,9	50,7	50,1	50,4	49,7
Switzerland	65,9	65,6	65,3	64,8	64,2
Serbia	75,9	75,4	75,1	74,6	74,4
Turkey	45,4	46,4	49,0	47,5	46,4

Πηγή: Eurostat <https://ec.europa.eu/eurostat/web/education-and-training/data/database>

Επιπλέον στα περισσότερα κράτη-μέλη στην ΕΕΚ φοιτούν περισσότερα αγόρια από κορίτσια εκτός από το Ηνωμένο Βασίλειο στο οποίο τα κορίτσια είναι το 52%, στο Βέλγιο και στη Σουηδία είναι το 51% και στην Φιλανδία λίγο πάνω από το 50% του συνολικού μαθητικού δυναμικού. Λίγότερο από 40% των μαθητών φοιτούν κορίτσια σε χώρες όπως στην Κύπρο (23%), στην Ιρλανδία (33%) στην Ελλάδα (34%) στην Λιθουανία (35%) στην Γερμανία (34%).. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση για το 2017 το 56% είναι αγόρια και το 44% κορίτσια (EUROSTAT, 2019).

Πηγή : Eurostat <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20191014-1>

6ο Κεφάλαιο Προτάσεις – εκτιμήσεις για το μέλλον της ΕΕΚ μετά το 2020

Οι προτάσεις και οι συζητήσεις για ένα διάδοχο πρόγραμμα του ΕΚ2020-που ολοκληρώνεται-, το οποίο να ανταποκρίνεται στους στόχους της αειφόρου ανάπτυξης και στην ανάδειξη του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων στο πλαίσιο του δημοσιονομικού πλαισίου 2021-2027 έχουν ξεκινήσει.

6.1 Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο-Εκσυγχρονισμός της ΕΕΚ στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με το ψήφισμα του στις 12 Ιουνίου του 2018 για τον εκσυγχρονισμό της εκπαίδευσης υπογραμμίζει ότι τα ποιοτικά και αποτελεσματικά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης θα διαμορφώσουν το μέλλον της Ευρώπης, με την παροχή ποιοτικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης χωρίς αποκλεισμούς σύμφωνα με την προτεραιότητα του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Η προετοιμασία και η ανάπτυξη των νέων για να ζήσουν και να εργαστούν σε ένα τεχνολογικά προηγμένο κόσμο είναι ευθύνη των εκπαιδευτικών συστημάτων, παρέχοντας τους τα κατάλληλα εφόδια που είναι απαραίτητα για την προσωπική ολοκλήρωση και εξέλιξη, την ενεργό συμμετοχή στα κοινά και την απασχόληση. (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2018)

Στις προτάσεις που διατυπώνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προτείνει στα κράτη-μέλη :

- την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και της αγοράς εργασίας
- την συνεχή διαδικασία ανάπτυξης και ενίσχυσης των δεξιοτήτων σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και στην αγορά εργασίας, θεωρώντας ότι τα άτομα ολοκληρώνοντας την φοίτηση τους στο σχολείο πρέπει να έχουν αποκτήσει τις βασικές δεξιότητες, συμπεριλαμβανομένων των βασικών ψηφιακών δεξιοτήτων
- την λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση της έλλειψης και αναντιστοιχίας δεξιοτήτων
- την δημιουργία ποιοτικών διττών συστημάτων με τη συνεργασία των φορέων παροχής εκπαίδευσης, του κόσμου της αγοράς εργασίας και των τοπικών και περιφερειακών οικονομικών παραγόντων

- την διασφάλιση του δικαιώματος κάθε νέου στην ΕΕ προσφέροντας μια θέση εργασίας, μαθητείας, επιμόρφωσης ή συνδυασμού εργασίας και κατάρτισης
- για την αποτελεσματική μαθητεία που οδηγεί στην ομαλή μετάβαση από την εκπαίδευση στην επαγγελματική ζωή, θα πρέπει να προσδιορίζονται οι ρόλοι και οι ευθύνες όλων των μερών, η διάρκεια, οι μαθησιακοί στόχοι που αντιστοιχούν σε συγκεκριμένες δεξιότητες, το καθεστώς απασχόλησης, οι αποδοχές και η κοινωνική ασφάλιση. Επιπλέον η πρακτική άσκηση και μαθητεία δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται ως υποκατάστατο της απασχόλησης και να μην αντιμετωπίζεται από τις επιχειρήσεις ως μια φθηνή λύση εξεύρεσης εργατικού δυναμικού
- την αρχική και συνεχιζόμενη επιμόρφωση των καθηγητών της επαγγελματικής εκπαίδευσης, με τη συμβολή εμπειρογνομόνων που θα προέρχονται από την αγορά εργασίας

6.2 Η γνωμοδότηση της Συμβουλευτικής Επιτροπής της ΕΕ για την Επαγγελματική Κατάρτιση

Με το σκεπτικό της εξέλιξης της μεταρρύθμισης των ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών συστημάτων για την ΕΕΚ και των μελλοντικών πολιτικών πρωτοβουλιών, η Συμβουλευτική Επιτροπή της ΕΕ για την Επαγγελματική Κατάρτιση(ΣΕΕΚ) δημοσίευσε στις 3 Δεκεμβρίου 2018 μια σχετική γνωμοδότηση για «το μέλλον της ΕΕΚ για την περίοδο μετά το 2020» (Advisory Committee on Vocational Training, 2018).

Η γνωμοδότηση της ΣΕΕΚ στηριζόμενη στα αποτελέσματα της έρευνας του Cedefop της περιόδου 2015-18 σχετικά με την εξέλιξη των συστημάτων ΕΕΚ, στο Ευρωπαϊκό Ίδρυμα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, στις διαβουλεύσεις με τους αρμόδιους ευρωπαϊκούς κοινωνικούς εταίρους και στις ενώσεις παρόχων ΕΕΚ, παρουσιάζει τις αναδυόμενες τάσεις σχετικά με το μέλλον της ΕΕΚ :

- η ΕΕΚ με την παροχή όλων των δεξιοτήτων (βασικών, εγκάρσιων, ήπιων, επαγγελματικών) προετοιμάζει τους πολίτες για τις τρέχουσες και μελλοντικές θέσεις εργασίας
- η ανάγκη να καταστεί αμφίδρομη η σύνδεση μεταξύ ΕΕΚ και αγοράς εργασίας με σκοπό την επίτευξη ισορροπίας προσφοράς-ζήτησης στον τομέα των δεξιοτήτων

- ανάπτυξη συστημάτων πρόβλεψης δεξιοτήτων, που θα οδηγήσουν στον εκσυγχρονισμό και την επικαιροποίηση των προγραμμάτων σπουδών, προσαρμοσμένων στις νέες τεχνολογίες, στην ανάπτυξη δεξιοτήτων και προσόντων συναφών με τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας
- αναμένεται αυξημένη διαπερατότητα μεταξύ, της ΕΕΚ και της γενικής εκπαίδευσης, της αρχικής και συνεχιζόμενης ΕΕΚ, της ΕΕΚ και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης
- ενίσχυση της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων και των παρόχων κατάρτισης, στην διακυβέρνηση των πολιτικών ΕΕΚ, περιορίζοντας την κεντρική διοίκηση (υπουργείο Παιδείας, υπουργείο Εργασίας)
- εξισορρόπηση των εισροών με τις εκροές και τα αποτελέσματα, στοχεύοντας στη μείωση της αναντιστοιχίας δεξιοτήτων
- ανασχεδιασμός της διαδικασίας μάθησης και εκπαίδευσης με την χρήση τεχνολογικών μέσων
- ισχυρά συστήματα ΕΕΚ μπορούν να προωθήσουν τη καινοτομία, την ανταγωνιστικότητα και την οικονομική ανάπτυξη της ΕΕ.

Σύμφωνα με την γνωμοδότηση, το όραμα για την μελλοντική πολιτική της ΕΕ για την ΕΕΚ έως το 2030 θα πρέπει είναι, η παροχή άριστης ποιότητας περιεκτική και διά βίου ΕΕΚ, το οποίο θα πραγματοποιηθεί με την συνεργασία όλων των ενδιαφερόμενων μερών. Η υλοποίηση του οράματος πρέπει να επικεντρωθεί σε τρεις προτεραιότητες :

- Δεξιότητες, ικανότητες και προσόντα για απασχολησιμότητα, προσαρμοστικότητα και προσωπική ανάπτυξη. Η ΕΕΚ εκτός από ένα σταθερό πυρήνα μάθησης(βασικές δεξιότητες), θα πρέπει να αναπτύσσει παράλληλα τις δεξιότητες που χρειάζονται οι πολίτες για την επαγγελματική τους ζωή, συμπεριλαμβανομένων της επιχειρηματικότητας και της κριτικής σκέψης και των δεξιοτήτων διαχείρισης σταδιοδρομίας. Η συσχέτιση των προγραμμάτων σπουδών με την αγορά εργασίας και η μάθηση στο χώρο εργασίας θα οδηγήσουν στην προώθηση της απασχολησιμότητας
- Προσβάσιμη, ελκυστική, αξιόπιστη και καινοτόμα παροχή υπηρεσιών ΕΕΚ. Απαιτούνται καταρτισμένοι και με υψηλά προσόντα εκπαιδευτικοί, με την παρεχόμενη εκπαίδευση να προσφέρει στους εκπαιδευόμενους ευέλικτες ευκαιρίες

μάθησης, με σύγχρονες παιδαγωγικές μεθόδους και σε υψηλού επιπέδου υποδομές, ταυτόχρονα με την προώθηση της κινητικότητας και της δημιουργικότητας των μαθητών. Η ενίσχυση της αριστείας, η ανάληψη δράσεων πληροφόρησης και προώθησης της ΕΕΚ με ισότιμη πρόσβαση για όλους, η επικύρωση της μη τυπικής και άτυπης μάθησης καθόλη τη διάρκεια του επαγγελματικού βίου, θα συμβάλλουν στην αύξηση της ελκυστικότητας.

- Ολοκληρωμένα ευέλικτα και ποιοτικά συστήματα ΕΕΚ με αποτελεσματική διακυβέρνηση και χρηματοδότηση. Προτείνεται στα γενικά εθνικά συστήματα διακυβέρνησης στον τομέα της ΕΕΚ, σε συνδυασμό με τις πολιτικές απασχόλησης να προσανατολιστούν στη διά βίου μάθηση, προσβλέποντας στην οικονομική και καινοτομική ανάπτυξη, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα την ποιότητα και τη διαφάνεια της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Η ανάπτυξη μηχανισμών πρόβλεψης δεξιοτήτων, οι νέες ψηφιακές μορφές μάθησης καθώς και η αναβάθμιση και επανακατάρτιση σε συγκεκριμένα πεδία, στοχεύουν στην ευέλικτη προσαρμογή σε ένα τεχνολογικά εξελισσόμενο κοινωνικό -οικονομικό και εργασιακό περιβάλλον. Μια αποτελεσματική διακυβέρνηση με την συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων , των παρόχων ΕΕΚ και των εργοδοτών, με επενδύσεις και βιώσιμη χρηματοδότηση, θα οδηγήσει στην αριστεία της ΕΕΚ και στην υλοποίηση του οράματος της μελλοντικής πολιτικής της ΕΕ.

Στόχος της γνωμοδότησης της ΣΕΕΚ μαζί με τις προτάσεις των γενικών διευθυντών ΕΕΚ των κρατών-μελών, τις μελέτες και έρευνες του Cedefop και του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος Επαγγελματική Εκπαίδευσης ,είναι η προετοιμασία πρότασης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για το πρόγραμμα εκσυγχρονισμού της ΕΕΚ για την επόμενη δεκαετία.

6.3 Η εκτίμηση του Cedefop

Το Cedefop θέλοντας να συμβάλλει στη διαμόρφωση της μελλοντικής πολιτικής που θα πρέπει να ακολουθήσει η Ευρώπη για την ΕΕΚ, κατά την τριετία 2015-18 πραγματοποίησε ένα πανευρωπαϊκό ερευνητικό έργο, με στόχο να καταγραφούν οι απόψεις των συμμετεχόντων στην έρευνα, για τις τάσεις του παρελθόντος και τον μελλοντικό ρόλο της ΕΕΚ. Στο ερευνητικό έργο με τίτλο «Η μεταβολή των χαρακτηριστικών και του ρόλου της ΕΕΚ στην Ευρώπη» στο οποίο συμμετείχαν 1500 άτομα(με ενεργό συμμετοχή-ρόλο στην ΕΕΚ)

εξετάστηκαν οι μεταβολές των τελευταίων ετών στην ΕΕΚ, ο ρόλος της στην εκπαίδευση και στη διά βίου μάθηση και οι πιθανές μελλοντικές κατευθύνσεις. Από την ανάλυση της έρευνας το Cedefop με το ενημερωτικό του σημείωμα τον Νοέμβριο του 2018 «Ποιο είναι το μέλλον της ΕΕΚ στην Ευρώπη;» παρουσιάζει τρία πιθανά σενάρια –κατευθύνσεις για την ΕΕΚ μετά το 2020 (Cedefop, 2019).

- Διακριτή ΕΕΚ : Αποτελεί την εκσυγχρονισμένη εκδοχή της σημερινής ΕΕΚ, καθορισμένη ως χωριστού υποσυστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης, με προτεραιότητα την μάθηση στους χώρους εργασίας και την πρακτική άσκηση. Η συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους και την αγορά εργασίας στη διακυβέρνηση της ΕΕΚ θα διευρυνθεί, με στόχο την ισορροπημένη προσφορά-ζήτηση αποφοίτων ΕΕΚ με τις θέσεις απασχόλησης.
- Πλουραλιστική ΕΕΚ : Η επαγγελματική μάθηση να αποτελεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στο πλαίσιο της διά βίου μάθησης και να παρέχεται σε όλες τις βαθμίδες και δομές των ιδρυμάτων. Η ανάπτυξη γενικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων και η έμφαση στις εγκάρσιες δεξιότητες, θα οδηγήσει στην απόκτηση γενικότερων επαγγελματικών προσόντων και δεν θα προσανατολίζεται σε συγκεκριμένες θέσεις εργασίας. Με την συνεχή επιμόρφωση και την αναβάθμιση των δεξιοτήτων, θα μπορούν να καλυφθούν οι μεταβαλλόμενες απαιτήσεις της αγοράς εργασίας. Κύρια χαρακτηριστικά αυτού του σεναρίου θα αποτελέσουν η εξέλιξη και η επαγγελματική μάθηση σε όλη τη διάρκεια του επαγγελματικού βίου και η φορητότητα της επαγγελματικής μάθησης μεταξύ των βαθμίδων εκπαίδευσης.
- ΕΕΚ ειδικού σκοπού : Η κατάρτιση και επιμόρφωση για την απόκτηση επαγγελματικών προσόντων που προκύπτουν από τις μεταβαλλόμενες θέσεις εργασίας, θα προσφέρεται στο χώρο εργασίας με την απόκτηση των υπόλοιπων δεξιοτήτων να προσφέρονται στην γενική και πανεπιστημιακή εκπαίδευση. Οι βραχυπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες δεξιότητες θα μπορούν να αποκτούνται σε μειωμένης διάρκειας προγράμματα κατάρτισης ειδικού σκοπού. Αυτό το σενάριο αφορά κυρίως τους ενήλικες και πολιτικές της αγοράς εργασίας και λιγότερο ευρύτερες πολιτικές διά βίου μάθησης.

Σύμφωνα με το Cedefop πτυχές από τα σενάρια αυτά μπορεί να συνυπάρξουν σε μια μελλοντική πρόταση. Θα πρέπει να συνεκτιμηθούν όμως οι προτεραιότητες των χωρών και η πρόοδος που έχει επιτευχθεί στους στόχους που είχαν τεθεί κατά την προηγούμενη δεκαετία.

Συμπεράσματα

Η ΕΕ ενώ έχει να αρχίσει να ανακάμπτει οικονομικά τα κράτη μέλη έχουν να αντιμετωπίσουν μια σειρά από προκλήσεις-ζητήματα: την παγκοσμιοποίηση, τις ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις να απαιτούν ποιοτικές θέσεις εργασίας με νέες δεξιότητες, τις δημογραφικές εξελίξεις(μετανάστευση, υπογεννητικότητα, γήρανση του πληθυσμού), την πρόβλεψη για μικρότερο εξειδικευμένο διαθέσιμο εργατικό δυναμικό καθώς ο κόσμος της εργασίας εξελίσσεται, την αναντιστοιχία μεταξύ δεξιοτήτων και διαθέσιμων θέσεων στην αγορά εργασίας, την ανεργία και την υποαπασχόληση.

Στα ευρωπαϊκά κείμενα είναι φανερό η πρόθεση της ενίσχυσης της συνεργασίας των κρατών-μελών για την αναβάθμιση της ΕΕΚ, καθώς μπορούν να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση αυτών των θεμάτων μέσω μιας συνολικής κοινής πολιτικής προσέγγισης. Η θέσπιση μιας σειράς επιπέδων αναφοράς μέσω ευρωπαϊκών επιδόσεων(Benchmarks) στην εκπαίδευση και κατάρτιση, αξιολογούν την αποδοτικότητα και την ποιότητα των εκπαιδευτικών συστημάτων και παρέχουν τις απαραίτητες βάσεις για μελλοντικές μεταρρυθμίσεις.

Παρόλο που τα εθνικά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης παρουσιάζουν μεγάλη πολυμορφία και ποικίλουν από χώρα σε χώρα, έχουν αρχίσει να αποδίδουν οι πρωτοβουλίες μεταρρύθμισης που ανέλαβαν τα κράτη-μέλη, κατά την τρέχουσα δεκαετία για την ενίσχυση της ΕΕΚ. Αυτό επιβεβαιώνεται και από το ποσοστό συμμετοχής των νέων στην ΕΕΚ μεταξύ των μελών της ΕΕ, το οποίο διαμορφώνεται κατά μέσο όρο στο 50% (με μια διακύμανση από 73% έως περίπου 15%). Το αντίστοιχο ποσοστό για την Ελλάδα κυμαίνεται περίπου στο 30%. Επίσης σύμφωνα με την Έκθεση Παρακολούθησης της Εκπαίδευσης και Κατάρτισης που δημοσίευσε η Επιτροπή για το 2019, το 79,5% των πρόσφατα αποφοίτων ΕΕΚ(ηλικίας 20-34 ετών) στην ΕΕ βρίσκει την πρώτη τους μακροχρόνια εργασία εντός έξι μηνών από την αποφοίτησή τους. Η βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης και κατάρτισης αποσκοπεί στην αναβάθμιση των επαγγελματικών δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού. Ειδικότερα ο στόχος για την αρχική ΕΕΚ είναι να αποτελέσει μια ελκυστικότερη, αποτελεσματικότερη και συνειδητή επιλογή των νέων αλλά και η συνεχιζόμενη ΕΕΚ να προσελκύσει τα ενήλικα άτομα, με τις δράσεις αναβάθμισης δεξιοτήτων και επανακατάρτισης που προσφέρει.

Ιδιαίτερη έμφαση έχει δοθεί στην σύγκλιση και εναρμόνιση των εκπαιδευτικών συστημάτων για την αναβάθμιση των ποιοτικών χαρακτηριστικών της παρεχόμενης εκπαίδευσης από τον σχεδιασμό, την διδασκαλία, την αξιολόγηση έως και την πιστοποίηση, με την ανάπτυξη κοινών ευρωπαϊκών μηχανισμών. Η προώθηση των νέων μηχανισμών αποσκοπεί στη διαμόρφωση ενός κοινού θεσμικού πλαισίου, για την αναγνώριση και την αξιόπιστη κατοχύρωση των εκπαιδευτικών και επαγγελματικών προσόντων και δεξιοτήτων, με τελικό αποτέλεσμα την διασφάλιση των αντίστοιχων επαγγελματικών δικαιωμάτων. Το Cedefop συνδράμει την πολιτική της ΕΕ στον τομέα της ΕΕΚ παρέχοντας συμβουλές και προτάσεις για την βελτίωση και ανάπτυξη της, παρακολουθώντας τις εξελίξεις των ευρωπαϊκών πολιτικών μέσω αναλύσεων και ερευνών και εντοπίζοντας τις μελλοντικές τάσεις της αγοράς εργασίας, με κεντρικό στόχο την στενότερη σύνδεση της εκπαίδευσης με την απασχόληση.

Τα ευρωπαϊκά προγράμματα κινητικότητας για τον τομέα της ΕΕΚ(προηγούμενα το Leonardo και τώρα το Erasmus+), βρίσκονται ψηλά στις προτεραιότητες της πολιτικής ατζέντας της ΕΕ και έχουν τύχει της καθολικής αποδοχής των συμμετεχόντων, καθώς αποσκοπούν στην ενίσχυση της διασύνδεσης της ΕΕΚ με την αγορά εργασίας, στην επέκταση της διά βίου μάθησης, στην προώθηση της καινοτομίας και στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων. Συγχρόνως υποστηρίζονται τα μέσα και οι μηχανισμοί της ΕΕ που διασφαλίζουν πανευρωπαϊκά, τη διαφάνεια και την αναγνώριση των δεξιοτήτων και των επαγγελματικών προσόντων σε όλα τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης και στην αγορά εργασίας.

Προτεραιότητα της ΕΕ για την αναβάθμιση της παρεχόμενης επαγγελματικής εκπαίδευση αποτελεί η προώθηση της μάθησης στο χώρο εργασίας, με ιδιαίτερη έμφαση στα προγράμματα μαθητείας, θεωρώντας ότι διευκολύνουν την ομαλή μετάβαση στην αγορά εργασίας. Κρίνεται απαραίτητη η ανάπτυξη ευρύτερης συνεργασίας μεταξύ των παρόχων ΕΕΚ, των επιχειρήσεων, των κοινωνικών εταίρων και των επιμελητηρίων, για τον σχεδιασμό προγραμμάτων σπουδών που να ανταποκρίνονται στις υφιστάμενες και μελλοντικές ανάγκες της αγοράς εργασίας.

Στο επίκεντρο των πολιτικών της ΕΕ βρίσκεται η ποιοτική ανάπτυξη όλων των μορφών των δεξιοτήτων, καθόλη τη διάρκεια του εκπαιδευτικού και επαγγελματικού βίου των ατόμων, καθώς μπορεί να συμβάλλει στην αντιμετώπιση της ανεργίας. Η ανάπτυξη

μηχανισμών διάγνωσης των αναγκών της αγοράς εργασίας και η αποτελεσματική πρόβλεψη δεξιοτήτων, αποτελεί τον συνδετικό κρίκο μεταξύ της ΕΕΚ και της αγοράς εργασίας, με στόχο την ισορροπία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης θέσεων εργασίας, καθώς και την αντιμετώπιση της έλλειψης και της άμβλυσης της αναντιστοιχίας δεξιοτήτων.

Με τη σύσταση του Ελληνικού κράτους, οι κυβερνήσεις αναγνωρίζοντας την σπουδαιότητα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης στην οικονομία της χώρας και στην αγορά εργασίας, επιχείρησαν μια σειρά μεταρρυθμίσεων με σκοπό την προσέλκυση μεγαλύτερου μέρους του μαθητικού πληθυσμού, θεωρώντας ότι πρέπει να αποτελεί μια ισότιμη επιλογή με αυτή της γενικής εκπαίδευσης. Διαχρονικά οι μεταρρυθμίσεις αυτές δεν κατάφεραν να εξασφαλίσουν περισσότερο μαθητικό δυναμικό για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και παραμένει λιγότερο ελκυστική επιλογή, για τους απόφοιτους των Γυμνασίων σε σχέση με το Γενικό Λύκειο.

Για την Ελλάδα η σύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος με την αγορά εργασίας αποτελεί ζητούμενο για πολλά χρόνια. Η μείωση της απασχόλησης τη δεκαετία της κρίσης, ανέδειξε την διαχρονική προβληματική σχέση της αγοράς εργασίας με το εκπαιδευτικό σύστημα, η οποία σε συνδυασμό με την εκπαιδευτική πολιτική των κυβερνήσεων για διευρυμένη ανώτατη εκπαίδευση, δεν έχει συνταχθεί με την ευρωπαϊκή πρακτική ενίσχυσης της ΕΕΚ.

Για τον εκσυγχρονισμό της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης η Ελλάδα έχει σχεδιάσει το εθνικό στρατηγικό πλαίσιο για την αναβάθμιση της ΕΕΚ και της Μαθητείας. Από το 2017 έχει εντάξει στα ΕΠΑΛ το μετα-λυκειακό έτος τάξη μαθητείας, το επιτυχημένο δυϊκό σύστημα εκπαίδευσης το οποίο εφαρμόζεται στη Γερμανία και άλλες Ευρωπαϊκές χώρες. Υλοποιεί το πρόγραμμα «Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑΛ». Επιπρόσθετα η Ελλάδα έχει δημιουργήσει πρόγραμμα κατάρτισης και πιστοποίησης νέων ανέργων 18-24, για την ανάπτυξη των ψηφιακών δεξιοτήτων. Ακόμη στα Κέντρα Διά Βίου Μάθησης των Δήμων και στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, υλοποιούνται προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης για ενήλικες χαμηλού μορφωτικού επιπέδου .

Στην Γερμανία το δυϊκό σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης, το οποίο εφαρμόζεται για πολλές δεκαετίες έχει εξελιχθεί και ενσωματωθεί στην κουλτούρα των εταιριών και της κοινωνίας. Η ανάλυση των γερμανικών αποτελεσμάτων για την αγορά εργασίας, που

συνδέονται με την αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, επιβεβαιώνουν την θετική εικόνα της μαθητείας στη Γερμανία, ιδιαίτερα όσο αφορά την απόκτηση σχετικών επαγγελματικών δεξιοτήτων. Οι διαφορές που εντοπίζονται με το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα αφορούν κυρίως το μέγεθος των επιχειρήσεων, την διάρκεια της μαθητείας και το βαθμό συμμετοχής των επιμελητηρίων και των κοινωνικών εταίρων στη διακυβέρνηση της ΕΕΚ.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των αρμόδιων ευρωπαϊκών οργανισμών το όραμα για την μελλοντική πολιτική της ΕΕ για την ΕΕΚ έως το 2030 θα πρέπει να επικεντρωθεί στην παροχή άριστης ποιότητας, περιεκτική και διά βίου ΕΕΚ, επιδιώκοντας την συνεργασία όλων των ενδιαφερόμενων μερών. Η υλοποίηση του οράματος πρέπει να επικεντρωθεί στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων, ικανοτήτων και προσόντων για απασχολησιμότητα, προσαρμοστικότητα και προσωπική ανάπτυξη, στην παροχή ελκυστικής και καινοτόμου ΕΕΚ με αποτελεσματική διακυβέρνηση και χρηματοδότηση.

Προτάσεις

Για την ενίσχυση της ελκυστικότητας τη βελτίωση της ποιότητας και την ανάπτυξη της αποτελεσματικότητας της ΕΕΚ, την μείωση της αναντιστοιχίας γνώσεων και δεξιοτήτων ανθρώπινου δυναμικού μεταξύ προσφοράς και ζήτησης καθώς και τη διασφάλιση κατάλληλα καταρτισμένου και εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού τα οποία θα ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας προτείνουμε:

- Προγράμματα και δράσεις συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού των νέων από τη γυμνασιακή εκπαίδευση, που να απευθύνονται και στους γονείς, ενδεικτικά προτείνουμε: α) την οργάνωση σχετικών σεμιναρίων από εξειδικευμένους επιστήμονες, β) την διοργάνωση εκδηλώσεων ημερών σταδιοδρομίας, με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και εκπροσώπων των επιχειρήσεων, με στόχο την παρουσίαση των προοπτικών απασχόλησης που προσφέρει η φοίτηση στην ΕΕΚ. Για την πληρέστερη ενημέρωση οι εκδηλώσεις ενημέρωσης θα μπορούσαν να είναι θεματικές με την παρουσίαση των προοπτικών συγκεκριμένου επαγγελματικού τομέα.
- Εφαρμογή του δυϊκού συστήματος εκπαίδευσης κατά την διάρκεια της φοίτησης στο ΕΠΑΛ από την Β΄ τάξη, με ταυτόχρονη ενίσχυση των κινήτρων (οικονομικά, φορολογικά) προς τους εργοδότες, για την αυξημένη προσφορά θέσεων μαθητείας και πρακτικής άσκησης. Προτείνεται η επιλογή των μαθητευομένων (κατόπιν σχετικών αιτήσεων τους) να γίνεται από τις επιχειρήσεις, μετά από διαγνωστική αξιολόγηση κάποιων βασικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων τους, ώστε να έχουν την ευθύνη της επιλογής τους, σε αντίθεση με την πρακτική της τυχαίας τοποθέτησης που εφαρμόζεται σήμερα.
- Δημιουργία κοινών δικτύων κατάρτισης από τις μικρές επιχειρήσεις -που αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος της ελληνικής οικονομίας- ανά επαγγελματικό τομέα, με αρμοδιότητες τις προτάσεις των αντικειμένων των προγραμμάτων σπουδών κατάρτισης για την απόκτηση εξειδικευμένων γνώσεων και δεξιοτήτων των μαθητευομένων, καθώς και την επιμόρφωση των υπευθύνων εκπαιδευτών των επιχειρήσεων.
- Εμπλουτισμός των προγραμμάτων σπουδών με μαθήματα που θα εφοδιάζουν τους μαθητές της ΕΕΚ με εξειδικευμένες γνώσεις-δεξιότητες ανά επαγγελματικό τομέα

λαμβάνοντας υπόψη τις τεχνολογικές μεταβολές αλλά και με δεξιότητες διοίκησης, διαχείρισης, επιχειρηματικότητας με στόχο την κάλυψη των αυξανόμενων απαιτήσεων της αγοράς εργασίας για κατάλληλο συνδυασμό δεξιοτήτων.

- Ανάπτυξη μηχανισμού παρακολούθησης των αποφοίτων του δυϊκού συστήματος με ποσοτικούς και ποιοτικούς δείκτες. Ενδεικτικές πληροφορίες μπορεί να αφορούν: τη μετάβαση στην απασχόληση, την περαιτέρω εκπαίδευση και κατάρτιση, το ύψος των αποδοχών, το είδος σύμβασης εργασίας, το καθεστώς απασχόλησης, τη συνάφεια των γνώσεων και των δεξιοτήτων που αποκτήθηκαν στο σχολείο με την απασχόληση, την εξέλιξη της σταδιοδρομίας, την ικανοποίηση από την εργασία. Αυτά τα δεδομένα θα μπορούσαν να αποτελέσουν αντικείμενο μελέτης σε τοπικό και εθνικό επίπεδο για τον σχεδιασμό και την επικαιροποίηση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, τη λήψη μέτρων για τη μείωση της αναντιστοιχίας των δεξιοτήτων και τον προγραμματισμό των εξελισσόμενων εργασιακών και κοινωνικών αναγκών.
- Ανάπτυξη γραφείων διασύνδεσης της ΕΕΚ με την αγορά εργασίας, με στόχο την ενημέρωση και συμβουλευτική υποστήριξη των αποφοίτων σε θέματα εκπαιδευτικής και επαγγελματικής ανάπτυξης. Ειδικότερα ενημέρωση να αφορά τις προσφερόμενες θέσεις εργασίας, προγράμματα διά βίου μάθησης, επιμορφωτικά σεμινάρια, προγράμματα εθελοντικής απασχόλησης και συμβουλευτικής υποστήριξης όπως της σύνταξης βιογραφικού σημειώματος, της ανάπτυξης δεξιοτήτων, του σχεδιασμού σταδιοδρομίας και της αναζήτησης εργασίας.
- Αναβάθμιση και εκσυγχρονισμό των γνώσεων και δεξιοτήτων του εκπαιδευτικού προσωπικού της ΕΕΚ, με την υποχρεωτική παρακολούθηση επιμορφωτικών προγραμμάτων και σεμιναρίων.
- Στενότερη σύνδεση των ΕΠΑΛ με τις ανάγκες των τοπικών κοινωνιών, προωθώντας και στηρίζοντας επαγγελματικούς τομείς που βρίσκονται σε αντιστοιχία με τις προσφερόμενες θέσεις εργασίας π.χ. με την υποστήριξη τομέων του τουρισμού και της ναυτιλίας για την νησιωτική Ελλάδα.
- Ενίσχυση συμμετοχής των ενηλίκων σε προγράμματα διά βίου μάθησης, παροχή κινήτρων στις επιχειρήσεις για την ενθάρρυνση των εργαζομένων να συμμετέχουν σε προγράμματα αναβάθμισης των δεξιοτήτων τους ή σε ενδο-επιχειρησιακή επιμόρφωση.

Πιστοποίηση των επαγγελματικών προσόντων μετά από διαδικασία αξιολόγησης των ικανοτήτων και δεξιοτήτων που έχουν αποκτηθεί από την μη τυπική και άτυπη μάθηση.

- Δημιουργία ηλεκτρονικού μητρώου πιστοποιημένων επαγγελματιών ανά κλάδο επαγγελματικής ειδικότητας.
- Υιοθέτηση και εφαρμογή καινοτόμων διδακτικών προσεγγίσεων, ενταγμένων στα αναλυτικά προγράμματα σπουδών, με την χρήση των τεχνολογιών πληροφορικής και του διαδικτύου για την ανάπτυξη των ήπιων δεξιοτήτων των μαθητών της ΕΕΚ.

Βιβλιογραφία

- Advisory Committee on Vocational Training. (2018). *Opinion on THE FUTURE OF VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING POST 2020*. Ανάκτηση 29 Νοεμβρίου 2019, από <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=el&catId=1146&newsId=9263&furtherNews=yes>
- Bruges Communiqué. (2010). *The Bruges Communiqué on enhanced European Cooperation in Vocational Education and Training for the period 2011-2020*. Ανάκτηση 25 Οκτωβρίου 2019, από https://www.cedefop.europa.eu/files/bruges_en.pdf
- Cedefop. (2013). *ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ Ευκαιρίες και προκλήσεις για το ECVET, το σύστημα μεταφοράς μονάδων επαγγελματικής εκπαίδευσης*. Ανάκτηση 15 Νοεμβρίου 2019, από https://www.cedefop.europa.eu/files/9080_el.pdf
- Cedefop. (2015). *Skills Shortages and Gaps in European Enterprises*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. .
- Cedefop. (2015). *Skills, qualifications and jobs in the EU: the making of a perfect match?* Ανάκτηση 22 Δεκεμβρίου 2019, από <http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/3072>
- Cedefop. (2015). *Καλύτερη επαγγελματική κατάρτιση, καλύτερη ποιότητα ζωής*. Ανάκτηση 10 12, 2019, από https://www.cedefop.europa.eu/files/9096_el.pdf
- Cedefop. (2018). *Ενημερωτικό Σημείωμα Ο ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ CEDEFOP: ΕΝΑ ΝΕΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΓΙΑ ΧΑΡΑΞΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΒΑΣΕΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ*. Ανάκτηση 25 Νοεμβρίου 2019, από https://www.cedefop.europa.eu/files/9132_el.pdf
- Cedefop. (2018). *Ποιό είναι το μέλλον της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ευρώπη;* Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2019, από https://www.cedefop.europa.eu/files/9133_el.pdf
- Cedefop. (2019). *Ενημερωτικό σημείωμα «Πρόληψη των χαμηλών δεξιοτήτων μέσω της διά βίου μάθησης»*. Ανάκτηση 20 Νοεμβρίου 2019, από https://www.cedefop.europa.eu/files/9136_el.pdf
- Cedefop. (2019). *Vocational education and training in Europe: Germany 2018*. Ανάκτηση 15 Νοεμβρίου 2019, από Cedefop: <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/country-reports/vocational-education-and-training-europe-germany-2018>
- Cedefop. (2019). *ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ;* Ανάκτηση 30 Νοεμβρίου 2019, από https://www.cedefop.europa.eu/files/9133_el.pdf
- Commission of the European Communities. (1989). *Community Charter of the Fundamental Social Rights of Workers*.
- Commission of the European Communities. (1993). *White Paper: "Growth, Competitiveness and Employment, the challenges and ways forward into the 21st century", COM(93) 700 final, 5 December*. Commission of the European Communities.
- Council of the European Communities. (1963). Council decision 63/266/EEC, of 2 April 1963, laying down general principles for implementing a common vocational training policy. OJ63/1338, of 20.04.1963.

- Dearden, L., Reed, H., & Van Reenen, J. (2006). The impact of training on productivity and wages: Evidence from British Panel Data. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*(68(4)), σσ. 397-421.
- Dehmel, A. (2005). *The Role of Vocational Education and Training in Promoting Lifelong Learning in Germany and England*. Symposium Books Ltd.
- European Semester. (2019). *Country Specific Recommendations / Commission Recommendations*. Ανάκτηση 22 Δεκεμβρίου 2019, από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1560258207473&uri=CELEX%3A52019DC0508>
- Eurostat. (2018). *Young people neither in employment nor in education and training by sex, age and educational attainment level (NEET rates)*. Ανάκτηση 20 Νοεμβρίου 2019, από https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=edat_lfse_21&lang=en
- EUROSTAT. (2019). *EUROSTAT*. Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2019, από <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20191014-1>
- Eurostat. (2019). *Experimental Statistics-Skills*. Ανάκτηση 27 Δεκεμβρίου 2019, από <https://ec.europa.eu/eurostat/web/experimental-statistics/skills>
- Eurostat. (2019). *Skills related statistics*. Ανάκτηση 27 Δεκεμβρίου 2019, από <https://ec.europa.eu/eurostat/web/skills>
- Eurostat. (2019). *Sustainable development in the European Union Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context*. Ανάκτηση 25 Νοεμβρίου 2019 , από <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/9940483/KS-02-19-165-EN-N.pdf/1965d8f5-4532-49f9-98ca-5334b0652820>
- Eurydice. (2019). *EURYDICE*. Ανάκτηση 10 Οκτωβρίου 2019, από https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-post-secondary-non-tertiary-education-11_el
- Friedrich-Ebert-Stiftung. (2018). *European Skills Index-Εκτιμήσεις για την Ελλάδα - Προσέγγιση ερμηνευτικών παραγόντων και προτάσεις*. Ανάκτηση 25 Νοεμβρίου 2019, από <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/athen/15077.pdf>
- Maastricht Communiqué. (2004). *Maastricht Communiqué on the Future Priorities of Enhanced European Cooperation in Vocational Education and Training (VET)*. Ανάκτηση 18 Οκτωβρίου 2019, από https://www.cedefop.europa.eu/files/communique_maastricht_priorities_vet.pdf
- OECD. (2017). *Economic Policy Reforms 2017: Going for Growth*. Paris: OECD. doi:<http://dx.doi.org/10.1787/eag-2017-en>.
- OECD. (2018). *Education for a bright future in Greece*. Paris: OECD. doi:<http://dx.doi.org/10.1787/9789264298750-en>
- Philips, D., & Ertl, H. (2003). *Implementing European Union Education and Training Policy - A Comparative Study of Issues in Four Member States*. Dorcrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Pierre Hériard-Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. (2019). *Θεματολογικό δελτίο για την ΕΕ- Εκπαίδευση και Επαγγελματική Κατάρτιση*. Ανάκτηση 20 Νοεμβρίου 2019, από https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/el/FTU_3.6.3.pdf
- Riga Conclusions. (2015). *Riga Conclusions 2015 on an ewv setof medium-term deliverables in the field of vet for the period 2015-2020, as aresult of the review of short-term*

- deliverables defined in the 2010 Bruges Communiqué*. Ανάκτηση 26 Οκτωβρίου 2019, από https://www.izm.gov.lv/images/RigaConclusions_2015.pdf
- The Bordeaux Communiqué. (2008). *The Bordeaux Communiqué on enhanced European cooperation in vocational education and training*. Ανάκτηση 20 Οκτωβρίου 2019, από https://www.cedefop.europa.eu/files/3972-att1-1-The_Bordeaux_Communique.pdf
- The Copenhagen Declaration. (2002, 11 29-30). *Declaration of the European Ministers of Vocational Education and Training and the European Commission*. Ανάκτηση 05 Οκτωβρίου 2019, από https://www.cedefop.europa.eu/files/copenhagen_declaration_en.pdf
- The Helsinki Communiqué. (2006). *The Helsinki Communiqué on Enhanced European Cooperation in Vocational Education and Training*. Ανάκτηση 20 Οκτωβρίου 2019, από https://www.cedefop.europa.eu/files/helsinkicom_en.pdf
- Treaty establishing the European Economic Community (EEC). (1957). *The Treaty of Rome*. Ανάκτηση 27 Οκτωβρίου 2019, από https://ec.europa.eu/romania/sites/romania/files/tratatul_de_la_roma.pdf
- Βουλή των Ελλήνων. (1999). *ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ*. Ανάκτηση 05 Οκτωβρίου 2019, από <https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/article-16/>
- Γκόβαρης, Χ., & Ρουσσάκης, Ι. (2008). *Πολιτικές στην Εκπαίδευση*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Δρ. Παϊδούση, Χ. (2014, 02). *Δυϊκό σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης: Η γερμανική αφήγηση για τη σύνδεση εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας*. (Ε. Ι. Δυναμικού, Επιμ.) Ανάκτηση 12 10, 2019, από http://www.eiead.gr/publications/docs/efd/%CE%94%CF%85%CF%8A%CE%BA%CF%8C_%CF%83%CF%8D%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BC%CE%B1_%CE%B5%CF%80%CE%B1%CE%B3%CE%B3%CE%B5%CE%BB%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82_%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83
- Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. (2016). *Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων*. Ανάκτηση 15 Νοεμβρίου 2019, από https://www.eorpep.gr/images/European/ETHNIKO_PLAISIO_PROSONTON_NOVEMBER_2016.pdf
- Εθνική Ομάδα Εμπειρογνομώνων ECVET. (2016). *ΟΔΗΓΟΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ, ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ του «Ευρωπαϊκού Συστήματος Συσώρευσης και Μεταφοράς Πιστωτικών Μονάδων στην Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση» (ECVET) στην Ελλάδα*.
- ΕΙΕΑΔ. (2018). *Ετήσια Έκθεση 2018 Μηχανισμός Διάγνωσης Αναγκών Εργασίας*. Ανάκτηση 02 Ιανουαρίου 2019, από <http://lmds.eiead.gr/wp-content/uploads/%CE%95%CE%A4%CE%97%CE%A3%CE%99%CE%91-%CE%95%CE%9A%CE%98%CE%95%CE%A3%CE%97-2018.pdf>
- ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ σχετικά με την εφαρμογή της σύστασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου 2009, για τη δημιουργία ευρωπαϊκού πλαισίου αναφοράς για τη διασφάλιση της ποιότητας*. (2014). Ανάκτηση Νοέμβριος 15, 2019, από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52014DC0030>

- ΕΛΓΟ. (2014). *Δραστηριότητες ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ*. Ανάκτηση 28 Οκτωβρίου 2019, από https://www.elgo.gr/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=151&Itemid=1352
- ΕΟΠΠΕΠ - ΕQAVET. (2019). Ανάκτηση 15 Νοεμβρίου 2019, από <http://eqavet.eorperp.gr/>
- Επίτροπος της Ομοσπονδιακής Γερμανίας για θέματα μετανάστευσης. Φορέας Ισότητας Εργαζομένων της ΕΕ. (2019). *ΠΟΛΙΤΕΣ ΕΕ*. Ανάκτηση 12 Δεκεμβρίου 2019, από ΠΟΛΙΤΕΣ ΕΕ: <https://www.eu-gleichbehandlungsstelle.de/eugs-gr/%CE%BF%CE%B9-%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%AF%CF%84%CE%B5%CF%82-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B5%CE%B5/%CF%80%CE%BB%CE%B7%CF%81%CE%BF%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B5%CF%82/e%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%>
- Ευρωπαϊκή Ένωση. (1992). Ανάκτηση 15 Σεπτεμβρίου 2019, από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:11992M/TXT>
- Ευρωπαϊκή Ένωση. (2014). *Πως λειτουργεί η Ευρωπαϊκή Ένωση*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Ευρωπαϊκή Ένωση. (2017). *Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων*. Εκδόσεις Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion. (2019). *Σύντομος οδηγός για τη δράση της ΕΕ στον τομέα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ)*. Ανάκτηση 20 Νοεμβρίου 2019, από <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/fa010796-3a40-11e9-8d04-01aa75ed71a1/language-el/format-PDF/source-104411714>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2001). *Οι συγκεκριμένοι μελλοντικοί στόχοι των εκπαιδευτικών συστημάτων*. Βρυξέλλες: COM(2001) 59 final.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2009). *Σύσταση 2008/С 111/01/Εκ του Ευρωπαϊκού κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Απριλίου 2008 σχετικά με τη θέσπιση του ευρωπαϊκού πλαισίου επαγγελματικών προσόντων για τη διά βίου μάθηση*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2013). *ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Αξιολόγηση της πρωτοβουλίας Europass*. Ανάκτηση 20 Νοεμβρίου 2019, από https://europass.cedefop.europa.eu/sites/default/files/europass_commission_report-el.pdf
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2014). *ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ σχετικά με την εφαρμογή της σύστασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου 2009, για τη δημιουργία ευρωπαϊκού πλαισίου αναφοράς για τη διασφάλιση της ποιότητας*. Ανάκτηση 15 Νοεμβρίου 2019, από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A52014DC0030>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2016). *ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΝΕΟ ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ*. Ανάκτηση 20 Νοεμβρίου 2019, από

[https://www.europarl.europa.eu/RegistreWeb/search/simple.htm?reference=COM_COM\(2016\)0381](https://www.europarl.europa.eu/RegistreWeb/search/simple.htm?reference=COM_COM(2016)0381)

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2018). *Έκθεση παρακολούθησης και κατάρτισης 2018 Ελλάδα*.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2018). *ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ Ενδιάμεση αξιολόγηση του προγράμματος Erasmus+ (2014-2020)*. Ανάκτηση 10 Νοεμβρίου 2019, από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0050&from=FR>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2019). *Erasmus+ Οδηγός Προγράμματος για το 2020*. Εκδόσεις της ΕΕ.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2019). *Eures-Ευρωπαϊκή Πύλη για την Επαγγελματική Κινητικότητα-Ευρωπαϊκή Εβδομάδα Επαγγελματικών Δεξιοτήτων*. Ανάκτηση 5 Νοεμβρίου 2019, από <https://ec.europa.eu/eures/public/el/news?lang=el&app=0.16.1p3-build-0>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2019). *Έκθεση Παρακολούθησης της Εκπαίδευσης και Κατάρτισης*. Ανάκτηση 5 Νοεμβρίου 2019, από https://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/et-monitor_el
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο. (2006). *ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡΙΘ. 1720/2006/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 15ης Νοεμβρίου 2006 για τη θέσπιση προγράμματος δράσης στον τομέα της διά βίου μάθησης*. Ανάκτηση 10 Νοεμβρίου 2019, από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006D1720&from=EL>
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο. (2008). *ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 1339/2008 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 16ης Δεκεμβρίου 2008 για τη σύσταση του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (αναδιατύπωση)*. Ανάκτηση 4 Νοεμβρίου 2019, από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008R1339&from=EL>
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο. (2013). *ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1288/2013 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ & ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 11/12 2013 για τη θέσπιση του προγράμματος «Erasmus+»: το πρόγραμμα της Ένωσης για την εκπαίδευση, την κατάρτιση, τη νεολαία και τον αθλητισμό*. Ανάκτηση 10 Νοεμβρίου 2019, από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1288&from=el>
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο ΕΕ. (2009). *ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 18ης Ιουνίου 2009 για τη δημιουργία ευρωπαϊκού πλαισίου αναφοράς για τη διασφάλιση της ποιότητας στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση*. Ανάκτηση 15 Νοεμβρίου 2019, από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A32009H0708%2801%29>
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο ΕΕ. (2009). *Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου 2009, για τη θέσπιση του ευρωπαϊκού συστήματος πιστωτικών μονάδων για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ECVET)*. Ανάκτηση 15 Νοεμβρίου 2019, από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A32009H0708%2802%29>
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο ΕΕ. (2019). *ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2019/128 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 16ης Ιανουαρίου 2019 σχετικά με την ίδρυση Ευρωπαϊκού Κέντρου για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης (Cedefop) και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 337/75*.

- Ανάκτηση 4 Νοεμβρίου 2019, από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0128&from=EL>
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. (1994). *Ο Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος(ΕΟΧ)*. Ανάκτηση 26 Οκτωβρίου 2019, από <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/169/the-european-economic-area-eea-switzerland-and-the-north>
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. (2006). *Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2006 , σχετικά με τις βασικές ικανότητες της δια βίου μάθησης*. Ανάκτηση 27 Οκτωβρίου 2019 , από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:32006H0962>
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. (2017). *Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 14ης Σεπτεμβρίου 2017 σχετικά με ένα νέο θεματολόγιο δεξιοτήτων για την Ευρώπη*. Ανάκτηση 15 Νοεμβρίου 2019, από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017IP0360&from=EL>
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. (2018). *Εκσυγχρονισμός της εκπαίδευσης στην ΕΕ*. Ανάκτηση 12 Δεκεμβρίου 2019, από https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2018-0247_EL.html
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. (2019). *Θεματολογικό δελτίο για την ΕΕ Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση*. Ανάκτηση 10 Νοεμβρίου 2019, από <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/139/education-and-vocational-training>
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. (2000). *Συμπεράσματα της Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβόνας: προς την Ευρώπη της καινοτομίας και της γνώσης*. Ανάκτηση 30 Σεπτεμβρίου 2019, από https://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/el/ec/00100-r1.gr0.htm
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. (2002). *Συμπεράσματα της Προεδρίας* . Βαρκελώνη: C/02/930.
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. (2010). *Ευρωπαϊκό Εξάμηνο*. Ανάκτηση 5 Νοεμβρίου 2019, από https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester_el
- Ζάχαρης, Κ. (1981). *Ιστορία Οργάνωση και Διοίκηση Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαιδύσεως*. Αθήνα: Σ.Ε.Λ.Ε.Τ.Ε.
- Ιακωβίδης, Γ. (1998). *Η Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση στην Ελλάδα Προσέγγιση μέσα από τη σύγκριση του Ελληνικού και του Γερμανικού συστήματος*. Αθήνα: Gutenberg Παιδαγωγική σειρά.
- Ίδρυμα κρατικών Υποτροφιών. (2019). *Erasmus+*. Ανάκτηση 10 Νοεμβρίου 2019, από <https://www.iky.gr/el/erasmusplus#>
- Ίδρυμα Νεολαίας Και Διά Βίου Μάθησης. (2016). Ανάκτηση 10 Οκτωβρίου 2019, από ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ:
<https://www.inedivim.gr/%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%8E%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82/%CE%B4%CE%B5%CE%BB%CF%84%CE%AF%CE%BF-%CF%84%CF%8D%CF%80%CE%BF%CF%85-%CF%84%CE%B1-%CE%BA%CE%AD%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%B1-%CE%B4%CE%B9%CE%B1-%CE%B2%CE%AF%CE%BF%CF>

- ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ. (2014). Η ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ. ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ, ΔΥΝΑΤΟΤΗΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ. Στο Σ. ΚΑΡΑΤΖΟΓΙΑΝΝΗΣ, Σ. ΠΑΝΤΑΖΗ, & Π. ΛΙΝΤΖΕΡΗΣ, *Η ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ. ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ, ΔΥΝΑΤΟΤΗΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ*. ΑΘΗΝΑ: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ. Ανάκτηση 12 12, 2019, από https://imegsevee.gr/wp-content/uploads/2018/10/meleti_eppagelmatiki_ekpaideusi.pdf
- ΙΟΒΕ. (2019, 03 19). *ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ*. Ανάκτηση 02 Δεκεμβρίου 2019, από http://iobe.gr/docs/research/RES_05_F_14032019_REP.pdf
- Ιστοτόπος Europass. (2019). Ανάκτηση 15 Νοεμβρίου 2019, από <https://europass.cedefop.europa.eu/el>
- Κανονισμός ΕΟΚ. (1990). *ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΟΚ) αριθ. 1360/90 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 7ης Μαΐου 1990 περί συστάσεως Ευρωπαϊκού Ιδρύματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης*. Ανάκτηση 4 Νοεμβρίου 2019, από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31990R1360&from=EL>
- Καραγιάννης. (2016). *Alfavita-Εκπαίδευση*. Ανάκτηση 15 Νοεμβρίου 2019, από Παρουσίαση Ευρωπαϊκών Εκπαιδευτικών Συστημάτων: https://www.alfavita.gr/ekpaideysi/175287_paroysiasi-eyropaikon-ekpaideytikon-systimatou-bfasi
- Κάρουλας, Γ. (2018). *Ευρωπαϊκή Εβδομάδα Επαγγελματικών Δεξιοτήτων 2017-Χαρτογραφώντας το μέλλον της ΕΕΚ*. Ενημερωτικά Σημειώματα ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ.
- Μπουζάκης, Σ. (2002). *Εκπαιδευτικές Μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα Πρωτοβάθμια και Δευτοροβάθμια Γενική και Τεχνικοεπαγγελματική Εκπαίδευση τόμος Β΄ Μεταρρυθμιστικές Προσπάθειες 1959,1964,1976/77,1985,1997/98*. Αθήνα : GUTENBERG.
- Μπουτσιούκη, Σ. (2017). *"Ευρωπαϊκή Πολιτική στην Εκπαίδευση", Από τη στρατηγική της Λισαβόνας στην στρατηγική "Ευρώπη 2020"*. Θεσσαλονίκη: Κ&Μ. Αντ.Σταμούλη.
- N.4485. (2017). *Σύσταση Εθνικής Επιτροπής και Τεχνικής Επιτροπής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ε.Ε.Κ.)*. Ανάκτηση 02 Ιανουαρίου 2020, από <https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/nomothesia/n-4485-2017/arthro-79-nomos-4485-2017-systasi-ethnikis-epitropis-kai>
- Νιάνιας, Δ. (1989:299-300). *"Η Εκπαιδευτική πολιτική και η προβληματική της Κοινότητας". Η πρόκληση του 1992. Η Ελλάς στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Αγορά*. Αθήνα: Εστία.
- Νοσοκομείο Ευαγγελισμός. (2017). *ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΒΟΗΘΩΝ ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ*. Ανάκτηση 28 Οκτωβρίου 2019, από <http://www.evangelismos-hosp.gr/index.php/epaggel-sxolh-boith-noshl>
- ΟΑΕΔ. (2016). *ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ*. Ανάκτηση 28 Οκτωβρίου 2019, από <http://www.oaed.gr/epas>
- Παπαδάκης, Ν., & Σπυριδάκης, Μ. (2010). *Αγορά εργασίας, κατάρτιση, δια βίου μάθηση και απασχόληση*. Αθήνα: Σιδέρης.
- Πασιάς, Γ. (2006). *Ευρωπαϊκή Ένωση και Εκπαίδευση, θεσμικός λόγος και εκπαιδευτική πολιτική(1950-1999), τόμος Α΄*. Αθήνα: Gutenberg.
- Πεσμαζόγλου, Σ. (1987). *Εκπαίδευση και Ανάπτυξη στην Ελλάδα 1948-1985:Το Ασύμπτωτο μιας Σχέσης*. Αθήνα: Θεμέλιο.
- ΣΕΒ. (2018, 01 23). *Σύγχρονες Δεξιότητες για Διεθνώς Ανταγωνιστικές Επιχειρήσεις*. Ανάκτηση 29 Νοεμβρίου 2019, από https://segm.gr/wp-content/uploads/2018/01/%CE%A3%CE%95%CE%92_%CE%A3%CF%8D%CE%B3%CF%

- 87%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%B5%CF%82-
%CE%94%CE%B5%CE%BE%CE%B9%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B5%CF%82-
-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-
%CE%94%CE%B9%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CF%8E%CF%82-%CE%91%CE%BD%CF
- Σιπητάνου, Α. (2014). *Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Δια βίου μάθηση*. Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.
- Σταμέλος, Γ., & Βασιλόπουλος, Α. (2004). *Ευρωπαϊκή Εκπαιδευτική Πολιτική*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Συμβούλιο ΕΕ. (2016). *ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 19ης Δεκεμβρίου 2016 όσον αφορά τις Διαδρομές Αναβάθμισης των Δεξιοτήτων: Νέες Ευκαιρίες για Ενηλίκους*. Ανάκτηση 20 Νοεμβρίου 2019, από [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016H1224\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016H1224(01)&from=EN)
- Συμβούλιο ΕΕ. (2017). *ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 22ας Μαΐου 2017 σχετικά με το ευρωπαϊκό πλαίσιο επαγγελματικών προσόντων για τη δια βίου μάθηση και με την κατάργηση της σύστασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008*. Ανάκτηση 15 Νοεμβρίου 2019, από <https://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-eqf/files/el.pdf>
- Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2002). *Ψήφισμα της 19/12/2002. Σχετικά με την προαγωγή της ενισχυμένης ευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, 2003/C 13/02*. Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.
- Συμβούλιο Παιδείας. (2001). *Οι συγκεκριμένοι μελλοντικοί στόχοι των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης*. 5680/01 EDU 18 Δεν έχει δημοσιευθεί στην επίσημη εφημερίδα.
- Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (1975). *Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 337/75 του Συμβουλίου της 10ης Φεβρουαρίου 1975 περί δημιουργίας Ευρωπαϊκού Κέντρου για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισεως (Cedefop), Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, L 39 της 13.2.1975*. Ανάκτηση 4 Νοεμβρίου 2019, από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31975R0337&from=EL>
- Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2009, Μάιος). *Συμπεράσματα του συμβουλίου, της 12ης Μαΐου 2009, σχετικά με ένα στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης (ΕΚ 2020)*. Ανάκτηση 20 Οκτωβρίου 2019, από [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:52009XG0528\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:52009XG0528(01))
- Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2004). *Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010 : Βασικά μηνύματα του Συμβουλίου και της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο*. Ανάκτηση 16 Οκτωβρίου 2019, από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A52004XG0430%2801%29>
- Συμβούλιο των ΕΚ. (1981). *Περιληπτική Έκθεση από τον πρόεδρο των γνωμών, που εκφράστηκαν κατά τη σύνοδο του Συμβουλίου και των υπουργών Παιδείας που συνήλθαν στα πλαίσια του συμβουλίου την 22/06/1981, στο Συμβούλιο των ΕΚ, Κείμενα για την ΕΕΠ(1987),(1971-1987),3η έκδοση(1987)*. Λουξεμβούργο.

- Συμπεράσματα Συμβουλίου Παιδείας. (2003, Μάιος). Ανάκτηση 18 Οκτωβρίου 2019, από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A52003XG0607%2801%29>
- Τσαούσης, Δ. (Επιμ.). (1996). *Ευρωπαϊκή Εκπαιδευτική Πολιτική. Πάντειο Πανεπιστήμιο*. Αθήνα: Gutenberg-Βιβλιοθήκη Κοινωνικής Επιστήμης και Κοινωνικής Πολιτικής.
- Τσαούσης, Δ. (2005). *Ευρωπαϊκή Εκπαιδευτική Πολιτική Βασικά Κείμενα για την Εκπαίδευση*. Αθήνα: Gutenberg.
- ΥΠΕΠΘ. (2017). *ΟΔΗΓΙΕΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ «ΜΙΑ ΝΕΑ ΑΡΧΗ ΣΤΑ ΕΠΑΛ - ΜΝΑΕ»*. Ανάκτηση 27 Δεκεμβρίου 2019, από <https://edu.klimaka.gr/sxoleia/epaggelmatika/1624-mnae-mia-nea-arxi-sta-epal>
- ΥΠΕΠΘ. (2017). *ΟΔΗΓΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΜΑΘΗΤΕΙΑΣ ΥΠΠΕΘ*. Ανάκτηση 17 Οκτωβρίου 2019, από https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2018/5629_%CE%9F%CE%94%CE%97%CE%93%CE%9F%CE%A3_%CE%9C%CE%91%CE%98%CE%97%CE%A4%CE%95%CE%99%CE%91_%CE%92_%CE%A6%CE%91%CE%A3%CE%97_64%CE%9114653%CE%A0%CE%A3-%CE%A9%CE%93%CE%9B.pdf
- Υπουργείο Τουρισμού. (2018). *Τουριστική Εκπαίδευση*. Ανάκτηση 28 Οκτωβρίου 2019, από <http://www.mintour.edu.gr/index.php/2018-08-29-11-20-47>
- ΥΠΠΕΘ. (2016, 04). *Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Αναβάθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και της Μαθητείας*. (ΥΠΠΕΘ, Επιμ.) Ανάκτηση 10 Δεκεμβρίου 2019, από https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2016/%CE%A3%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CF%8C_%CE%A0%CE%BB%CE%B1%CE%AF%CF%83%CE%B9%CE%BF_%CE%95%CE%95%CE%9A.pdf
- ΦΕΚ 1618. (2016). *Σύσταση και λειτουργία επιχειρησιακού δικτύου και πληροφοριακού συστήματος για τον Μηχανισμό Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας*. Ανάκτηση 02 Ιανουαρίου 2019
- ΦΕΚ 17 Ν.4452. (2017). *Ρύθμιση θεμάτων του Κρατικού Πιστοποιητικού Γλωσσομάθειας, της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδας και άλλες διατάξεις*. Ανάκτηση 05 Ιανουαρίου 2020, από <https://www.forin.gr/laws/law/3564/nomos-4452-2017#!/?article=25811>